

BERILO

s a

male shóle na kmétih

p o

z. k. Estrajlskih dershavatu

Velja nesvésano	17 Rr. 12 M.
Svésano v' ufnjatim herbtu	23 Rr. 6 M.

S' zefarskiga kraljeviga apostolskiga V. rchallva
pravizo in dovoljenjam.

N. a D u n ò j i.

V' salógi zef. kralj. Bukvárniže za shóllre
per sv. Aní v' Janesovih ulizah.

1 8 3 4.

Shólske poštave sa ljudske shóle po z. k. Estrajshkih dershávah.

I. Sa vedenje pred shólo.

1. Otrózi! Svôjô shólsko perpravo iméjte smirej lepó sloshéno in perpravljeno; nizh na nji ne spridite, in zhédno jo varite.

2. Ne jemljite je nikoli vezh v' shólo, kakor kar je sa v'fako uzhenje potrebujete. Nôshi in zher-tala ali linirji se bres ozhitniga pervoljenja uzhenikoviga ne sméjo v' shólo nositi.

3. Prédén gresite s' dôma, pregléjte, ali je vafha obléka zhédna. Obras, roké in nogé si umite, nohté poréshite, lasé lepó poravnajte. Tudi potrebo opravite poprej.

4. Zhe savoljo kake bolésni ali savoljo kaziga drusiga praviga sadershka (vsroka) ne morete v' shólo priti, profite, de se uzhenikam nasnanje dá.

5. O pravim zhasu pojdite s' dôma, in po póti v' shólo se ne sadershujte, de o pravim zhasu pridete. Ojstro vam je prepovédano se na tazih krajih sadershevati, ali s'he zelò rasgrajati, kjér se ljudje f-hajajo.

6. Tiho in pametno hodite. Posdrávide se, kader se na póti snidote. Zhe gresite zhes pólie (od delezh) sberite se fantje s' fanti in dekléta s' dekléti.

7. Kader do shóle pridete, otrebite blato ali snég s' zhévljov, snég otrebite tudi s' klobukov in plajshov.

8. Posdravite jih, ktéri vaf v' shóli s'rézhajo.

Berilo sa malé shóle.

A

9. Ne sadershujte se pred fhólo ali v' fhóli, in pojdite v' uzhivnizo, ali fhólski zimer.

10. Kdor prepósno pride, mora uzheniku refnizhno sadershek povédati. Gorjé mu, ktéri si hózhe s' lashmi pomagati. V'faka lash se djstro fhtrafuje.

II. Sa vedenje v' fhóli.

1. Kader v' uzhivnizo stópíte, se uzheníku ali uzhenizi lepó perkloníte. Ako jim imate kaj povédate povéjte. Posdravíte po tem tudi druge uzhenzé in uzhenke.

2. Švdje plajfhe, klobuke, kape, sgórne fuknje, fhtrizé ali omrele, kernirje i. d. na svojo kraj poloshíte, takó de jih mórete hitro v' róke vséti.

3. Po simi ne hodíte na ravnost k' pezhi, po létu ne na fhtréno, ne na ókna, ampak v'féléj na svóje odkasano mésto.

4. Ne bodíte si nevosfhljivi savoljo sprednjiga mésta; kér se po pridnosti in po lépim vedenji delé. Škerbite s' tém pèrve mésta saflushiti.

5. Švdjo fhólsko perpravo, préden se úk perzhné, poloshíte na polizo pod klóp.

6. Tiho in mirno zhakajte sazhétka úka. Perpravljajte se sanj. Mislite poprej, postavim, kaj bi vtegnili biti oprashani, ali pa tiho beríte is kazih fhólskih bukev.

7. Med molitevjo pred ukam vstaníte, roké gðri dershíte, in lepó molíte, kar se vam napréj móli. —

8. Po molitvi le tisto od perprave v' róke vsemité, zhesar vam je v'féléj sa úk tréba.

9. Med ukam v'féléj po kónzu sedíte, in' dershíte roké, zhe ne pisihete, ravno pred seboj na klópi.

10. Ozhi in ushésa naj bódo v' uzhenika obernjene. V'fakikrat floríte, kar se vam sapové, radi in na tanko. Pokórfhina je v'féléj potrebna lastnost v'faziga uzhenza.

11. Ktéri se brati ali odgovoriti poklizhejo, naj vstanejo, in se lepó vstópijo.

12. Ktéri bi radi brali, odgovorili ali kaj vprašali, sméjo to le spodóбно s' vsdignjeno rokó pokasati.

13. Ktéri so k' misi ali k' tabli poklizani naj tako gredó is klopi, de drusih po nepotrédnim ne mótiyo; ravno tako naj gredó spét na svóje mésto, kader drugej nimajo vézh opraviti. Ktéri sraven njih sedé, se morajo radi vmakniti.

14. Šplóh si ne sméte nagajati, si oblazhil, bukev, písem i. d. nikakor ne spriditi.

15. Ne sméte kramljati, si ne vsheptavati, ali sa drugimi govoriti, tudi se ne osirati, s' rokami igrati, s' nogami ne darsati ali mahati, ne po klopéh hoditi, bres perpušhénja ne is svójiga mésta hoditi, ne po svoji vólji sdej stati, sdej sedéti, klopi ali mést v' njih ne premenjevati.

16. Med naukam ne sméte nizh jésti, tudi ne jedil kasati, ne hotéti piti. Ktérim se kosilo s' njuni dá, ker so delezh domá, naj ga, kader v' uzhiynizo pridejo, na mésto hranijo, ki ga uzhenik pokashejo.

17. Bres file ne sméte na skrét hoditi; pa tudi ne nanj profiti; préden uni nasaj ne pridé, ki mu je bilo préd dovoljeno.

18. Kómur je dovoljeno na skrét iti, ga ne smé umasati ali pozhertati. Zhe umasaniga najde, naj prezej pové. Ne smé dalj sunej biti; kakor kólikor mu je tréba, in sunej skrétá v' nobenim kraji ali kóti ne svoje potrebe opravlati.

19. Nobene nar manjšhi stvari si ne sméte skri-vej jemáti, pa bres perpušhénja si eden drugimu tudi ne nizh pošojeváti, sástonj dajati, prodajati ali premenjeváti.

20. V' fhóli vam srozhénih bukev, písem, fhtevillskih tabliz, linirjov, zhertavniz (ali rajfzajga), obzhertov (ali zajhning), podobniz ali módlav, posemline ali naturalij bres perpušhénja ne sméte

domu jemati. Nizh ne spriditi ali popazhiti; to bi bilo nehvalishno.

21. Ne spridite in ne mashite na noběno visho klopi, mis, shólov, óken, vrát, stěne in kaj taziga.

22. Ne mezhite kólzov popirja, spridenih peréf, ali kaj drusiga pod klopi.

23. Med feboj bodite mirni in prijasni, postreshljivi in perljudni; várite se gěrdiga porědniga vedenja.

24. Kader drugi uzheniki ali uzhenize, ki se per uzhenji veršle, v' uzhivnizo pridejo, ali zhe se shólfki oglédnik, fajmoshter ali duhovni uzhenik, grahhinski gospód ali kdo drugi imeniten pokashejo; vstanite, od uzhenika ali uzhenize opómjnjeni se perklonite, in tako dólgo lepó stójte, de se vam rězhe sěsti.

25. Ko je uk konzhán; oródje spět posprávíte, in pred se na klóp poloshite.

26. Kader se iménik ali katalóg bère, odgovorite ko se vashe imé poklizhe, dólgi glasno: *Tukej*.

27. Med molitevjo na konzú uka tako storite, kakor per sazhétku.

28. Ko se molitev skonzhá vsamite svóje vródje, pójдите s' veršjo is klopi, kakor se vam vselej ukashe, vsemitě správljene plajšhe, klobúke, kape i. d. ustópíte se, kakor vam uzhenik ali uzheniza rekó, po dva in dva v' veršto, de grěste, in kader mémo njih grěste, se jim perklonite, in pušíte se peljati s' veršjo in tiho do pred shóle.

29. Zhe se gré po shténgah, ali zhes ktěre shtable, pójдите pozhási in varno, de kdo ne pade.

30. Zhe imájo ktěri smed val uzheniku ali uzhenizi kaj povedati, ali potoshiti, ali per njih kaj drusiga storiti, naj storé, preden se is uzhivnize gré.

III. Sa vedenje v' zérkvi.

1. Ktěre uzhenik pred ukam v' zerkev pélejo, tisti naj oródje tazhaf v' klopěh popušté; zhe

pa she le po uki v' zerkev gredo, naj ga febój vsa mejo.

2. Po dva in dva, in kjér je shola naméshana, nar prej fantje po tém dekleta, naj tiho, mirno, lepó v' zerkev gredo, naj odménjene mesta povsamejo, med flushbo boshjo stojé ali klezhé, kakor se jim ukashe, pobóshno in spošlitljivo mólijo ali pojó; po opravilu pa spét po párvim rédi iz zérkve odidejo.

3. Sberite se ob nedéljah in prásnikih o pravim zhafu v' zérkvi na odménjenih méstih per nauku, svešto poslušajte, in per molitvah pobóshno in lepó molite.

4. Per sedinjenim pétji in per molitvah ne vpíte, per ozhitnih obhédih ali prozélijah se rédu dershte, in molite ali pojte po napeljevanji gospód fajmoshtra ali duhovniga uzhenika.

5. Ravno tako storité per obhajilih in pogrébih, kader jih sprémite.

6. Ktéri ob nedeljah popoldanfke nauke obiskujejo, naj se kjerkóli je mogózhe, v' uzhivnizi snidejo, po dva in dva tiho in lepó v' zerkev gredo, in na svójih méstah nauk svešto poslušajo.

7. Takó naj se tudi, ktéri gredo ob odménjenih dnéh k' spóvedi in k' svétimu obhajilu, kjér je mogózhe, préd v' uzhivnizi sberó, od tod po dva in dva v' zerkev gredo, se spodóбно sadershé, in po tim tiho in mirno domú vérnejo.

8. Sadershte se v' zerkvah in v' vsih svétih krajih spodóбно in pobóshno. Ne osirajte, ne prehajajte se preshirno, ne jemájte nobéle igrazbe febój. Oskerbite se s' molitevskimi in pésemskimi bukvami. Škerbite ogibati se vse stíke, in pójdite, kaderkoli je mogózhe, po dokončani boshji flushbi pred odrašenimi, nar pred fantje, potlej dekleta.

IV. Sa vedenje sunej zérkve in fhóle.

1. Sadershite se ob nedélljah in prasnikih v' zerkev gredé, pametno in spodóbnó. Ravno tako tudi domú gredé.

2 Ne mudite se pred zerkevjo, zhe se tudi boshja flushba she ni sazhéla. She manj sméte óndi igrati. Ne hodite bres dovoljénja v' svonik ali turn, ne lasite na sid, ki je okoli zérkve, ne praskajte sidú, ne píshite in ne zherkajte nanj.

3. Kader vas sverstene is zérkve ali fhóle peljajo, pójdite v' tim rédi, dokler je mogózhe. Ne sméte se tedej pred fhólo muditi, óndi ali per drusih hifhah, ali lizer na ozhitnim kraji ne sméte svojo potrebe opravljati, ne vflaksebi tékati, ampak tiho in pametno domú hodite.

4. Ne ozhitajte tistim po poti, ktéri so bili-sméd vas v' fhóli posvarjeni, krégani ali fhtrafani, ne posmehujte se jim sato, in ne pravite drugim. Ne smerjajte eden drusiga, ne dajajte si gerdih imén, ne sanizhujte eden drusiga savoljo slabji glave ali teléfnih nadlóg.

5. Ne bodite na zéstah in pótih in nikjér nikómur nadléshni, ne praskajte nikjér sidú ali plank, ne ofhkodvajte nizh per hifhah, pohifhji, plotéh, selejavah, drevéfnih, travnikih, nji vah i. t. d.

6. Ne jemljite nikómur nizh, varite se smikati per ptupn sadji, per vinogradih, per poljskih sadih i. t. d.

7. Posdajvite jih, ktéri vas frézhajo, ino pred imenitnimi perchonami se spodóbnó perklonujte.

8. Uzhite se, in delajte domá svóje fhólške navdáje (to je kar se vam sa uzhati in opraviti narozhi) berite, píshite, rajtajte, rifajte ali zajhnajte, ponavljajte, kar ste se she pred uzhili. Opravljajte pa tudi radi in na tanko déla, ki vam jih starishu ukashejo.

9. Kader vam je dovoljeno igrati se, isvolite si take kraje, kjér niste nikomur nadléshni. Igrajte se raslózheni, fantje s' fanti, dekléta s' dekléti. Igrajte se bres prepira in vpitja; ne igrajte nizh, kar je sdravju shkodljivo, kar bi bilo neposhténo in nespodóbno. Poprafshajte svoje starishe in uzhenike.

10. Ne deršajte po nevarnim ledu, tudi ne ob hishah in drusih pótih; ne kopajte se v' nevarnih vodáh, in nikoli ne nagi.

11. Ne obéshtajte se sadej na vosóve ali sení, in ne štorite nikóli nizh, kar vam vashti prédniki in viksh prepovedó.

12. Kader vam je is shole sa smirej ostati, sgláste to spodóbno in sahvalite se všim; ktéri so iméli s' vami opraviti. Védite, de so uzheniki vashti nar vézhi dobrótniki, ktérim ste vso shive dni hvalo dolshni. Škashite svójo hvalo nar préd s' tim, de pridno obiskújete oponavljavni nauk in nedéljko sholó, de sadobljénih uzhenóft ne pósábite, ampak jih v' prid obrázhate.

Ravnajte se po tih postavah radi in na tanko. Kdor jih ne spolnáje, ga bódo njegovi uzheniki po okólistinah na skrivim in ozhitno posvarili in okrégali, mu bódo v' shtrafengo vséli listek pridnosli, zhasni sédesh, zhasno snaminje, zhasno flusbo, ga bodo djali sedeti ali stati na odlózhen, na framóten krâj, ga bodo isbrifali is zhasnih pá slatih bukev, in sapifali v' zhérne bukve, ali ga bodo zeló s' shibo ali s' palizhizo tépli, in napravili s' tim hud sapif v' vedenji. Nepoboljšavne is shole is-shenó.

Pověsti is svetiga písma stare savése.

Od stvaritve svetá.

Zhe se le okóli sebe osrèmo, saglédamo bres shtevila veliko rezhi, ktére fo vse dèbre in korístne sa naf. Šólnze naf poshivlja s' svòjo dobrótljivo gorkóto, in sveselúje s' svòjo lúzhjo. Sèmlja redí s' svòjim sókam fádeshé ali sélishta, seli in drevéfa, ki fo v' shivesh nam in drugim shivim stvarém. Šapa nam je potrebna, de dihamo, in ohránimo shivljénje. Vetróvi zhišijó fapo (luft) od shkodljivih sóparjev, hladé prehudo vrozhino, slájšhajo v' barkah vosíti po mórji in jésarih, in gónijo mlíne k' pridu ljudém. Rófa, desh in fnég fo slo dobrótljivi, kër povíshajo rodovitnost sèmlje, rastino fadeshev, seli in drevéf, in kè bi móglá sèmlja bres té poshivnosti kmalo pušta bré. Zeló hude vreména, ki fo velikrat strashne in shkodljive, nam vènder veliko vézh prida storé, kako shkodovajo. Poglédjte, kako po hudim vreménu trayiki lepó selené, kako se fadeshi in séli s' nôvo mozhjó in lepóto vsdigajo, kako fo drevéfa na novo poshivljene. Hude vreména ozhišijó fapo od shkodljivih sóparjev, smanjšhajo omotno létno vrozhino; sráhljajo sèmljo, in povíshajo s' tim njé rodovitnost; velikrat nam dèshja nashenó, in poshivé fuho pérst.

Kako velik je s'he le prid shivine sa naf ljudi. Šlushijo nam v' ohranjènje nafhiga shivljenja, v' nafho slóshnost in v' nafhe vesélje. Veliko shivine nam daje shivesh; ena nam nósi perpravo sa nafho obléko. Nektéro shivino fo ljudjé pervadili, de jo imajo sa svòje déla in opravila. S' kolikim trudan bi mógli nafhi starifhi délati, in s' kolikim potam svòjiga obrása polje sami obdelavati, ko bi jim domazha shivina délati ne pomagala! Kólike perjétnosti shivljenja nam stori le samo nagli in mózhni kónj! Kako prijétno naf sveseluje ptizhov pétje! Ali, kdo je v' stanu lesátéti vse dobróte, ki jih nam ljudém stvari na sémliji déljajo! Od slo veliko sadeshev in shival s'he ne posnamo prida, ki nam ga déljajo. Pa gotóvo je, de imajo tudi one sa naf in sa druge stvari svoj prid.

Zhe dálej premislímo, kakó lepó in po rédi je vse na svétu napravljeno, kakó je vse na svojm pravim kraji, kakó se vse o pravim zhasu sgodi; moramo s'he bolj sterméti, in se zhuditi tistimu, ktéri je vse letó tako lepó in safo narédil! Ko bi se nafha sémlija solnzu, ki se okoli njega suzhe, bolj perblishala, bi se nafhe polja in vertje posluchili, in sémlija bi bila nerodovitna puhava. Ko bi se pa od solnza prevèzh oddáljshala; bi vse smersnilo, sejánje, vínke terte, mlade drevéla in rastine bi vse poséble. — Derézhe in strupéne svéri shivó vézhu dél v' samótnih krajih, in heshé od ljudi. V' vrózhnih deshélah raste in obrodí soknate ali shafino sadje, k' se sh' njim ljudjé poshivé; v' mersléjih krajih se pa tiste rezhi najdejo, ktére fo ravno tam ljudem koriftno in potrebno. — Kako po rédi in prav se versté dnévi in nozhi, kako na tanko si nastopajo létni zhafi. Sémzha, nafhe prebivalifhe, se suzhe s'he vezhi tavshent lét okóli solnza, in ni s'he nikoli, in zelo nizhe sgrešhila svojiga póta. Luna se suzhe vpravno okóli sémlije, in svòjo polnoto in nepolnoto svitlòbo spremínja v' nar lepshim rédi.

Ali je mogózhe, de bi se ktéra lše tako slaba kózha sama storila? Zhe lépo, vpravno storjéno hísho vidimo, ali ne míslimo přezej, de jo je umen sidavez naredil? Kaj pa je nar vézhi in nar lépfhi hísha v' perméri s' svétam takó vpravno storjénim? Zhe tedej vřaka vpravno storjéna hísha mora iméti úmniga sidavza, kolikor bolj móra iméti svét úmniga, in lízer neskóznzho úmniga sazhetníka.

Ljudjé snajo híshe sidati, méřta narediti; ali pa tudi mórejo bilko trave narediti, ali zhervizhku shivljénje ohraniti? Ali mórejo ljudjé góri k' sólnzu, k' luni ali k' svéřdam priti, de bi jim luzh dali, ali pót pokasáli, od ktére naj ne odstópijo? Ali so tedej mógli ljudjé našho sémľjo, in vse, kar je na nji, ali so mógli véľiki sali svét narediti? Krátko níkar, vsi ljudjé řkupej bi ne bili mógli tiga svetá narediti. Tířřimu, ktéri je svét narédil, móra mogózhe biti vse narediti, kar hózhe; on móra neskóznzho úmen, on móra neskóznzho dobřotľjiv biti, kér je vse takó prav in módro narédil, in ljudém k' pridu napravil. Tiga vsřigamogozhniga, neskóznzho úmniga in neskóznzho dobřotľjiviga sazhetníka svetá imenujemo s' vřo zhařřjo Bogá.

řólnze, luna, svéřde, našha sémľja, in vse, kar je na nji, vse to ni bilo smirej, ampak Bog je vse to énkřat napravil. Radi bi pa tudi vi svédili, kako je ľjubi Bog vse to is nizh, samo ř svojo vóljo napravil, kakó je vse to řvaril? Tiga bi noben zhlóvek ne mógel véđiti, kér ni bilo níkogar per řvaritvi přahijózhiga; le Bog nam je tó samógel povédati. In ľjubi Bog nam je tudi na snanje dál, on nam je rasódel, kako se je vse per řvaritvi godilo. Pobóřni moshjé řo rasódenje, ki jim ga je řtoril, řopisáli, in nam ga v' svétih bukvah sapustili, ktére imenujemo *řveto pířmo*. Is tih svétih bukev bóte sdeř řřířhali, kako se je godilo, kader je Bog řvarjal svét ino vse rezhi na njém.

V' sazhétku, tako nam perpoveduje sveto písmo, ni bilo níz, kakor Bóg sam. Préd ne prav shest tavshent léti je Bóg hòtel, de bódi nebó in sèmlja, in bilo je. Zhe Bog kaj ukashe, se sgoti, in zhe hòzhe je shé. Pa sèmlja ni bila prèzej tákshina, kákorshina je sdej; bila je s' tamó in vodó obdana, puštino prasna. Tedaj je hòtel Bog, de bódi svitlòba in svittòba je bila. To se je sgotilo prvi dán. Drugi dán sazhnéjo biti oblaki po vólji boshji, ki našho sèmljo kakor pòkrov obdajajo. Po tim so se po vólji boshji narejali hribje in doline po našhi sèmlji; vòda se je stékala v' globokejšhi kraje, in tako se sazhnó morja, jésera, réke in potóki, na fuhim pa so mógli rasti mnogoteri sádeshi, seli in drevéfa. To se sgoti tretji dán.

Šadeshi, seli in drevéfa potrebujejo, de morejo rasti, zvésti in sadje roditi, svitlòbe in gorkóte. Sdej ukashe Bog zheterti dán, de naj svetijo sólnze po dnévi, luna in svésde pa po nòzhi, de nam spremim zhafov kashejo, in de naj se shtirje létni zhasi sa-porédama versté. Péti dán je Bog hòtel, de naj na sèmlji sdej tudi shive stvari prebivajo; stvaril je tedej ptize v' podnebjí in ribe v' vòdi. Šhésti dán je stvaril Bog druge shivali in sadnizh zhlóvèka. Zhlóvek je pa veliko blageji in imenitnišhi bitje, kakor vse druge stvari na sèmlji; kér ima rasun teléfa prav umétno naprávljeniga tudi she pametno in neumerjózho dušho; po bòshji podóbi je stvarjen, in k' timu namenjen, de Bogá spošná, zhasi, ljubi, móli, de je smirej bóljshhi in pòbosh-nišhi, in pa vézhno svelizhan. Pervimu zhlóveku je bilo imé Adam, ki je is sèmlje stvarjen, in nje-govi pomozhnizi Eva, ki je mati vsík ljudi.

Sdaj je bilo na sèmlji vse takó naprávljeno; de je bila prav perpravna sa prebvališhe pametnih stvari. Bog je poglédal stvari, in vidil, de je vse prav dóbro, in vse prav po naménu, sa ktériga je bilo stvarjeno. Šédmi dán je Bóg pozhival, to je, jénjal je nove rezhi stvarjati. Ta dán je postávil

v svet prasnik, ob kterim naj ljudi ne delajo, naj pozitivajo in posebno le vanj mislijo, naj njegove popolnamasti in sapovedi premisljujejo, naj ga sa prejete dobre te hvalijo, naj ga vseh potrebnih dobrat prosijo, naj ga zlaste in molijo. — Gospodovi apostoljini so nam kristjanam nedeljo v prasnovanje postavili, de naj takrat od dela jénajamo, in naj se k' boshji sluzbi s' vso poboshnostjo podamo.

Zhe vse to prav premisljimo, kar je Bog is nizh le samo s' svôjô voljo naredil; moramo stermeti nad velikostjo njegove mozh. Nizh ni bilo, is zhesar bi bil Bog vse to naréjal ali sostavljaj; nobeniga orôdja in nobene pomozhi ni potreboval; nizh mu ni bilo treba persadevati si, ne truditi se; le hotel je, de naj bo vse to, in bi o je. Bog je stvarnik nebes in semlje; vse lahko stori, kar hozhe; on je vligamogozhen! V' njegovo mozh tedej smemo in moramo vselej saupati, ker ni nesrezhe ne potrebe, de bi nam on ne mogel pomagati.

Kako pa redi in modro je Bog ravnal ob stvaritvi semlje! She le patelej, ko je bila semlja sa prebivaliste shivih stvari perpravljena, je stvaril shivali, in sadnizh zhloveka, ko je bilo she vse perpravljeno, zhesar potrebuje k' Tvôjimu shivljenju. Kako mnogotere so stvari, kako raznôzhne v' svojih raspôlih, in vender je vsaka prav takshna, kakorshna mora biti, de svoj namea dofeshe, in da frezho vsih poveksha. Bog ima per vsm, kar stori nar boljshu misli, in vse prav pray ispelja; Bog je neskonzhno moder. Tudi mi tedej vselej s' premislikam delajmo, in per vsih svôjih opravilih se smirej po modrim redi ravnajmo. Per vsm, kar delamo, imejmo dôbre misli, in persadevajmo si frezho svôjim blishnjim povekshovati.

Kolika je dobrôta boshja do nas ljudi! Vse kar vidimo na semlji, je sa nasho frezho stvarjeno in perpravljeno. Vse stvarjene rezhu moremo v' svoj prid obrniti, in jih rabiti, ali nuzati. Posebno je dal Bog nasli dusli um in svobodno voljo, stvaril

naš je v' svôji milosti, s' veliko imenitnostimi, po svoji podobi, in je hôtel, de Bogá smirej bolj in bolj sposnavajmo, zblastimo in ljubimo, de bôdimo sveti in pa vézhno svelizhani. In mi bi tiga nekonzhno dobrotljiviga Bogá svôjiga nar boljstiga ozhéta ne ljubili? Kéf, bresfhtevilne dobrote, ki nam jih Bog vsak dan deli, hózhemo prav premisliti, in ga sa nje v' molitvi serzhno hvaliti; dobrote, ki nam jih deli, hózhemo po njegovi volji v' dobro obrazhati, in P' tim tudi frézhno svojim blishnjim povishati, njegové svéte sapóvede hozhimo vselej na tanko spolnováti, in fkerbétí njegove ljubesni in dobrote vredni biti.

Od dvéh pervih zhlovékov v' raji in od njuniga gréha.

Bog je djál perva zhlovéka v' prav prijasen in lép kraj, ki je bil prijetnimu vértu enáki Právimu mu raj. V' raji naj bi sémlijo obdélavála, in pa dôbro in pobóshno in frézhno shivéla. Perva zhlovéka sta bila, ko jih je bil Bog stvaril, nedolshna in nepokashéna; lahko sta bôshje lastnosti in bôshje volje sposnovála; k' dobrimú sta bila nágnjena, in s' svestim sposnovanjem bôshje svéte volje sta se boshje ljubesni in prijasnosti vredna délala. Lahko sta délala; sakaj njuno teló je bilo zdravo, in térdno, in ni bilo bolésnim in bolezhinam, ne smérti vdano. Bog sam jih je poduzbil, kakó de naj ga zhasitá, ljubita in molita, in smerej bolj in pobóshnisthi perhajata. De bi se perva zhlovéka bolj in bolj vadila pokorna biti, in bôshje svéto volje na tanko spolnovati; jima da Bog lahko sapóved. Kékel jima je: „Od vsiga drevja po raji jésta, samo od tiga drevéla le ne sméta jésti; zhe od tiga jésta, móreta umréti.“ To drevó je imenoval stvarnik drevó sposnanja dobriga in hudiga.

Eniga dné gré Eva zeló blis prepovedaniga drevéfa, kar na njém kazho sagléda. Kazha pregovori rekózh: „Sakaj vama je Bog od vsih drevéf jésti prepovedal?” Eva rezhe: „Od vsih drevéf po raji sméva jésti, samó od tiga drevéfa le je Bog rekel: Nikar ne jéjta od njéga, fizer bóta umérta.” „O, rézhe kazha na to, ne bóta ne umérta! She le prav spreglédala bóta, zhe od njega okufita. Énaka bóta Bogú in védila bóta dóbro in hudo.” Eva se da tim lashnjivim befédam sapeljati, jé od prepovedaniga sadú, in ga da tudi Adamu jésti. Tako sta oba bôshjo sapóved védamá in proslóvoljno prelómila in grefhila.

Ali je bilo pazh to prav, de sta bila Bogu nepokórna? Slufhati bi bila mógla Bogá, kteri jima je bil toljkanj dóbriga stóril, ako ravno nísta rassuméla, sakaj jima je prepovedal jésti od tiga drevéfa, sej je vselej dobro, kar Bog sapóvé.

Kómej sta bila perva zhlovéka bôshjo sapóved prelómila, sta she sposnala, de nísta prav stóрила. Štrah in nepókoj je v' njih stópil, pékel jih je stóreni gréh. Nizh vézh nísta sdej mógla s' veseljem v' Bogá mísliti svójjiga stvarnika in predobrotljíviga Ozhéta; bala sta se ga, in se mu skrivala med germovje v' raji. Kdor namrezh hudo stóri, se boji Boga in ljudi, in se sam pred sebóy framuje.

Próti vezhéru saflifhita glaf bôshji, ki pravi: „Adam, kjé si?” Bóg jih je s' tim k' sposnanju njuniga gréha in k' poboljšhanju napeljeval. Adam odgovori: „Šlifhal sim fizer tvoj glaf, tóde bojm se pred te priti, kér sim nag, sa to sim se skríl.” Bog mu rezhe: „Sakaj pa si jédel sad, ktériga, sim ti djál, de ne jéj?” Adam odgovori: „Pomozhniza, ktéro si mi perdrushil, mi je dala prepovedaniga sadú, ter sim ga jédel.” Eva pa rezhe: „Kazha me je s' svójjimi lashnjivimi befédami sapeljala.”

Bog, ktéri vse dobro obdaruje, pa tudi vse hudo shtrafuje, ktéri na tako spólno, kar koli obljudi, rezhe Evi: „Tvôje teshave bom pomnóshil, veliko bošh terpéla s' svôjimi otrózi. Móshu bósh v' oblasti, in on bo tvoj gospód.“ Adamu pa rezhe Bog: „Kér si poslušhal besédo svôje shéne, in si jédel od prepovédaniga sadú, bódi prekléta savolj tebe sém-lja; s' potam v' obrasu bósh svojkrúh jédel, dokler se ne povérnesh v' sém-ljo, is ktére si vsét.“ Nizh vézh jih ni puštil v' tim prijétnim kraji, temúzh jih pahne is raja.

Ta sgódba nam prav ozhitno pokashe, de storí gréh zhlovéka vselej nelézhniga, mu odvsame notrenji pokoj, in ga perpravi ob prijasnosti in dopadajénje bóshje. Zhujmo tedej skérbno nad svôjimi nagnjenji in shelami; satrimo vsako prepovédano shélo prezej v' sazhétku, ko jo je she lahko satréti, in imejmo vse sa shkodljivo in pogubljivo, kar nam je Bog prepovédal, naj se nam she tako prijétno dosdéva, naj naf she tako mika.

Ta gréh nepokórhine isvira is dvéh pervih zhlovékov v' vse ljudi, in se imenuje isvirni ali poerbani gréh. Mi vsi smo bili po tim gréhu Bogu sóperni ino saflushene shtrafenge vrédni. — Pa nekonzhno vsmiljeni Bog je she pervimu zhlovéku obljudil poslati Odreshenika, ktéri jih bo od gréha odréshel.

Kajn in Abelj.

Kajn, Adamov pervorojéni sin, je bil kmét, Abelj, njegov brat, pa pastir. She takrat so ljudje v' snaminje svôje pobóshne hvaléshnosti, kar so iméli nar bóljiga, Bogú v' dar nosili, in s' tim ozhitno na snanje dajali, de mórajo sa vse dobróte le Bogú hvalo dati. Kajn pernése tedej poljskih sadov Bogú v' dar, Abelj pa mu darúje perve mladizhe svoje zhéde. Na Abeljnov dar je Bog

s' dopadajenjem poglédal, kér mu ga je š' pobóshnim in refnizhno hvaléshnim ferzam opravljaj. Kajnov dar pa ni mógel Bogu dopasti, kir je bil nevosfhljiviz in divji togótnesh, in ni imel per daritvi pobóshne hvaléshnosti v' svôjim ferzu.

Kajn naj bi bil vsroka ali urshaha, de njegov dar ni bil Bogu tako vshézh, kakor Abeljnov, sam v' sebi, v' svôjim hudóbnim ferzu iskal. Pa iskal ga je le v' svôjim bratu, ravno kakor de bi bil on Bogu bolj dopadil, ko bi ne bilo njegoviga brata; bil je jésen na Abeljna, bil mu je savoljo boshjiga dopadajenja nevosfhljiv, in ga je smértno sovrasuil. Ko sta bila enkrat fama na póljji, ste Kajna nevosfhljivost in sovrasitvo tako prevsele, de svôjiga nedolshniga brata Abeljna sgrabi in ubije.

V' kako strasfno pregrého sapélje zhlovéka lahko huda strast, zhe se ji prézej v' sazhetku ne vstavi! She brata umóriti ga ni grósa, kdor se nevosfhljivosti, lovraslitu in jési vdá, in tih hudih nagnjenj she v' pérvimladósti ne kroti in ne satira.

Sa to strasfno pregrého je tudi shiba boshja peshla. Kajn je bil sizer od sazhetka predersen; sakaj ko ga je Gospod Bog oprasihal: „Kjé je tvoj brat Abelj?“ mu je odgovoril: „Kdo me je mójimu bratu varha postavil?“ Ali Bog mu rézhe: Kri tvojiga brata vpije s' sémlje do mene, de bi se nad tebój mashevál. V' bégu bosh, in po svéti se bosh klatil, in nikjér ne bosh mirú in pokója nashil.“ Tako je tedej peshla shiba boshja nad Kajna, ki ie svôjiga brata obil; sakaj noben gréh ne ostane bres shtrasenge, in naj se nam tudi hudobnesh po sunanjim frézhen dosdéva, v' svôjim ferzu vènder nima nobéniga mirú. Kajn obupa in ves sdivjan sakrizhi: „Môja pregréha mi ne móre vezh odpushéna biti!“ Sapustil je ozhetovo hisho in kraj, na ktérim je storil to strasfno pregrého, in se je po-

tikal po samôtah, in huda vésti ga je nózh in dan pèkla in martrala.

Ali bi si ne bil mógil Kajn dóbriga sgléda svojiga brata pred ozhi postaviti in poboljšhati se? Pa ne de bi bil svôjiga brata posnémal, mu je bil she le nevoshljiv savóljo bôshjiga dopadajénja. Kako lepó pa ravná Abelj, kér se ni dal svôjimu bratu f' slabim sglédam pohujšhati! Kader nad drugimi flabe sgléde vídimo, nikar jih ne posnémajmo, in ne dajmo se jim v' gréh sapeljati; raji se dajmo s' dobrimi sglédi drusih k' dóbrimu vnéti.

Kako gërda in ostúdna je nevoshljivost! Vese limo se raji, kader se blishnimu dóbno godí; is ferza mu vse dóbno pervoshimo, in per fléherni perlóshnosti mu k' frézhi pomagajmo. Nevoshljiviz ni nikoli dovóljin, in si sam shivljénje ogrenúje; sovrashi vse, ktérim se bólji ko njemu godí, in jih íshe v' njih frézhi sadershati. Kako sópern móra nevoshljiviz Bogú biti, kér nam je Bog toljkanj satèrdil, de si eden drugimu vse dóbno is ferza pervoshimo in storimo, de se med sebój ljubimo, nevoshljiviz pa ravna ti veliki sapóvedi naravnost nasproti.

Potòp perviga svetá.

Pervi stárisi so savóljo sgube svôjiga dobriga sinú Abeljna slò shalovali. Bog jim je dal drusiga sina, ko se mu je šet réklo. Bil je po Abeljnovo dóber in pobóshen in vesélje svôjih stárisihov. Šétovi mlajšhi so posnémali sgléd svôjiga ozhéta, in so bôshjo vóljo na tanko spoljnovali, pa szhafama so se dali spázhenim Kajnovim mlajšhim v' hudo sapeljati, in odtod je perfhlo, de se je ves' zhlóvéfhki ród smirej globokéji in globokéji v' gréhe in hudobije pogresavál. Le Noe f' svôjo drushino je ostal she pobóshen in bogabojézh. Od njéga pové

Berilo sa male fhóle.

B

světo písmo, de je bil mósh bres graje, in de je po vólji bôshji shivel.

Bog, ktéri vse hudô študi, in hózhe, de naj po stesah njegovih sapóved hodimo, je vřekósi prav ôjstro opominjal in svaril spridene ljudi, in jim shugal popolnoma jih pokonzhati, ako se ne pobóljšhajo. Dal jim je odloga sto in dvajřet lét, de bi bili v' sé řhli, řvôje gréhe řpostnali, in jih opuřtili. Pa nizh niřo marali sa opominovanje in svarjénje; bôshja persanařhljivořt in milořt jih ni k' pobóljšhanju perpeřjala. Torej je Bog řklénil řpazheni in nepobóljšhavni řhlověřhki ród s' grôsnim potôpam řhtrařati in pokonzháti. Pokonzhal ga je tudi řéř 1656 lét po řtvarjenji řvetá. řamó Noe ř řvôjo drushino je bil per řhivljénji ôhranjen v' velikim řhólni ali v' barki, ktéro ři je mógel řam po bôshjim povelji řtoriti. V' to barko je řhel Noe ř řvôjo řhenó, ř řvôjimi řtremi řinóvi in njih řhenami, in je vsél řeboj vřake řhivali dvôje, kar jih v' vôdi ni móglo řhivéti, de řo per řhivljénji ôřtale.

Kér ni bilo upati, de bi se řprideni ljudje pobólřhali, je Bog řashugano řhibo pořtal. řtrařhno řazhné deřh řiti. Kakor is řtrařhniř řtapov řrumi vôda řhtirdeřet dni in řhtirdeřet noži řpôd néba na řémľjo. Vř řtudénzi se ôdpró, in is řémľje vôda perdeře. řmirej se narășha in narășha, in řadnizh řtôpi řhes nar vřřhi goré. Níkolí níkjér se niřo mógli ne ljudje ne řhivali ôtéti, vse po vř řémľji je bilo pokonzhano.

Sto in petdeřet dni je vôda po řémľji řtala. Bog pořhle gôrek véter, in ôblaki se řasvlézhejo; vôda vpada, verhóvi gor se řzhařama is vôde perkasujejo, in Noetova barka ôbřtôji na Ararășhki gôri na Arménřkim. Noe ispuřti nar pred řrókarja, potlej pa golôba, de bi řvédil, ali je vôda řhé dôřti upadla ali ne. Řrókarja ni bilo vezh řasaj, kér je nad merhovínami, ki řo po vôdi plavale, dôřti řhivesha dobil. Golôb pa řpét k' barki perleti. řédem dni posnejí Noe sópet golôba ispuřti, ktéri

ſhe le svezhér nasaj perleti, in pernêſe ôljikino vé-
jizo ſ' selenimi peréſzi v' kljunu. To je bilo veſélo
ſnaminje, de je vôda dovôlj upadla.

Noe gré sdej is barke, is hvalêſhnoſti poſtavi
Goſpôdu altar, in mu na njêm sa zhudno odre-
ſhênje v' ſahvalo dar ſaſhgè. Bog je imel tóljko-
ſhno dopadajênje nad Noetovim дарам, de je
njêmu, in njegovim ſinóvam oblubo ſtôril, de ne
bo nikóli vézh ſ' potópam sêmlje raſdéval, in v'
ſnaminje ſtorjêne oblube je mávrizo na nébu pó-
ſtavit.

Noetovo djanje iméjmo v' ſglêd, kako de med
hudôbnimi ljudmi ſhivimo. Noe je tudi med ſpa-
zhenimi ljudmi oſtal pobôſhen in priden, zhaſtil
je praviga Bogá; ni ſe dal drugim ſ' hudôbnimi
pogóvori in ſlabimi ſglédi ſapeljati. Kaj je tudi
nam ſtoriti, kader ſliſhimo pogóvore, ali vidimo
ſlabe ſgléde?

Kako miloſtliv in uſmiljen je Bog! Dal je hu-
dôbnim ljudém 120 lét odlóga ſe poboljſhati, in jih
je ſhe po ſvôjim svéſtim ſluſhabniku Noetu opo-
minjal in ſvaril; pa ne de bi ſe bili dali s' bôſhjo
miloſtjo in perſanaſhljivoſtjo k' pokóri in pobolj-
ſhanju omezhiti, ſo ſhe le malovrédnih in hudôb-
nih perhajali. Kader je bila méra njih pregrêh
napolnjena, je perdêrta ſhiba bôſhja. Tako pride
ſhiba bôſhja doſtikrat pozhaſi, pa pride vendar
le gotóvo, ako ſe grêſhnik k' Bogu ne obêrne in ne
pobóljſha.

Koljkanj de Bog pobôſhne ljudi ljubi, vidimo
nad Noetam. Otél je njêga, in kar je bilo njego-
vih, ſató kér je bil dóber in pobôſhen. Tako otéva
Bog tudi ſhe sdej zhudodélno ſvôje svéſte ſluſhab-
nike ob zhaſu ſile. Pravizhni je pod poſébnó
hrambo bôſhjo, torej ſmémó v' nar vézhi nevar-
noſti biti veſéli in mirni, zhe ſmo le pobôſhni in
pravizhni, in vrédni ljubésni in dopedajênja bôſh-
jiga.

Pêrvo, kar je Noe po preſtani nevarnoſti ſtô-

ril, je bilo, de je Bogá sa odrefhénje in ohranjénje sahválil. Njegova hvaléshnost je bila Bogu prijetna. Ali ne prejmemo tudi mi vsak dan bres fhtevila veliko dobrót od Bogá? Kaj nam je torej tudi vsak dan floriti? In f' zhem fskashimo fosebno fvôjo hvaléshnost do Bogá?

Hamov gréh.

Po'tim sazgne Noe sópet sémlijo obdelovati. Grósdje mu sdej v' mifel pride, ko se je do sdej li jédlo, oshéti, in si is njega pijazho napraviti. Kér ni mozhi té pijazhe posnal, jo je pervezh prevezh pil. Upijani se, in v' fhotôru nespodóbno rasodét leshtí. Ko ga Ham, njegov sin, ugleda, se sanizhljivo posmebuje, kér ima divje veselje nad tim nesadolshenim pregréfhkam fvôjiga ozhéta, in ne spómni se ne dobrót, ki jih je tólíko od fvôjiga ozhéta prejél, ne lépih isglédov pobóshnosti in bogabojézhnosti, ki jih je nad njim vidil. Kaj, fhe fvôja brata, Šema in Jafeta, je mislil v' enako pregrého sapeljati! Tode Šem in Jafet sta bila umníshí, in bóljí od Kama; nísta tiga fvôjimu ozhétu v' gréh fhtéla; mislila sta le raji v' pobóshnost in krepost, ki sta jo fizer vselej nad fvôjim ozhétam vidila, vsameta plajsh, grefta s' v' stran óberrnjenimi obrasi v' fhôtor k' ozhétu, ter ga odéneta.

Ko se Noe prebudí, in vídi, de je odét; poprafha fvôje sínóve, kdo bi ga bil odél. Kader pa své, kako fe je Ham sóper otrózhje spofhtovanje pregréfhil, in kaj dé sta Šem in Jafet storila, je dobriga ozheta gróšno bolélo, de je mógel nad fvôjim sinam toljíko fshno nehvaléshnost doshivéti; vender ga je le veselilo, de sta una sínova tólíko fshno otrózhje spofhtovanje do njega fskasala. Pohválil je njuno dóbno djanje, in je k' Bogu sa njih mđlil, de bi se njima in njunim otrókam dóbno godilo, to je, blagoflovil ali shégnal jih je; naspróti

je pa Kamu njegovo pregrého ozhital, in mu napovédal, de Bog gotovo ne bo tiga njegoviga nepošhtljiviga djanja do svôjiga ozhéta bres štrafenge pustil; temuzh ga bo nad njim in nad njegovimi pervimi mlajšhi šhe štrafoval. To imenuje sveto písmo: Noe je Hama klél. Prerokovanje poboshniga Noeta se je tudi spo!nilo. Šemovim in Jafetovim mlajšhim se je veliko bolje godilo, kakor pa Kamovim.

Vidite ljubi otrôzi, kóljkofhna in kako strafhna je pregréha, ako otrôzi svôjih starifhov spodobno ne spošhtujejo: ali zhe se jim šhe zeló sanizhljivo posmehujejo! Tako pregrého Bog gotovo tépe. Švéto písmo pravi: „Okó naj mu, kteri ozhéta sašramuje, in svojo mater sanizhuje, krókarji spod zhéla iskljujejo, in njih mladizhi naj ga poshró.“ Šem in Jafet pa nam dásta lép sgled otrozhjiga spošhtovanja in otrozhje hvaleshnosti. Pošnémajte, ljubi otrozi, ta sgled, in bôshji blagoslov ali shégen bo nad vami!

Stava turna.

Noe je po potópu šhe 350 lét shivel; in je umerl, ko je bil 950 lét star. Od sazhétka je Bog ljudém prav dólgo shivljénje dajal; kakor šo se pa ljudje szhafama mnoshili; ravno tako se je tudi zhaf njih shivljénja škrajsheval. Mlajšhi Noetovi šo se smirej bolj po sémli rasmikali, kar dobijo veliko ravnôto, kjér se mislijo ustaviti, in tu najdejo med rekama, ko se jima Evfrat in Tigris pravi, tudi dobre spashnike sa svoje zhéde. De bi njih iména vékomaj slovéle, in de bi se po deshélah ne rasgubili, si ismislijo turn sidati, ktériga verh bi se neba dotikal, in bi se od vsih krajev vidil.

Pa to je bilo bôshjim šklépam nasproti. Bog namrezh je hôtél, de bi se ljudjé po vsi sémli ras-

shirili, in jo obdelovali. Torej je overl njih sidanje, in jesik jim je sméshal. Vèzh jesikov se med njimi sazhae, de se eden drusiga ne uméjo. Ravno sato mórajo sidanje popustiti, in se v' mnoge naróde rasdeliti. Mésto in nedodelani turn so imenovali Babel, to je po nashim jesiku sméshnjava. Tisti rodovi, ktéri so en jesik govorili, so shli fkupej, in so se v' daljnih deshélah ustavili. Tako so se sazhéle mnóge ljudstva in mnogi naródi, in so se smirej bolj po sémli rasshirjali.

Is tiga vidimo, de Bog zhlovéshke déla po svôjih neskônzho módrih in dobrótljivih fklepih obrazha in vlada. Kar je pa bôshji vólji nasproti gré nakrishem. Torej se per vsih svôjih délih védno vprashujmo: Ali je to, kar míslim storiti, tudi po bôshji vólji? Ali bom s' tim njegóvo svéto voljo spólnil? Bom s' tim svôjimu blishnimu kaj k' frézhi perpomógel? Le po tim fi smémo svésti biti bôshjiga shégna, zhe po bôshjih neskônzho módrih in dobrótljivih fklepih ravnamo. Bres bôshje pomózhi bi bil ves nash trud saftonj; od bôshjiga shégna pa snamo vse upati.

Abraham.

Bog je fizer ljudi poduzhil, kakshen de je, in kaj de od njih hózhe; kaj de naj od njega upajo, zhe bodo njegovo voljo na tanko dopolnovali; zhefa de naj se pa tudi bojé, ako bodo njegovim sapóvedam nasproti ravnali. Tode ko so se ljudjé vskáfébi lozhili, in po sémli rasshirali; so kmalo posabili nauke svôjih pobóshnih ozhakov, slasti pa nauk, de je Bog, on nevidni Ózhe vsih ljudi, vse stvaril, de vse ohrani in vlada, in tudi sa vse fkerbí.

Sazhéli so stvari po bôshje zhaftiti, in so menili, de sméjo od njih marškej dôbriga perzhakovati, ali pa se mórejo marškaziga sléga nadjati. Šoféбно pa so solnze, luno in svésde sa bogóve iméli, kér so se ljudém nékej savóljo svoje koriftnosti, nekej pa savóljo svitlôbe in blefhôbe šoféбно imenitne sdéle. Na Egiptovfkim so nektéri zelo shivali po bôshje zhaftiti, ktére so ali s' svojo koriftnostjo ali fhkodljivostjo in velikostjo slovéle. Verovali so torej v' dôbre in hude bogove.

Tim ismifljenim bogóvam ali malikam v' zhaft so tēmpeljne sidali, altarje postavljali, in darove opravljali. Timu gréhu se malikovanje pravi. Per tim ni bilo ljudém nizh mar sa poboljšhanje, v' svôjih gréhih so shivéli, ja, mislili so zelo svôjim bogóvam s' samimi darmi dopasti; ako ravno hudih nagnjenj svôjiga ferza ne satarejo in se ne poboljšhajo! Vse svôje saupanje so v' malike stavili, in se na védeshtvo prasnoverstvo in druge neumnosti veliko sanafhali. In ljudjé so se smirej bolj v' nevednost in posabljenje Boga, v' gréh in hudobijo pogrešovali, in si zhaftno in vézhno nefrózho na glavo nakopali.

Je li mogel Bog, ljubesnjivi Ozhe vsih ljudi, per tim neobzhutljiv biti? Je li mógel perpuftiti, de bi pravo sponanje njegovih lastnosti in njegove vólje popolnoma is sēmlje sginilo?

Med mlajšhi Šema, Noetoviga fina, se je sponanje in zhefhenje ediniga praviga Boga she nar dalje ohranilo. Pa tudi ta rod je bil shé v' nevarnosti navsėti se malikovanja. Torej si je Bog is tiga rodú moshá isvólil, ktéri bi pravo sponanje bôshje med ljudmi ohranil, in med vse narode na sēmli ras-shiril. Ta mosh je bil Abraham, ki je s' svojo shivo véro, s' svôjim terdnim saupanjem, in s' svôjo vóljno pokórfhino do Boga vsim ljudém v' lép sgléd, in je ozhe Israelfkiga ali Judovfkiga ljudstva.

Abraham je bil v' Uri na Kaldejskim rōjen. Njegōvimu ozhētu je bilo imé Tare, f' ktérim je fhel v' Haran na Mesopotamsko. Pa tu ni smel oftati, kér je malikovanje tudi she med njegovo blishno shlahto vdarilo. Bog mu je tedej vkasal iti v' ptujo deshélo, de bi tudi on ne sabrédel v' malikovanje. „Is deshéle mi idi,” Bog Abrahamu rezhe, „od ozhétove hifhe is med svōje blishne shlahte v' deshélo, ktéro ti bom pokásal. Velikimu narodu te bom Ozhéta storil. Obilno te bom poshégnal, in po tebi bodo vsi narodi na sémli oblago-darjéni.” In Abraham je bil bōshjimu povélju pokōren. — Ali ni tudi nam ljubi Bog sapōvedidal? Ktère so te sapovedi? In kako smo jih dolshni spolnovati?

Abraham gré na Kanansko.

Abraham je fhel na Kanansko f' Šaro svōjo sheno, in s' Lótam, svōjiga ranziga brata sinam. Tukej se mu Bog perkashe, ter mu pravi; „Tū oftani, to deshélo bom tebi in tvojim mlajshim v' last dal, in ōzhe bofh velikimu narodu.” Kjér je bilo dōsti trave, sta Abraham in Lot toljko zhafa oftala, dokler so iméle njune zhede kaj pashe; po tim sta sōpet naprej fhla. De sta iméla ob subih polétnih mezih vode sa svoje zhéde, sta globōke jame kopala, in vanje deshévnize napeljovala. Kamor koli je Abraham po svōji hōji perfhef, in kjér koli je fhotoril, je postavil altar, ter je na njemu svōjimu Gospōdu in Bogú, kteriga je refnizhno zhastil in po otrōzhje ljubil; dar zhefhénja in hvaleshnosti pernēfil, in ob tim je svojize Boga prav sposnati in zhastiti uzhil.

Po Abrahamovo tudi mi vsfškōsi in radi od bōshjih neskōnzhno popōlnih lastnost, od bōshje vsfigamogōzhnosti, dobrōtljivosti, svetōsti in pravizhnosti govorimo, vsfškōsi v' njegovo vsfigaprizhi-

józhnost in vsigavédnost mislimo, vedno si persadevajmo s' pobóshnim shivljenjam mu dopasti.

Abraham nam je dal tudi prav lép sgled mirnosti. Dosdej sta Abraham in Lot smirej v' enim kraji skupej prebivala, tode sta iméla vsak svóje zhéde in hlapze. Njune zhéde so se pa takó pomnoshile, de jim je marskedej potrebne pashe permankovalo. Ravno takó jim je tudi vezhkrat vóda poshla. Sa téga vóljo so med Abrahamovimi in Lotovimi hlapzi vezhkrat prepíri sa spashnike vstali. To je mirniga Abrahama grosno bolélo. Rékel je Lótu: „Ljubi bratániz! lepó te prósim, naj ne bo nobéniga prepíra med nama in najnimi pastirji; sej sva blishne shlahte. Glej, vsa deshela ti je odperta! Lepó te prósim lozhíva se. Zhe gréfh ti na lévo, grem jas na déšno; zhe se pa ti na déšno obernefh, grém jas na lévo!“ Tako sta se v' miru lozhila. Lot si je isvólil rodovitno vodénzhno stran ob réki Jordanu, ter je prebival v' Šodomskim mésti.

Kako vam dopade Abrahamovo djanje? Ali bi si ne bil smel Abraham, ki je bil starji, rodovitnishiga kraja sbrati? Tode Abraham je is ljubésni do mirú od svoje pravize odjénjal, in je raji slabsh spashnik sa ljubo vsél, kakor de bi bil perlóshnost h' krégu in prepíru dajal. Tako se moramo tudi mi vsih prepírov in krégov ogibati. Zhe hozhemo v' miru shiveti, ne smémo smirej svóje pravize terditi, temuzh vezhkrat moramo odjénjati, in se raji kaziga dobizhka vanati, kakor perlóshnost k' prepíru dati. Švéto písmo nal prav ójstro k' mirnosti opominja, kér pravi: „Blágor mirnim, otrozi boshji bodo imenovani.“ Imejte tedej, kólikor je v' vasli mózhi, s' vsimi ljudmi mir.

Lot je sizer mislil s' bóljimi pashniki ob Jordanu veliko perdobiti. Ali je pa Lot bolji stran isvólil? Perfhel je med prav hudóbné ljudi, in je

bil v' nevarnosti, de bi ga ne bili v' hudo sapeljali; mógel je od njih tudi marfkej soperniga préterpéti. Ali je bil savoljo svôjih bôljih paštnikov frézhnifhi. Tako se velikokrat na svétu godi. Zhlôvek sgubi, ko misli dobiti, in perdobi, ko odjénja in misli, de bo sgubil.

Tákrat je bilo veliko kraljizhov in knésov, ktére so se med seboj prepirali, bojeváli, in si zhéde in ljudi odpeljevali. V' takim bôji je bil tudi Šodomfki kralj premagan; njemu in vřim Šodomljanam so poropali zhéde in premoshénje, in ta nefrézha je tudi Lota sadéla. Ko je Abraham to svédil, fi ni dolgo pomifhljeval; kar fhel je ť svôjimi hlapzi řtiskanim na pómozh. Premagal je fovrashnike, vef rôp jim je odvřél, in réfhil Lota, in kar jih je bilo fhe drusih vjéti. Kako je bil Abraham pazh vefél, de je nefrézhnim tóliko pomagal, in kako so ga hvalili, kar jih je bil refhil!

Ko se je Abraham od tiga bôja vèrnil, mu gré Melhifedek Šalemfki kralj, napróti, in daruje krúh in vino; bil je namrezh duhoven Boga Narviřhiga. Shégnal je Abrahama, in rékel: „Shégnan bôdi, Abraham, od Boga Narviřhiga, ktéri je řtvaril nebó in řémlje! In hvaljen bôdi vřigamogozhni Bog, ktéri te je varoval, in ti tvôje fovrashnike v' roke řdal!” In Abraham mu je defetino řal od vřiga. Tudi Šodomfki kralj je k' Abrahamu řtópil, in ga prôřil, de naj vře zhéde in vře premoshénje sa se obdershi, kar ga je fovrashniku odvřél; on je dovôljen, de je ljudi nasaj dobiti, ki so bili vjéti. Tode Abraham je odgovóril: „Kakor refnizhno řhivi Bog, vřigamogozhni Gopód nebéf in řémlje, jas ne vsamem nikar niti od vařhih oblazhil, ne jerména od vařhih zhévlov! Bog me je řhe řôřti obdaril, kér mi je smago dodéřil. Hlapzam môjih řofédov, ktéri so mi bili na řrani, dajte kak řél; jas pa in môji hlapzi nizh ne vsamemo.”

Dôbri ljudjé se ne dajo sa řvojo radovôljno pořřéřhbo plazhati; framovali bi se plazhila tólikanj

sheléti in samopridni biti. Nar lépfhi plazhilo je sa nje, zhe sméjo mifliti, de satiranzam in stiskan-
zam pomagajo. Ne govore, kakor nektéri terdo-
vratniki in samopridneshi: „Kaj je meni mar drusih
nefrézha!“ Po Abrahamovo hózhemo mifliti tudi
mi in rávnati, zhe je nash blishni v' kaki nefrézhi
in nash pomozhi potrebuje.

Abrahamu sin obljubljen.

Enkrat se je Bog Abrahamu prav ljubesniviga
rasodél. Abraham sedi pred durmi svôjiga fhótora
v' féenzi eniga drevéfa. Bilo je ravno opoldne, ino
fólne je mózhno perpékalo. Kar sagléda tri moshé
priti, pa jih ne posná. Naproti jim gré, se jim
nisko perklóne, ino rézhe nar imenitníhimu is
med njih: „Gospod, zhe me hózhesh slo rasvese-
liti, oftani per meni, in ne ogibaj se môjiga fhó-
tóra. Pozhite si malo tukej pod drevéfam, préden
se dalej spustite.“ Rékó mu: „Štori, kakor si djal.“

Abraham hiti v' fhótor, in rézhe Šaci svôji
shéni: „Urno spézi podpepelnikov ali mlinzov is nar
lépfhi moke.“ Potlej tézhe k' zhédi, odbére nar
lépfhi tele, in ga da hlapzu. Bersh ga mora per-
praviti. On sam ta zhaš pernése mléka in froviga
masla, in po tim podpepelnike in pezhénko. Vef
zhaš je pod drevéfam per njih, ter jim stréshe.

Po obédi rékó Abrahamu: „Kjé pa je Šara,
tvoja shena?“ Abraham odgovori: „Tamkej le v'
fhótóri.“ Na to rézhe nar imenitníshi ismed njih:
„K' létu oforej spét pridem. Takrat bo Šara sinú
iméla.“ Šara je to flifhala, in se fama per sebi
fkrivej posméja. Ptujiz pa rézhe: „Sakaj se Sara
posmehúje? Je mar per Bogu kaj nemogózhé?“
Vštrafhi se Šara, ko je flifhala, de ptuji mosh njéne
mifli vé.

Abraham sdej vidi, de ti moshjé niso góli

ljudje. Lih taka je pa tudi bila. Angeli so bili, ja, sam Bog se mu je v' zhlovehki podobi rasodel! Uzhimò se is tiga, de so dõbri ljudje bõshji ljubki in veselje angelov.

Abraham profi sa Šodomo.

Postréshljivi Abraham je popotnike nekoljko pospremil, ktéri so próti Šodomi fhli. In Gospód rözhe: „Bom mar Abrahamu skrival, kar me je misel storiti, kér se bo is njegovih mlajshév vélik narod sarédil, in po njemu bodo oblagodarjeni vsi narodi na sémliji?“ Posnam ga, do bo svòjim otròkam in njih mlajshem bõshje sapóvedi perporòzhal na tankò spolnovati, de Gospod savóljo Abrahama vse dopólni, kar mu je obljubil.“ In Gospod rözhe Abrahamu: „Védi, de bom hudobne prebivavze po méstih ob Jordanu pokonzhal.“ Abrahama prevsáme nadlòga, ktéra prebivavze tih mést zhaka, in se predersne sa nje profiti. Rékel je: „Ako bi bilo v' Šodomi pétdefet pravizhnih, ali bi jih hòtel f' hudobnimi vred shtrafati in pokonzhàti, in ali bi savóljo tih pravizhnih ne persanéfil raji tudi gréshnikam?“ Gospód odgovori: Zhe najdem v' Šodomi le pétdefet pravizhnih, vsemu méstu bom sanéfil.“ Abraham pravi: Glej, jél sim f' tebjó govoriti, desiravno sim práh in pepél; naj tórej she dalej govorim! Ko bi jih bilo pa le pét in shtirdefet, ali samo shtirdefet, ali bi tudi rasdjál mésto?“ In Gospód odgovori: „Tudi savóljo shtirdefet pravizhnih ne bom rasdjál mésta.“ Abraham she govori: „Nikar ne bódi hud, Gospod, de she dalej govorim! Káko pa zhe se jih v' mestu le tridéfet ali le dvajset pravizhnih snajde? Gospód odgovori: „Tudi savóljo dvajset pravizhnih ne bom pokonzhal méshhanov.“ Abraham she rözhe: „Gospód ne bódi hud, de she pregovorim! Morebiti jih bo le defet pravizhnih v' njem.“ Gospod rözhe: „Tudi

savoljo tih deset pravizhnih ne bom mésta pokonzhal." Sdej Gospod Abrahama popuſti, in Abraham fe vérne domú.

Angela prideta v' Šódomo, kjér jih Lot v' ſvôjo hiſho vsamo. Hudóbní prebivavzi ſo hótli s' njúma gerdó délati. Lot ſi je persadeval jih od hudiga odverniti. Ali vſe Lotovo opominjevanje je ſaſtonj, ſhe vrata hózhejo ſ' ſilo vlomiti; tode angela potégnetá Lota k' ſebi v' hiſho, ſakléneta duri, in udarita ljudi ſ' ſlepôto, de vezh ne mórejo vrat najti. Na to rezheta angela Lotu: Zhe imáſh koga ſvojzov v' méſtu, ſinóve, ali hzhére, ali ſhlahtnikov ktériga, vſe ſeboj vsémi is tiga méſta; ſakaj védi, Bog bo to méſto s' vſimi njegovimi hudobnimi prebivavzi vréd s' ógnjem ſpod néba poſhgal.

Ko ſe je ſarja napózhila, ſapuſte Lot, njegova ſhèna in njegóve dve hzhèri méſto, in beſhé na bliſhne goré. Komej ſo bili is méſta odbeshali, kar pade ógenj in gorézhe ſhvéplo ſpod néba na hudóbné méſta, in jih ſaſhgè, in méſta in prebivavzi v' njih ſe pogrésnejo. Šlano jésero, pólno ſhvépla, je na tiſlim kraji vſtalo. Ko je Lotová ſhèna ógenj ſliſhala pokati, ſe oſrè ſèper ſapóved angelov po méſtu, in ſe pomuduje per njegovim ſtraſhnim poginu, kar tudi njo ógenj dobi, in ſavóljo ſvoje nepokórfhine je v' fólnato poſtavo ſpreménjena.

Ta ſgódba je ſa naf prav poduzhljiva. Is njé ſpoſnamo, de je Bog milóſtiv, uſmiljen in veſ dóbrotljiv, de ne ſheli ſmèrti gréſhnika, ampak de ſe ſpreoberne, in ſhivi, is njé vidimo, de Bog hudo ſtudi, in gréſhnika ſhtrafuje. Sgléd Šodomljanov naf poduzhi, de hitro preide frézha hudóbnéſhev, in de nad njih pregréhe na ſádnje le vender pravizhna ſhíba bóſhjo perdère. „Vidil ſim," pravi pobóshni David, „hudobnika, bil je predèrsen,

ras-fhirjal se je, in selenil je kokor lórber. Ko sim pa po tim memo fhel, glej she ga ni bilo vézh; oprafhoval sim po njem, pa nikoli nikjér ga ni bilo najti. Nasproti pa je frézha pobóshniga stanovitna, Bog ga v' njegovim upanji ne pufli v' framôto sabréfti.

Abraham dobí ukás svôjiga finú darovati.

Abraham in Šara sta bila prav veféla fvojiga finu Isaka; bil je pobóshen in pokóren. In ko je vézhi prihajal, je bil she bolj pobóshen in bogabojezh: torej je bil tudi vefélje in veliko upanje fvojih ftarifhov. Pa Bog je hôtel véro in pokórfhino Abrahamovo fkufiti, ako bi bil perprávljen dati, ko bi Bog hôtel, tudi kar ima nar ljubfhiga. Kar je pa Abraham imel nar drajfhiga, je bil poboshni, in dóbri Isak. In ravno tiga ljubiga finú, hozhe Bog, de bi mu Abraham daroval. Kóliko britkih misel je pazh ljubeshnigiga ozhéta ferzé tergalo, ko je ta bôshji ukas saflifhal! Svojiga preljubiga finu naj bi on ôzhe daroval, je li bilo to mogozhe ozhétovimu ferzu? Pa Abraham je k' timu perpravljén, kér je bôshji ukas. Naj bi ne bil Abraham tóliko vére v' Bogá imel, naj bi ne bil védno f' tiho pokórfhino bôshjih sapóved spolnoval; ne bilo bi mu to mogózhe ftoriti. Réf, dóbri ôzhe bi bil raji fvoje shivljenje dal; ali Bog je finú hôtel, in kar Bog hózhe, je bil voljan ftoriti. Poln vere in saupanja; de Bog famo to hózhe, kar je dóbro in koriftno, zhe ravno ljudjé tiga vfelej ne rasuméjo, pélje Abraham f' têshkim f. rzam svôjiga finú na Moriifko goro, ktéro mu je bil Bog odlózhil, ter vsame drevá in ôgenj f' seboj, Isak, viditi vfo perpravo sa daritev, vprafha: „Ôzhe! tukej fo drevá in ôgenj, kjé pa je dar?“ S' britkém ferzam odgovori Abraham: „Sa dar bo shé Bog fkerbel, ljubi fin!“ Ni mu mógel ôzhe she povédati, de je on fam tiffi dar.

Ko je bilo na Moriški gōri she vse k' daritvi perpravljeno, je hōtel Abraham svōjiga sina Isaka darovati; ali glej, angel bōshji savpije: „Abraham, stōj, in ne stōri nīzh shaliga mladēnzhu! Bog je tvojo vĕro in pokōrshino skufil, in vidil, de ga bolj ljubīsh, ko svojiga ediniga sinu” — Vef vesĕl je bil sdej Abraham, bilo mu je per ferzū ravno tako koker de bi mu bil Isak she le sdej dan. Rad bi bil sdej Gospōdu hvalen dar sashgal. In glej, v' gofhavi tizhi ōven sa rogĕ saplĕten. Vsame ga Abraham, in ga opravi Gospōdu v' hvalen dar. Bog ponovī sdej Abrahamu shĕ pred stōrjeno obljubo, de bo njegov sarod tako pomnōshil, kakor svĕsde na nebū in pĕfek ob morji, in de bo is njegoviga saroda Mesija, po katerim bodo odobroteni vſi narodi na sĕmlji.

Rĕf, Gospodovi klĕpi so prezhudni, in nepreſlĕdnje njegove pōta! Gospod vse lepō ispelje! Ktĕri Boga ljubijo, so jim vse rezhi v' dobro. Kar Bog stōri, je prav stōrjeno, kar on pōshje in ukashe, je vſĕlej dōbro in korīfno.

Sgĕd pobōshniga Abrahama naj naf k' vĕri in k' upanji v' Boga perganja in spodbada, k' voljni pokōrshini do njegovih sapōved, naj se nam tudi she tako tĕshke dosdĕvajo. Otrōzi, navadite se shĕ sdej Boga zhes vse ljubiti, in s' volje delati, kar on sapoveduje, potlej vaf ne bo v' posnej starosti teshilo bōshjih sapōved na tanko spolnovati; vſim bōshjim narĕdbam in obrazhilam se bote voljnō vdali, zhe vaf bo tudi tĕshko stalo, in zhe tudi sposnali ne bote, kako, de bi vam mōgle dōbre in sdrave biti.

Isak vsame Rebéko.

Po ti fkufhni je she dolgo poboshna drushina pokojno in veselo shivéla, dokler je Šara 127 lét stara umerla. Abraham je njivo kupil, na kateri je bil grob iskopan, v' katerga je truplo svoje shene pokopal.

Ko je bil Isak fhtirdefet lét star, ga je shélil njegov ozhe osheniti. Abraham je fkerbel, de bi njegov sin tako shéno dobil, ktéra se Boga boji, in njegóve sapóvedi spolnuje. Pófhle tedej svojiga svéftiga hlapza Eliezerja, de bi njegovimu sinu take shene poískal. „Idi,” rézhe Abraham Eliezerju, in sbéri shéno mójimu sinu, pa ne med malikovavzi, ampak med hzhérami móje sorodovine.” Hlapez vsame defét kamel smed Abrahamove zhéde, jih otovori s' jedjó sa popoti in s' mnógimi darili sa nevésto in njene starifhe, in gré na Mesopotamfko, rojftno deshelo svojiga gospodarja, v' mésto Haran. Eniga dné svezhér je dofhél do téga mésta.

Eliezer se ustavi per ftudenzu, na ktériga so méftne hzhére po vodo hodile. Boga je na pómozh klizal, de bi svoj opravik dobro opravil, in je mólil; „Prósim te, o Bog, stoj mi na firani, de dobim dóbro in pobóshno nevésto sinu mójiga gospodarja. To mi bódi v' snaminje tvoje vólje: ktéra deviza, ko jo profim, mi bo dala piti in bo tudi she moje kaméle napojíla: ona bo nar bóljji nevésta sa Isaka.” She ni ismólil, ko bi trenil pride dékliza is mésta po vodo k' ftudenzu, in próshena da ne le Eliezerju piti, ampak napoji tudi njegóve kaméle. Ta deviza je bila Eliezerju savoljo ponishnosti in postreshljivosti prav vfhézh. Obdaril jo je s' slatimi ringelni (uhani) in sapeftnizami, in jo vprafhal: „Hzhi, zhigava si? Ali je próstor prenozhiti na domu tvojiga ozhéta?” Dekliza odgovori: „Rebéka fim, Batuelova hzhi.” Eliezer je Boga hvalil, de je ta dékliza ravno is Abrahamove sorodovini.

Bersh tēzhe dékliza domu, in pové vse to. Iméla je tudi brata, Labana po iménu. Ko vidi Laban per sēstri slate uhané in sapéfnize, in flifhú, kaj vse perpoveduje, hiti k' móshu, in mu rēzhe: „Priatelj boshji, kaj sunej stojish? Bersh pójdi v' hifho! Pospravil sim vse in tudi kamélam prōstor narédil.” Eliezer pové, sakaj de je poslan, in rēzhe: „Ali mi hózhete svōjo hzhér Rebéko nevésto dati sa Isaka?” Mu odgovoré: „Sposnamo, de je to vólja bōshja, ktéri se ne bomo vstavljali.” Eliezer poklekne, in sahvali s' vesélim serzam Bogá, de mu je tako dobrōtljivo pomagal Abrahamovó narozhilo opraviti. Eliezer in Rebéka sta se domu vernila s' nekej deklami vred, ki jih je Rebéka sa svojo postreshbo sebój na Kanansko vséla. Isak in Rebéka sta prav vesélo in mirno shivéla v' fhotōru, v' kterim je pred Šara prebivala.

Bog vlada dostikrat zhudno zhloveshke pergōdbe, pa vselej po svōjih bres kōnza módrin in dobrotljivih sklépih. Marškatére majhine okóljshine v' nashim shivljénji, se nam sdi, de se le nakluzhijo, pa ne nakluzhijo se, temuzh Bog jih obrazha in vlada nam v' prid.

Esav in Jakob, Isakova sinova.

Isak je imel dva fina, Esava in Jakoba; bila sta po telésu in dufhi eden od drusiga mózhno raslozhena. Esav je bil ves dlazhen in kosmát, divji, togōten in prefhirn, rad je na lōv ali jago sahajal. Jakob je bil pa pohléven in tih, rad se je per domu dershal, isvolil si je krōtko passirsko shivljénje, per tém je pa tudi svoji materi pomagal, ravno sato ga je bolj zhiflala ko Esava.

Enkrat pride Esav ves truden is hofte, in velika lakota ga sprehaja. Jakob je ravno lezhni fok kuhál, torej mu Esav rēzhe: „Daj mi to jéd, in dam ti svōje pervénstvo (to je: pravize pervoroieniga). Jakob je hotel tiga gotov biti, torej Esavu rēzhe:

Berilo sa male fhóle.

G

Jakob je frézno na Mesopotamsko páfshel, k' svojimu uizu Labanu, in je njegóve zhéde pafil. Zhes nekej zhafa rezhe Laban Jakobu: „Nózhem, de bi mi saftónj flushil, povéj, kakofhno plazhilo hózhesh.“ Jakob mu odgovori: „Nózhem plazhila; daj mi svôjo mlajshj hzhér Rahelo sa sheno, in fédem lét ti bom dróbnízo pafil.“ Ko je fédem let pretéklo, rezhe Laban: „Ni navada, de bi se mlaji hzhér pred ko starji omoshila. She fedem lét mi flushi, zhe hozhesh she Rahelo sa sheno imeti.“ Jakob je she fedem lét flushil, in potlej se je hótel domu v' svoj kraj vérniti. Ali Laban, ktéri je bil po Jakobovi pridni fkerbi obogatel v' zhedah, ga ne misli od sébe fpuštití; torej mu rezhe: „She dalej ostani perimeni, in plazhilo si fam ísgovóri.“ Jakob ostane she fhést lét per Labanu, in si je perdóbil veliko zhéd, fkatérmi se je potlej na Kanansko vérnil.

Vidite, kaj si zhlóvek vse f' pridnostjo in svefshóbo perdóbi! Pervadite se shé v' prvi mladosti pridnosti in délavnosti. Pridniga róka bogati, per lénuhu pa pomaškanje in réva prebivaté.

Jakob se spravi f' svójim bratam Esavam,

S' fraham in trepétam je fhel Jakob proti Jórdanu; sakaj misli, fíje, kólikanj de ga njegov brat Esav sovrashi. Pa Jakob postavi f' Bogá svóje saupanje, in si misli: Bog, ktéri me je dódej tako po ozhétovp vódil in mi tolikanj dobrót storil, me bó tudi posnej obvaroval, in is' té névarnosti réfhil. Mólil je: „Nifim je vréden mílosti in svefshóbe, ktéto si o Gospód, nad menój, svójim hlazam fkašal. S' góto páhizo v' rokah fim fltel pred dvajsetmi léti zhes réko Jordan, in sdej pa grém s' dvéma zhédama nasaj. Varuj me pa tudi sdej pred seddite roko mojiga brata, sakaj mózhno se ga bojím.“

Jakob je bil s' nebéfhho perkasenjo v' saupanji

v' Boga poterjen, in gré svojimu bratu naproti. Mislił ga je potolashiti s' obilnimi darovi od svojih zhed, ki mu jih je po svojih hlapzih pred seboj postal. Sa njimi je snel sam l' svojizi, ter se je svojimu bratu Esavu, ko ga je v gledal, sedemkrat globoko perklonil.

Esav pa se je branil od Jakoba darov vseti, in rézhe: „Le imej, kar imast; jas imam sam dovolj.“ Kér je pa Jakob le vanj tihhal, je Esav darove od njega vsel, de ga ni shalil, in de mu je pokasal, de nim nobeniga sovrashtva vezh v' svojim serzu do njega.

Vsak zhlóvek, kteri premisli dobrote, ki jih vsak dan is Ozhetove boshje rúke prejema, móra s' Jakobam rézhi: „Gospod nevreden sim tvoje milosti, ki jo meni tvojimu hlapzu skasujesh!“

Nasha dolshnost je jeso in sovrashtvo opustiti. Jesilnik ogrenuje sebi in drugim shivljenje, kér mu jesa in sovrashtvo ne dasta nikoli miru in pokoja, temuzh si mora vedno nasprotniga rasshaljenja svetiti. In, ali se more nespravni togotnesh v' svojih molitvah s' saupanjem k' Bogu obrniti, in od njega milosti in odpulhenja, blagoslova in pomozhi perzhakovati? Téga ne, kér Boga le spravno serze dopade. „Bodite ufmiljeni, kakor je vash Ozh v' nebesih ufmiljen.“

Joshef od svojih bratov prodán.

Jakob je imel dvanajst sinov. Nar mlaji med njimi, Joshef in Benjamin, sta imela mater Rahelo, ktera jima je s godej umerla. Joshef je bil ozhétu nar ljubshi, kér je bil prav dóber in poboshen, in se ni nikoli napzhnosti in gréhov svojih starjih bra-

tov vdeléshil. Ravno sato so mu ózhe, de mu savoljo njegoviga lépiga sadershanja vesélje storé, pifano fuknjo omislili. Sa téga vóljo so ga jéli bratje sovrashiti in zhertiti. Ali se pa smé kdo savóljo lépshiga oblazhila saviditi in zhertiti?

Bratje so jéli Joshefa she bol sovrashiti, kér je vsako krivizo in napako, ki so jo storili, svojimu ozhétu povédal. Ali pa ni Joshef prav imel? Ali ni prav, de otrózi starishem povedó, kader kaj napzhniga ali hudiga od bratov in séster ali od pôflov vedó? To je njih dolshnost, samo de morajo ne is kaziga slabiga naména, ne is pike ali sovrashstva do njih, ampak samo sató povédati, de se gréshniki posvaré in pobólshhajo, starishu se pa shkóde obvarjejo. Ali so iméli bratje prav, de so Jóshefa zhertili?

Joshef je imel nekdej dvóje fanje, f' katérimi si je she huji sovrashstvo svojih bratov na glavo nakópal, tako de mu nikdar lépe beséde ali lépiga pogléda ne mórejo vezh dati. "Sdelo se mi je," perpoveduje Joshef bratam, de véshemo snópse na pôlji. Môji snópi so vsitali, in se po konzú postavili; vashí snópi so se pa mojim perklanjali. She drujkrat se mi je sanjalo, de se mi sólnze, luna in enajst svésd perklanja." Savoljo tih fanj so ga bratje she bolj sovrashili, kér so menili, de hózhe Joshef njih gospód biti, ino she sami ózhe mu pravijo: „Kaj bomo mar jas, tvója mati in tvoji bratje tvóji podlóshni?“

Bratje so le perpravne perloshnosti perzhakovali svójo piko do Joshefa v' djanji pokasati. Ona se jim perméri ko so ózhe Joshefa enkrat do njegovih bratov, ktéri so v' daljnih krajih zhéde passli, glédat poslali, kako se jim godí. Kader ga bratje od délezh priditi vidijo, se v' njih ferzah stara pika do njega sbudi. „Vidíte, pravijo, vidíte ga, sdej

fanjázh pride; vbimo ga, in versimo ga v' kako jamo, in ozhétu porezhémó, de ga je divja svér vjédla. Bomo le vidili, zhimu so mu fanje."

Vidite, kam fovrashtvo in mashevanje zhlovéka sapéleta, ako se juma ne vstavlja! Kmalo bi bili brata ymorili, ko bi jih ne bil Bog sadershal, ktéri je Joshéfa k' velikim rezhém naménil. Ruben, nar starji brat jih je s' lépo pogovarjal, in fkušhal od tiga strafuniga fklépa odvèrniti. „Oh," jim rézhe, „nikar vender ne ofkrunajte svojih rók s' kervjó svojiga brata; raji ga she versite v' tisti le prasni vodnjak!" Šam per febi je pa mislil: Zhe ga v' vodnjak ver-shejo, pojdem, in ga bom islékel, in k' ozhétu ga nasaj popéljem.

Neufmiljeni bratje storé, kakor jim je Ruben svétoval, in potlej sédejo mirni k' jédi, kakor, de bi ne bili nizh hudiga storili. Ruben pa ne more med tako nezhloveshkimi brati jésti, jih popusti, gré in misli, kako bi Joshéfa otél.

Ko bratje she jushnajo, pridejo Ismaelfki kupzi, k' so fhli v' Egipt, in so s' marfkteró rezhjó, slasti pa tudi s' fushnji kupzhevali. Tedaj rézhe Juda svójjim bratam: „Kaj nam pomaga, zhe naš brat lakote vmerje? Prodajmo ga raji fushnja tim le mémo gredózhim kupzám; sej je vender le naš brat." Te beséde so bratam vsfhézh. Joshéfa is vodnjaka potégnejo, in prodajo tiga mladénzha, ki je bil she le fhéstnajšt lét star, kupzam sa deset tolarjov. Joshéf prósi, sdihuje, jóka, ali vse nizh ne pomaga, mógel je iti fushenj v' ptujo deshele bres upanja she kedej viditi svójjiga ozhéta.

Ali kaj hózhejo grosovitni bratje vbogimu ozhétu sporozhiti? Koslizha; sakolejo, Joshéfovo

pifano suktnjo v' kri pomozhijo, in jo poshlyejo vfo kervavo ozhétu in osnanijo mu: „To suktnja te smo nashly; poglejte vender, ko bi vtegnila suktnja vafhiga fina biti.“ Vbogi ózhe prezej fposná suktnjo fvojiga fina, in vaf shaloften fpufti na glaf fvoj jók: „Mójjiga fina suktnja je! Derézha svér je mójiga Joshefa rastergala!“ Jakob raspórje sgornje oblazhilo po lebi, te oblézhe v' rafovnik, in jóka neprenéhama. Bratje, se vé, fo se preftafhili nad shaloftjo in jókam fvojiga ozhéta, persadevali fo fi njega potolashiti, ali nizh ni pomagalo. „Pufstite me jókati,“ jim rézhe sháloften ózhe, „jókal bom, dokler ne pojdem sa Joshefan pad sémljo.

Ta pergodba je sa naf prav poduzhlyiva. Is nje vidimo prav ozhitno, v' kake ftafhne pregréhe foveraftvo in nevosfhlyivost perpravita. Satirajte tedej v'fak sazhetik foveraftva in nevosfhlyivosti v' fvojim ferzu; sakaj sh' njima bi se pred Bogam filno pregréfhili, in ljubésni nafproti-ravnáli, ktéro smo v'fakimu zhlovéku dolshni.

Oftanite dóbri, ko bi tudi vafhi bratje in vafhe fefiré kaj húdiga pozhénjali, in ne dajte se jim v' nobéni gréhi sapeljati. Švarite jih raji s' ljubesnijo in krotkóftjo, ako se pa ne poboljfhajo, ftarifhem povéjte; tode ne osnanite jim v'faziga pregréfhka, tudi ne is foveraftva ali mafhevanja, ampak is sgol ljubésni, de jih ftarifni povaré in poboljfhajo.

Joshel na Putifarjevem domu in v' jézhi.

Ismaelzi fo Joshefa v' Egipt perpeljali, in ga imenitnimu gófpódu prodajo, kraljevimu dvórníku, Putifarju po imenó. Joshel je svéftó opravljaj opravila, ki fo mu bile dane, in fi je v' kratkim vfo

ljubésen in vse saupanje svojiga gospóda perdobil, tako de mu je vse gospodarstvo srozhil. Šrézhno in sadovoljno je Joshef shivel. Pa njegova frézha je le malo zhasa terpéla. Putifarjova shéna je bila hudóbná, in misli tudi Joshefa v' hudobijo pogrésniti. Ali Joshef se ne da sapeljati, rězhe ji: „Kako bi mógel storiti tako hudobijo vprizho Boga, ktéri je povsod, in vse vidi, in gréshiti soper njóga!“ Shéna se nad tim tako rastogóti, de nedolshniga Joshefa per svojim móshu satóshi, de jo je on hétél v' gréh sapeljati. Putifar je shéni verjél, in vkashe poboshniga, nedolshniga Joshefa v' jézho djati.

Blagor mu, kdor ima zhisto vésti, ino tórej Boga prijatla; sakaj Bog ga bo ob svojim zhasu réfhil, in mu pomagal! Joshef je imel dóbro vésti, in sato ni v' jézhi obupal. Tudi v' jézhi je kmalo toliko ljubésni per jézharju nashel, de mu da vse sojétnike pod oblást.

Med jetniki sta bila tudi kraljev véliki tozhaj in véliki pék. Oba sta iméla enkrat sanje, savoljo ktérikh sta bila vsa pobita. Joshef, ki je she sam veliko terpljenja in veliko britkosti skufil, in tórej s terpinzi ufmiljenje imel, jih ves nit vprafha: „Kaj le danš tako kiflo dershita?“ Veliki tozhaj perpovduje sanje, ki jih je imel in pravi: „Sanjalo se mi je de vidim vinško tertó s' trémi mladikami. Rafila je, she odgnala, ozvetla, in grósdje na nji dosorilo. Jas pa sim kraljev kosarz imel v' rokah, vsamem grósd, ga oshmem v' kosarez, ino ga kralju podam.“

Na to odgovori Joshef: „Sanj prava isлага je bóshja rězh. Nihzhé jih ne móre rasloshiti, zhe nima posébniga rasodétja bóshjiga.“ In Joshef je imel réf poséбно rasodétje boshje, de je mógel

sañje prav rasloshiti. Rékel je vélikimu tozhaju: „Zhes tri dni te bo kralj spét v' popréjfluo flushbo vsél, in mu bofn spét kosarze podajal, kakor li popred délal. In kader ti bo spét dôbro,” mu she Joshef rözhe, „spómni se tudi mene, in pomagaj mi is jézhe, v' ktéro sim po nedólshno pahñjen. Hebrej sim, in is same nevoñhljivosti in sovrafhtva flushenj na Egiptovfko prodan.”

Vélikí pék vidi, de je Joshef tozhaju sañje dôbro raslóshil, in sazhné tudi svôje sañje perpo vedvati, rekózh: „Meni so je pa sañjalo, de imam tri jerbafé na glavi. V' verhnjim jerbafu so bile sa kralja mnóge jedi pekovfkiga déla. Pa ptize so mi jih snad gláve is jérbafa jedle.” Joshef rözhe: „Zhes tri dni se bo kralj tudi tebe spómnil; tode vmoril te bo, in porözhe tvoje truplo obéfiti, in ptize bodo mesó kavfale is tebe.”

Tri di po tim je bil kraljev gód. Veliko gostovino je napravil kralj svojim flushabnikam, in per misi mu tozhaj in pék v' misel prideta. Ukasal je tozhaja v' staro flushbo postaviti, péka pa vmoriti, in njegovo truplo obéfiti.

— Ta sgódba nam da veliko koriftnih naukov. — Ali bi bil pazh Joshef na Putifarjovim dómu tako hitro per svojim gospódu ljubésen in saupanje nafhel, ko bi si ne bil she v' mladosti marfkatére koriftné uzhenósti perdóbil, in pridnósti in déla ne bil pervadil?

Kar nikdar se ne dajte drugim k' hudobii sa- peljati! Mislite po Joshefovo prav po gostim v' Bogá, ktéri je vñigaprizhijozh, in vse vidi, ktéri vse hudo sovrahi, in le dôbro ljubi. Ali bi si upáli vprizho starifhev ali uzhenikov kaj hudiga storiti? Koljkanj bólj se morate bati vprizho Boga kaj nespodóbniga ali neperpuñhéniga pozhéti! Bojte se Boga, in varujte se hudiga, Boga iméjte védno

pred ozhmi, in v' svojim serzu, in nikar v' noben gréh ne dovolite, in Bog vam bo védno pomagal, vas ne bo tudi v' stiskah in britkosti nikóli sapustil.

Joshaf is jézhe réshen in povishan.

Permérilo se je enkrat, de je kralj sam prav nepokojne sanje imel, ktérih ni nobeden Egiptovskih modrijanov in sanj islagovzov mógel rasloshiti. Tozhaj, ktéri se sdej Joshafa spómni, rézhe kralju: „Israelfki fushenj je v' jézhi, ktéri je meni in vélikimu péku sanje, ki sva jih iméla, rasloshil, in po islagi se je vfa na tanko sgodilo.“ Per ti prizhi je bil Joshaf is jézhe perpeljan, in pred kralja postavljen. Takrat je bil Joshaf v' tridesetim létu svoje starosti.

Kralj je Joshafa prijasno ogovóril, in murézhe: „Sanje sim imel, in slislim od tebe, de vesh vse sanje gladko raslagati.“ Joshaf mu pa odgovori: „Bog bo mojimu gospodu dóbre rezhi osnanil.“ Faraon je sazhél: „Sdélo se mi je, de stojim per Nilu réki. Kar pride sédem lepih rejénih krav is vóde, in se po brégu pasejo. Sa njimi pa pride sédem gérlih kumernih krav is njé. Kumerne krave pa so unih sédem debéljih posherle, in niso bile nizz debélishti. V' tim sim se prebudil, in mislil, kaj bi te sanje pomenile; pa si jih nisim mógel rasloshiti. Na to sim spét saspal, in spét se mi je sanjalo. Vidil sim sédem pólnih klasov is eniga stébla poganjati. Sa njimi jih perrásle sédem dróbnih sentjávih klasov. Dróbní poshró pólné klasi, in vender niso bili pólni.“

Joshaf je odgovoril: „Obóje sanje so enaziga poména. Sédem debéljih krav in sédem pólnih klasov poméni sédem rodovitnih lét, ki jih bo Bog v' Egipt poslal. Sa njimi pa pride sédem nerodovitnih lét, ko po vsem Egipti nizz ne poraste, in se bo vfa obilnost rodovitnih lét pojédla. Švétujem ti

tedej, kralj, de poistneš umruga moša, kateri bo
obitnost bogatih let v' shitnize spravljaj, de bo
ob dragini kaj ješti.

Joshua ni mogel biti zadovoljen s tem.

Kakor islaga sanj, ravno takó je bil tudi ta
modri svet kralju tolikanj v'rhézh, de je kar rékel:
„Kje dobiš koga, de bi bil kakor ta od Boga
rasvilitjen?“ Djal je tedej Joshefu: „Kér si toliko
kostno modróst od Boga prejel, bati prvi sa
menój v' deshéli, in tvojim ukasam in narédbam
móra vse móje ljudstvo pokórno biti.“ Na to snamé
kralj svoj perstan, in ga Joshefu na perst natakne:
ga v' bélo tanzhizo obrézhe, kakoršno so pervaki
deshéle nosili, mu obéti slato kétino okóli vratú,
in ga rézhe v' kraljevi kozhi po méštu peljati, in
pred nim klizati: Deshélni ózhe je ta le! V'šk mu
skashi pokóršhino in zhasi, on je deshélo otél.“

Takó je bil Joshef pozhasten in povíšan. Bog
je tako hôtel! Pa veliko ljudi, ki jih Bog odobrúti
in v'frézh, posabi njéga in prejétih dobrót, se pre-
vsamejo in napihnejo, in se dajo svójim hudim
shéltjam in strastim. Tak ni bil Joshef. Smirej je
pobóshen in poníšen ostal, ni se v' svóji frézhú
prevsél, in do vsih je bil poníšen in peřjasen. Hó-
dil je po deshéli, je shito skúpoval in ga v' shitnize
spravljaj.

Kako dobrótljivo je Joshef po svójih módréh
narédbah sa v'fo deshélo skerbél, se je posébnó v'
hudih létnah pokasalo. Ne le po Egiptovskim,
ampak tudi v' okóljnih deshélah je veliká lakota
perhajala, pa v' Egiptú se je lahko pomagalo, kér
je bilo veliko shitniz pólnih shita. Shitnize so se
sdej odklenile, in ne le Egiptzhanam, ampak tudi
drugim naródam se je shito prodájalo.

Kdor smirej pobòshen in bogabojèzh òstane, mu bo gotovo na sadnje dôbro. To se je nad Joshefam na tanko spolnilo. Njegovo terpljenje in njegove britkosti so ga k' frézhi in h' krahévi zhasli perpeljale. Nadloge so ga pergahjale Bogá in poboshnost smirej bolj ljubiti, in toljkaj terdnéj se je Boga dêrshal, kér je bil od bratov prodan, v' jèzho pahjen, in od vsih ljudi sapuflhèn. — Navadite se vsako terpljenje, ktero vas sadéne, in vsak slég, ko se vam perméri s' poterpeshljivo in stanovitnostjo prenashati, po tim smirej bóljji in pobòshnišhi perhajati, v' ljubésni, v' saupanji v' Bogá in v' pokòrshini do njegove svéte vòlje smirej bolj rasti. Bog vam gotovo vse nadloge le v' vasih prid pošhle. Ali ni mogel tudi Joshef po ternjavi poti iti, de je oteš vso deshèlo, de je bil dobrotnik in ohranik svòjiga ozhéta in svojih bratov?

Joshefovi bratje pridejo v' Egipt.

Tudi po Kananškim, kjér so Joshefovi òzhe in bratje shivéli, je vstala velika dragina. Ko je Jakob svédil, de je v' Egiptu shito na prodaj, pòshle svòjih desét starjih sinov tje shita nakupit; le Benjamina, nar mlajiga sinú, je per sebi obdêrshal. Šo perfhli v' Egipt, in jim je kakor vsm, kteri so po shito hodili, k' Joshefu rezhèno. Ko se mu blishajo, se mu po shègi jutranjih deshèl do tál perklanjajo. Joshef sposna prèzej svòje brate; bratje ga pa ne posnajo, in tudi on se dêla, kakor de bi jih ne posnal. Po tolmazhi je s' njimi govòril, in jih vprašha: „Kdo ste? Od kod pridete?“ Mu odgovoré: „S' Kananškiga smo, in pridemo shita nakupit.“ Joshef rézhe: „Ni takó ne, ogledúhi ste, in ste perfhli deshèle ogledovat, de bi jo s' vojsko sajebi!“ Vsi prestrašeni mu odgovoré: „Gospod tiga ne! Mi tvòji hlapzi ne mišlumo nizh hudiga. Bratje

fino, sinovi eniga ozhéta; dvatajst naf je bilo; nar mlaji brat je doma per ozhétu, eniga pa ni vezh v' shivljenji." — Joshef jim na to rézhe: „Je prav, se hózhem preprizhati, ali govorité refnizo. Eden smed val naj gré domú, in naj perpélje nar mlajiga brata, od ktériga pravíte, de je domá per ozhétu: Vi drugi ste pa ta zhaf môji jetniki." Po tim jih rézhe vse na tri dni v' jézho peljati.

Trétji dán rézhe Joshef brate is jézhe prédaj perpeljati, in jim rézhe: „Po milosti hózhem s' vami ravnati, in val vse svunej eniga ispuftim. Ta oflane perpert, dokler mi svôjiga mlajiga brata ne perpelete." Sdej si bratje mislijo, kako so s' Joshefam ravnali, in po Hebrejsko pravijo med seboj: „Po pravizi terpimò vse to, kér smo se tolkanj nad svôjim bratom pregreshili. Vidili smo britkost njegove dushe, milo naf je prôfil, pa ga nismo uflifhali! Sato pride ta nadlôga zhes naf." In Ruben jim rézhe: „Ali vam nifil pravil, ne pregreshite se nad mladénzhem! Sdej le se nam njegova kri utépa!" — Gléjte, kako zhlovéku huda vést tudi zhes vezh lét she pregrého ozhíta! In kdor se kriviga vé, mora vsako nefrézho, ki ga sadéne, bôshjo shubo sposnati.

Kér jih je Joshef umél, defiravno je po tolmazhi s' njimi govoril, se mu serzé od ljubésni taja; se oberne od njih, in jóka. Pa se oberne spét vanje, in rézhe Simeona vprizho vsih vkleniti. Svôjim flushabnikam pa úkashe jim shakle (vrézhe) s' shitam nafuti, in vanje vsakimu njegov denár djati, ki so ga sa shito seboj pernèfli. Potlej otovoriyo svoje ôfle, in se domu vérnejo. Ko so v' blishni gostinizi vrézhe odvesali, in vsak svoj denar najdejo, se prav slo prestrahijo in se bojé tatje fhtéti biti.

Gredò dalej, in pridejo frézhno domú. Kader k' ozhétu pridejo, jim pravijo: „Ózhe, v' Egiptu

kraljuje hud gospod: ogledúhe naf je imenovál, in ko smo mu pravili, de naf je dvanajst sinov eníga ozhéta, de je nar mlaji s'he domá, eden pa je s'he umerl, nam je sapovédal, de mu tudi nar mlajiga brata perpeljimo. In de bi bil téga gotov, je Šimeona jetnika perdershal." Nôva britkosti je bila to sa shalostniga ozhéta. „Ob vse môje otrôke me boste perpravili," shaluje stari ôzhe. „Joshefa vezh ni, Šimeon sedí v' ptuji deshéli sapert, in sdej mi hózhete s'he Benjemina vséti?" Ruben bi rad ozhéta potolashil, in rézhe: „Meni saupajte brata, in ako ga nasaj ne perpéljem, hózhem dva svôjih sinov sanj sgubiti!" Tode Jakob se ne móre perpraviti, de bi nar mlajiga sinú od sebe spustil, sakaj ne frézha s' Joshefam ga je oplafhila.

Jakobovi finovi gredó drugizh v' Egipt.

Lákota je pertiskala, in shito, ktéro so bili finovi is Egipta pernêlli; sazhe pohajati, tedej rézhe Jakob: „Pójdite dôli v' Egipt, in kupite shita, de lakote ne vmerjemo.

„Bres Benjamina," rézhe Juda, „ne smémo priti. Dajte torej mladénzha s' nami; jas sim sanj pôrok, in mene sanj primite." Jakob jim je dal svôjiga ljubiga sinu; pa l' kólikoshne britkosti je svôjiga ljubzhika od sebe dal, si lóhka míllimo. Rékel je: „De vam bo ôjstri gospod v' Egipti mílostiv, vsebite sebój, kar raste v' nafri deshéli nar boljiga in nesite mu v' dar. Vsebite tude denarje sebój, ki ste jih per verhu vrézh najdlí, morebiti de je smóta; in vsebite tudi s'he drusih denarjov sebój, de shita kupite dovôlj. Bog vam daj per móshi v' Egiptu mílosti dosézhi."

Oh, kóliko britkosti napravijo porédni otrôzi svojim starsham! Kólikoshna réva isvira velikrat is ene same hudobije! Vsa nefrézha in shalosti Jakobova je isvirala is sovrashtva in nevoshljivosti bratov

do Joshefa! De bi se pazh vi vsaziga gréshniga nag-njenja varovali, in vsaziga hudiga déla bali, sakaj njegovi naslédki so le nefrézha in pogubljenje!

Jakobovi sinovi so shli sdej s' denarji in darmi v' Egipt. Ko v' Egipt pridejo, jih rézhe Joshef v' svôjo hišho péljati, in jim dóber obéd napraviti: hôtel je namrezh s' tîni moshmi obédovati. Bratje, ko jim je huda v'êst she smirej krivizo ozhitala, se t ga môzhno prestrašhijo, menili so, samo sato so v' gospodovo hišho peljani, de jih bodo ko tatove strahovali, in v' sushnosti djali. Rékli so tedej hišhniku, de so sebôj denárje pernêšli, ki so jih v' svojih vrézhah dobili, in niso védili, kako so vanje perfhli. Hišhnik jih tolashi, rekózh: „Le brés skerbi savoljo tîga bodite: jas sim vashe denarje she prejel, kar ste v' vrezhah dobili, vam je Bog poslal.“ Vôde jim pernese, de si noge vmi-jejo, poklade njih oflam, in jim Šimeona is jezhe perpelje. Sdej so jeli ferzhneji in veseljshi perhajati.

Kader Joshef v' hišho stópi, padejo vsi po shêgi tiste deshêle prednj na kol'na, in mu podajo vsak svôje dari. Joshef jih prijasno posdravi in vprafha: „Šo li sdravi vash stari ôzhe?“ Mu odgovoré: „Sdravi so nash ôzhe.“ Potlej pogléda svôjiga nar mlajiga brata, ktéri je s' njim Rahêlo mater imel, ter mu rézhe: „Bog te sprimi moj sin!“ Per tih besédah se mu je nad bratam is ljubesni dô njêga vshalilo, in se sjôka. Ko si Joshef solsé obrishe, se k' obédu v'êdejo. Joshef je sam per eni misi obedoval, per drugi so obedovali njegovi flushabniki, in per trétji pa njegovi bratje po svôji starosti. Pa Benjamin dobí v' snaminje pos' bne ljubesni Joshefove vsiga pétkrat vézh, ko drugi bratje.

Joshefovi bratje se vèrnejo na Kananško.

Joshef sapové svôjimu hišniku: „Napólni mošém vrézhe s' shitam, kar ga gré vanje. Déni pa vérh shita vřakimu njegove denárje, v' vrézho nar mlajiga pa šhe môjo fréberno kupo.” Drugo jutro bratje sgódej odrinejo, in si nizh hudiga ne domiřlijujejo. Komej so méřtne vrata sapuřtili; Joshef hiřniku sa njimi hitéti vřashe. Hiřnik jih terdó prime, ter jim rězhe; „Sakaj šte tako nehvaléřhni, de šte fréberno kupo, ki moj gořpód is nje pije, vřradli?”

Blagor mu, kdor je dôbre veřti, kader je tóshen! Bratje si niso bili v' ti rězhi nobéne krivize řvéřti, torej so djali: Kaj, mi bi bili řtorili kaj taziga, in tvojimu gořpódu fréberno kupo vřradli? Umérje smed nař naj tiřti, per ktérim se kupa najde; pa šhe tvoji řuřnjji bodímo vři drugi po vérhi! „Téga ne,” odgovori hiřnik, „le tiřti bo řuřhenj mojiga gořpóda, per ktérim ře kupa najde.”

Kar se jim je nemogóžhe řdélo, tó ře je v' řefniři řkasalo; v' Bénéjaminovi vrézhi je bila řréberna kupa. Od řhalořti in britkořti so bratje řvóje oblařhila na sebi preparali, in se vři s' Bénéjaminam vřed sópet v' méřto vèrnejo. — Joshef jim rězhe: „Sakaj šte mi to naredili?” Juda odgovori: „Gořpod, kaj ti hóžhem odgovoriti? Bog je nařhel krivize nad nami; sato ře nam tako godí. Glej mi vři řmo tvóji řuřnjji!” Joshef rězhe: „Tiga me Bog vari! Kupe tat bo moj řuřhenj; vi drugi idite k' ozhétu v' miru domú.” Juda rězhe: „Gořpod, jář naj bom tvój řuřhenj naméřti Bénéamina; sakaj jář řim se řtarimu ozhétu sanj poróka řtoril. Zhe ga řebóř ne perpéľjemo, bo britkoř řtariga ozhéta pod řémljo řprávilla.” Joshef ře řdej ne móre nizh veřh premagati. Egipřžhanam, ki so okóli njéga, ukashe is hiřhe iti, poľlej pa jók na glář řařhéne, in po řebrejsko rězhe: „Jář řim Joshef, vařla brat! Ali řéř řhe řhivi moj óžhe?”

Bratje ošermé od strahú, in kar besédize pregevoriti ne mórejo; Joshef pa jim je serzé delal. „Ne bojte se“ jim pravi, „ne tólikanj vi, ampak Bog me je lésem postlal, de ste vi lakote in smerti otéti. Sato me je knésa narédil po vsi Egiptovski deshéli. Šhe pét lét ne bo ne sétve ne shétve. Hitite do môjiga ozhéta, rezite jim: Joshef, vašh sin, vam spórozhi: Bog me je gospóda vse Egiptovske deshéle postlavlil, dóli k' méni pridite. Vi in vašhi otrózi bóte blis mene prebivali; jas vas bom shivel, vas, in kar vas je, vse.“ Joshef da šhe vsakimu, slasti pa Benjaminu, darov, in tudi ozhétu jih pošlje, in verh tiga šhe s' blagam otovorjenih óflov, in s' shivesham sa po poti obloshenih ofliz, in po tim jih odpravi. In per odhódu jim šhe rézhe: Ne krégaite se mi po póti savoljo nekidanjiga, vse naj bo posabljeno.”

Is tiga vidimo, de ni Joshef is masheyanja s' svojimi brati od sazhétka takó terdó ravnal, ampak de bi svédil, kakoshni de so do Benjaminu. Ko je pa njih poboljšhanje in ljubésen do Benjaminu sposnal, je posabil vsih kriviz, ki so mu jih bili stordi. De bi pazh tudi mi po Joshefovo kriviz posabili, ki so nam storjene, de bi pazh tudi mi veselje iméli jim dóbro storiti, ktéri so nas rasshalili!

Jakob pride v' Egipt. Jakobova in Joshefova smert.

Tudi kralj je saflishal, de so pèrshli Joshefovi bratje v' Egipt. Kralj je téga vesel, in ukashe Joshefu po stariga ozhéta in njih drushino poslati, in jim v' Egiptu posébnó deshélo odkasati, kjér bodo sa svóje zhéde dósti palhe iméli.

Bratje pridejo domú, in povéjo ozhétu: „Joshef, vašh sin, šhe shivi, in je pervi sa kraljam v' Egiptu!“ Jakob jim ne verjame, ko mu pa vse od kraja po-

vójo, in vosove pokashejo, de se v' Egipt popélje, se je rasvesélil, in poln vesélja savpije: „Dôsti mi je, de moj sin Joshef s'he shivi!" — Dôbri staris'hi nimajo vézhiga vesélja na sêmlji, kakor zhe svoje otrôke frézhne vidijo.

Rad je s'hel poboshni starzhik v' Egipt, de Joshefa s'he enkrat vidi, svôjiga priferzhniga sina, préden vmerje. Prezej se je s' v'fo svojo drushino, in s' v'fimi svojimi zhédami na pot napravil. Na mêji Kananfke deshêle je s'he Jakob Bogu dar opravit, in Bog mu je v' perkasni govóril: „Pojdi v' miri na Egiptovfko. Tudi ôndi te bom varoval, in Joshef ti bo ozhi satilnil. Is tvojih otrók hêzhem v' Egiptu vélik narod storiti; nekdej jih bom spét s' Egipta ispéljal, in jim Kananfko deshêlo v' last dal, kakor sim obljubil Abrahamu in Isaku tvojima ozhakama.

Kader se Jakob vélikimu méstu Egiptovfke deshêle pèrblishuje, pošlje Judata svôjiga sina pred seboj, Joshefu njégov prihod napovédati. Joshef se svôjimu ozhétu v' kraljévim vósu naproti pélje, in ko ozhéta od délezh sagléda, plane is vosa, in spéréjme svôjiga stariga ozhéta s' velikim s'poshtóvanjém. Jakob hiti svojimu ljubimi sinu v' narozhje, ga objéma in kushuje, in od vesélja joka, ter pravi: „Sdej pa rad vmerjem, de te le vidim s'he enkrat!" Joshef, defiravno je bil gos'podar egiptovfke deshêle, se ni framoval ozhéta, temuzh pred kralja jih pélje s' svôjimi brati. Neumni in nepuhnjeni otrôzi se framujejo svôjih niskih staris'hev in sorodnikov. Le hudiga in neposhtêniga shivljenja se môra zhlávek framovati. Ali mu ni s'he le v' zhast, zhe se kdo s' svôjim ukam in lépim sadershanjem is niskiga stanú na vifoziga povsdigne?

Joshaf je po kraljévim povelji svôjimu ozhétu in svôjim bratam sêlo na Gésenkim odkasal, v' nar lépsim kraji Egipta, kjér so sa svôje zhéde dôsti pashe dobili, in jih je obilno s' vsm preskêrbel, zhésar jim je bilo tréba.

Jakob je po tém sêhe sédemnajst lét shivel, in je vmerl, ko je bil 147 lét star. Kader se je njegova smert perblishevala, poshlje po svôjiga sina Joshafa, Joshaf pride in perpélje tudi svoja dva sinka, Efrajma in Manafeta, k' starimu ozhétu. Ko Jakob stisli, de je njegov ljubi Joshaf pershel, povsame vso svôjo mozg, se skloni na postelji, shégna njegova sinka, in jima sêhe marskeje narozhi. „Bog mi je rasodél,“ sêhe rézhe, „de bo Kanansko deshelo môjim mlajshem v' last dal. Kader tedej spét vanjo pridete, rasdelite jo med se. Ta dva Joshafova sinova vsamem sa svôja sinova. Judatu je pa sêhe posêbej napovédal, de bodo is njegoviga rodu knési deshêle in Mesija rojeni. Sdej ga je mozg sapustila, poravnal se je nasaj na posteljo, ter mirno v' Gospodu saspal poln vére v' bôshje obljube.

Vsi so jokali. Joshaf je svôjimu ozhétu ozhi satifnil, in folsé so se mu na ozhéta vderle. Sapovédal je sdravnikom Jakobovo truplo v' nar drageji masilo djati, in povédal je kralju, de je svôjimu ozhétu s' perségo obljubil pokopati ga na Kananskim na pokopalisli njegovih preddédov, in ga profi pervoljenja, to svôjo obljubo spolniti. Kralj mu je to rad dovôlil. Sédemdeset dni so po Jakobu v' Egiptu shalovali.

Kako lepó in blágo je ravnal Joshaf, ko si je persadéval svojimu starimu ozhétu shivljenje polajshati! Ali ni to vsaziga otrôka dolshnost? Ali niso otrôzi sa vse dobro sa Bogam le svojim starshem hvale dolshni? Naj bodo otrôzi tudi umni, bogati in imenitni, bi vender taki ne bili, ko bi jih starshi ne bili redili in uzhili, jih ne ljubili, in sanje ne skerbéli. In bôshja sapóved na ravnost sapové starshê sposhtovati in ljubiti.

Po ozhétovi smerti so se bratje bali, de bi se Joshef savoljo krivize, ki so mu jo storili, nad njimi ne masheval; torej so ga s he enkrat odpushanja profili, kér so menili, de jim je Joshef dosdej le savoljo njih ozhéta sanafhal. Tode Joshef jim rézhe savoljo nekdanjiga bres vsiga strahu biti, in pravi: „Vi ste mi lizer hudo mislili, pa Bog je to v' moi in vash prid obernal. Vaf in vafhe otróke bom shivel, kakor s he per shivljenji ranziga ozhéta.“ S' to obljubo potolasheni in poveseljeni so se njegovi bratje na Gefensko vernili.

Joshef je réf, kakor do sdej, sa svdje brate fkerbel. Dshélo je s' veliko svestóbo in umetnostjo pospodoval, tako de je kraljovo prijasnost, in ljubésen ljudstva do smerti vshival. Po ozhétovi smerti je 54 lét shivel, in je v' 110 létu svdje starosti vmerl. Joshefovo truplo so po kraljevo vmasilili, in v' Egiptu pokopali. Kralj in ljudstvo so ga obshalovali, in s he dolgo zhafa po tim je bilo Jakobovim mlajfnem v' Egiptu prav dôbro.

Nad Joshefovimi brati vidimo prav ozlutno, kolikofhna je martra (muka) hude vesti. Huda vést je réf ógenj, ktéri nikoli ne vgasne, in zherv, ktéri nikoli ne pogine. Kader vaf tedej mika in vlézhe kaj hudiga storiti, mislite si: Kaj, savoljo hude fasti, savoljo zhasniga dobizhka bi pa bolezhine hude vesti v' svojim serzu zhutil in terpel? Ali f' tim bi si hotel vesélje odvseti, de bi ne mogel vezh s' vesélím serzam k' Bogu, svdijimu ozhétu, pogledovati, svdijiga terpljenja mu ne toshiti, in sa presjéte dobróte ga vezh ne po otrózhje hvaliti? Kako nagló je preshlo divje veselje bratov, de so se nad nedolshnim Joshefam smashevali, in kóliko zhafa jih je njih huda vést pékla!

Radi odpustiti, zhe vaf kdo rasshali, in preshente sovrashtvo in jéso in vse mashevanje is svdijiga

serza Lepó je, in Bogu prijétno, blishnimu, kader nas rasshali, odpušiti. In kdor bi svôjimu blishnimu ne odpuštil, bi tudi ne smel od Boga odpušhenja svôjih gréhov upati.

Joshef je mirno in vesélo vmerl, in njegov spomin so dolgo ohranili v' svôjih serzih vsi, kéri so ga le posnali. V' vézhno shivljenje je vsél febój veselje, de je tukej svôjimu blishnimu v' prid délal. Zhe tudi vi shelitè kedej mirno in zhasito umretí, obrazhajte po Joshefovo svôje shivljenje blishnimu v' prid, in se shé v' mladosti prav véhko koristniga nauzhite, pervadite se déla in pridnosti, in perdobite si serzhno in refnizhno ljúbesen do blishniga. Le po tim bošte vesélo in frézhno shivéli, in blassheno umerli, in ohranil se bo vash spomín dolgo med ljudmi.

Jakobovi mlajšhi hudó satirani v' Egiptu.

Po Joshefovi smerti so se Israelzi (tako se imenujejo Jakobovi mlajšhi, kér se je Jakobu tudi Israel reklo) v' Egiptu tako namnoshili, de se je eden posnejih Egiptovskih kraljov jét bati, Israelzi bi se vtegnili kdej s' sovrashniki Egipta sdrushiti, in se zolò polastiti vse deshele. Torej sklenil je Israelze satirati. Po zeglovizah in po polji so mogli silno hudo tlako opravljati, in preteshke déla délati. Oglédnike je zhes nje postavil, de so jih k' délu perganjali, in dostikrat neufmiljeno muzhili (martrali). Tode Israelov narod se je po boshji obljudi tudi pod hudim satiranjam mnoshil. Kér tedej po tim takim ni mogel svôjiga kónza dofézhi, e vkasal vse v' novizh rojena Israelfke fantizhe v' vódo pometati. — Pa Boga je tréba bolj poslušhati, kakor ljudi, fosébnó zhe kaj ozhitno napzhniga in hudobniga sapovedujejo. Torej se ni tudi povšed neufmiljeni in pregréshni kraljevi ukas spolnoval.

Mojsef rôjen in na kraljêvim dvoru srejea in poduzhèn.

Nékej zhafa po tém, ko je bil neusmiljeni kralj vkasal Israelfke fantizhe v' vodo pometati, je bil Mojsef rôjen, ktériga je bil Bog v' to namenil; de bi satirano ljudstvo is lushnosti Egipzhanov réshil. Njegova mati ga je zéle tri mézje v' svôji hihiškri-vala. Pa sdej ga nizh vezh ne more Egipzhanam perkrivati. Is bizhovja tedej splete jerbafzhek, ga snotrej safmoli, poloshi déte vanj, in déne jerbafzhek per kraji Nila v' lôzhje. Otrokova sestra se je móglá od delezh vstaviti, in gléda, kaj se bo v' otrôkam sgodilo.

Mojsefa je hôtel Bog sa velike rezhi perhraniti, ravno sato ga je pred to smertjo obvarval. Kraljova hzhi je k' vôdi perfhla kopat se, kar sagléda jerbafzhek. Prezej rézhe svôjih deke! oni ponj iti. Ko ga odprè, sagléda otrôka v' tuem. In glej déte je vekalo. Kraljôvi hzhéri se smili, in rezhe: „Oh, Israelfkih otrok ti bo ktéri!“ Šklenila je to déte per shivljenji ohraniti, in srediti ga. Otrokova sestra stopi sdej k' nji, in ji rezhe: „Naj grém naj, in kako Hebrejko poklizhem, de bo déte dojila.“ Kraljova hzhi ji rezhe iti, in dékliza urno tezhe po svôjo lastno mater. Mati je perfhla, in kraljova hzhi ji rezhe: „Vsemite tega otrôka, in radite mi ga, de odraste.“ — Pazh je bila mati veséla, da je njén otrôk ne se per shivljenji ohranjen, ampak tudi zelo od kraljove hzhére nji v' réjo dan.

Bog vé vselej svôje misli in svôje sklope ispe-ljati, zhe jih tudi ljudjé ôvréti skufhajo. Kralj je bil ukasal vse vnovizh rojene Israelfke fantizhe v' vodo pometati, pa per všim tém je bil Mojsef per shivljenji ohranjen, kér je imel svôje satirano ljudstvo réshil. Prav miéno smémo tedej per vših per-

godbah svôjiga shivljenja v' Boga saupati; sakaj bres njegove volje naf ne more nobena nefrézha sadéti, in on naf sna is vfih nevarnost refhiti.

Š' kakofhno ljubésnije, in fkerbjó shelé starfhi svôje otrôke srediti! Nebèn trud jim ni prevelik, de bi le svôje otrôke per shivljenji in sdravji ohranili, in jih zhafno in vézhno frézhne storili. O de bi se pazh vfi otrôzi to k' ferzu vséli, in svôjim starfhem sa te dobrôte vef zhaf svôjiga shivljenja hvaléshnost iskasovali! Ktéri otrók svôjim starfhem ljubésen in fkerb s' nehvaleshnostjo in britkostjo vrazhuje, fi pazh ne smé bôshjiga dopadajenja obéžáti, kér Bog sapoveduje: „Šposhtuj ozhéta in mater,” in je fhe f' to sapóvedjo posébné obljuje fklenil.

Ko je bil Mojsef nekóliko odrastel, ga je kraljova hzhi k' sebi vséla, in ga da na kraljévim dvoru rediti, in mnogih uzhenost Egipzhanov uzhiti. Do fhtirdefetiga léta svôje starosti je Mojsef na kraljévim dvoru vflal. Eniga dné gré Mojsef v' tifi kraj, v' ktérim so njegovi deshelani, Israelzi prebivali, Mojsef vidi, de Egipfovski brizh eniga révniga Israelza grôšno nevsmiljeno pretépa, in ga sato taka togôta popade, de je Egipzhana ubil. Drugi dan je shel spét k' svôjim rojakam, ter vide, de le dva Israelza med seboj prepirata. Še je potégnil sa satiránza, unimu je pa ozhital njegovo neufmiljenost. Ta pa je bil hud nad Mojsefovim svarjenjam, in rezhe: „Kdo te je fodnika zhes naji postavil? Ali bi mar tudi mene rad ubil, kaker fi v' zhérej Egipzhana?”

Mojsef se téga prestrafhi, in bal se je, de bi se ta rézh kralju ne povédala. Sanj ni bilo vezh v' Egiptu varno ostati; sbéshal je torej na Madjansko, ktéro ni bilo vezh Egipfovskimu kralju pod oblastjo. Ondi se je je Mojsef fesnanil s' Jetram, duhovnam

in pastirskim knésam, ktéri mu svôje zhéde v' fkérb srozhi, in mu svôjo hzher Seforo v' sakon da.

Defiravno je Mojsef na kralévím dvoru v' obilnosti shivel, le vender svojih slifkanih bratov ni posabil. V' frézhi in obilnosti moramo védno v' potrebe svôjih bratov misliti, in is njih jim pomagati, ali pa vsaj jim jih pomanshevati.

Mojsef poklizan Israelze is Egipta refhiti.

Mojsef je pazh velikokrat v' révo svôjih rojakov na Egiptovskim mislil, in shelil jih je refhiti. Ali od nikóder ni imel upanja, de bi se to kedej móglo sgoditi. Pa kar je ljudém nemogozhe, to je Bogu mogozhe.

Eniga dné je Mojsef na Horebski gôri Jetrove ovzé pafel, in Gospod se mu perkashe v' gorézhim germu, ktéri pa ni sgôrel. Mojsef gré blishe germa poglédat, kaj de bi to bilo; kar ga glaf is plamena ogovori: „Ne hôdi blishe! Isuj pred svoje zhévle, sakaj ta kràj je svét.” Glaf she dalej govori: „Jas sim Bog Abrahamov, Isakov in Jakobov, Bog tvojih ozhétov.” Mojsef poln svétiga strahu si sakrije obras. Glaf bôshji she pravi: „Vidil sim révo svôjiga ljudstva v' Egiptu in slifhal njegovo sdihovanje. Ispeljati jih hózhem is Egipta v' deshelo, ktéro sim njih ozhétam obljudil, in ti bôsh njih vójevoda!

Mojsef se je shtel nevrédniga in neperpravniga ta ukas spolniti, in se je bal iti pred kralja v' Egipt. Tode glaf bôshji mu rezhe: „Ne boj se, jas ti bom na strani stal.” Mojsef vprafna: „Kaj hozhem Israelzam rezhi, kdo de je tisti, k' me do njih pošhle?” Glaf odgovori: „Jas sim tisti, ki je sdej, ki je smirej bil, in ki smirej bo; rezi jim torej:” „Vézhni me do vas pošhlje.” — Mojsef bi se bil rad snébil tiga bôshjiga povelja, in rezhe, de mu ne bo nihzhe verjél, de se mu je Gospod perkasal. Glaf bôshji rezhe: „Kaj imash tista v' r'ki?” Mojsef odgovori:

„Pálizo.“ Glaf rezhe: „Na tla jo vèrsi.“ Jo vèrshe, in v' kazho se je spremenila. Bog mu jo ukashe prijéti, in ko jo prime, se mu v' roki spét v' palizo spremeni. Glaf bôshji mu fhe dalej rezhe: „Déni rôko pod fuknjo.“ Mojsel jo déne, in ko jo spod fuknje vsame, je polna gób. Mojsel jo je na bôshje povelje spét pod fuknjo vtaknil, in ko jo spod fuknje vsame je bila vfa zhišta.

Mojsel se fhe dalej isgovarja, in pravi, de ni sgovôren, in de se mu jêsik savaljuje. Pa glaf bôshji odgovori: „Kdo je dal ušta zhlovéku, in besédo njegovimu jesiku? Kdo je stvaril mûtiza in govorza? Mar ne jas? Pojdi le serzhno; jas ti bom v' misel dajal, kaj de govôri. Aron tvoj brat, ti bo v' Egiptu naproti perfhel, in te spémil; on bo govoril, ti pa zhudeshe déljaj: Mozh ti bom dal, veliko zhudeshov storiti. Kralj se bo fizer vstavljaj, pa na sadnje bo ljudstvo vender pustil peljati.“ — Mojsel se sdej vda bôshjimu povelju, in gré v' Egipt. Aron mu pride naproti, kér je tudi on od Boga povelje dobil pred kralja stopiti, in mu rezhi, de naj Israelze ispusti.

Mojsel je sposnal velike teshave svôjiga pokliza, in je le malo v' svôjo mozh saupal. Ne smémo se fizer prevezh na svôjo mozh sanafhati, in nikoli ne misliti, de nam ne more nizh spodletéti, temúzh, de nam mora vřaka rézh le po frézhi istezhi. Pa tudi premalo ne smémo v' svojo mozh saupati, in ne prebojézhhi biti. Š' preveliko nesaupljivostjo bi se veliko dôbriga overlo, k' zhimur je tréba serzhnosti in poguma. Mojsel je bil pokoren bôshjimu povelju, in je saupal v' bôshjo pomozh, de firavno je imel veliko teshav. Tako moramo tudi mi per svôjih dôbrih fklepih Boga pomozhi profliti, le je f sveljjo nádjati, in s' njo pridno in stanovitno déljati. S' bôshjo pomozhjo se vse, bedi si fhe tako teshko, ispélje?

Mojsef in Aron stópita pred kralja. Desét stífk pride nad Egipt.

Mojsef in Aron stópita po bôshjim povelji pred Faraona, in mu rezheta: „Tako pravi Gospod: Špuſti môje ljudſtvo is ſvoje deſhele, de mi gré god obhajati v' puſhavi.“ Kralj veſ prevséten odgovori: „Kdo je tiſti Bog, ki ga Israelzi môlijo, de bom jas v' ſtrahu njegovi beſédi? Ne posnam ga, in tudi ljudſtva ne ſpuſtim.“ Od ſihmal je kralj ſhe huje ljudſtvo ſtiſkal, kér je m'nil, ſhe premalo ima opraviti, in ſi je torej smúnilo Boga god obhajati. Šhe holj ſo sdej Israelzi pod ſtiſkami s'úſtovali in jezhalí. Torej ſta Mojsef in Aron ſpet pred kralja ſtopila, in ga vnovizh prófita, de naj Israelze ſpuſti; Mojsef déla zhudeshe kralja preprizhati, de ima réf od Boga povelje ljudſtvo v' puſhavo iſpe- ljati. Pa kralj ſe ne da omezhiti.

Sdej ſo perfhle nad Egipt mnoge ſhibe bôshje. Vſa voda v' Egiptu ſe po bôshjim ukasu v' kri premeni; ribe poginejo v' nji, in nihzhe je ne more vezh píti. — Mnoge ſhivali, shabe, kraſſovize, komarji in brenzeljni nadlégvajo in martrajo ljudi in ſhivino; po polji in hiſhah jih je bilo vſe ſhivo, in nihzhè ſe jim ni mogel ubraniti. — Štraſhna kuga ſe vname med ſhivino, ter jo je hudo morila. — Zherni mehurji in hudi smetljaji ſo ſe po ljudéh iſpahnili. — Pa vſe te ſhibe niſo kralja omajale, de bi bil Israelze ſpuſtil; torej mu je Mojsef ſtraſhno tozho napovedal, in ga opomnil, de naj nikar ne puſti drugi dan ſhivine, ki mu jo je kuga puſtila, na paſho gnati, ſizer mu jo tozha pobije. Drugi dan je réf tako tozha roſhlala, de je vſa ſelenava po polji konzhana, in de ſo tudi ljudjé in ſhivina pod gólim nébam pobiti.

Kralj poſhlje po Mojſeſa in Arona, in obljudi ljudſtvo ſpuſtiti, naj le tozha néha. Tozha je néhela, kakor je Mojsef obljudil; pa komej ſe ſvedri, kralj ſhe ſpét ni hótel ljudſtva ſpuſtiti. — Na to

pride po bôshjim povelji bres shtevila kobiliz, in pokrijejo vso deshelo. Vse so pokonzhale, nikér seleniga listika na drevji ne ostane, ne na tléh. — Po tim je vstala po vsm Egiptu taka temà, de shtepoldne zhlôvek zhlovéka ni vidil.

Te stiske bi bile pazh mógle kraljovo terdovratnost omezhati, in ga permorati Israelze spustiti, de bi svôjo deshelo toljko slégov obvároval. Pa stiske so ga le tóliko zhafa pretréfale, dokler so terpéle. Bersh, ko je stiska odjénjala, se je skujal, in ni hôtel ljudstva spustiti. Le sadnja strashna stiska, ki je njemu samimu prav do shiviga perfhla, ga je permorala ljudstvo spustiti. Vsi pervorojeni, tudi kraljov starji sin, so po Egiptu eno nozh pomérli. Per Israelzih pa ni kar eden umerl. Grôsen jók je bil po vsm Egiptu.

Kader kralj své, de so starji sinovi eno nozh po hifhah pomerli, poshlje na náglima da Mojsefa ukas, de naj se prezej s' Israelzi is deshele vsdigne. Israelzi so tudi odhòd shê perzhakvali, in so bili na Mojsefovo povelje vsi na pot perpravljani. Bres pomude so pot nastopili, in shlo jih je is Egipta 600,000 môsh, shén in otrók ne shtétih.

Mojsef je pred to strashno nozhjó Israelzam sapovedal: „Sakoljite jagnje, spezite, in pojéjte ga do zhifiga. S' jagnjetovo kervjó sasnamvajte hifhne podboje in naddurje. To jagnje jéite stojé podrézani ali podpasani, palizo v' rokah, in zhévle na nogah. In vse prihodnje zhafe naj vam bo to vélik god.“ Timu gódu se je reklo velika nozh, in Israelzi so ga védno obhajali v' spomin, de je Bog njih predóde zhudodélno is Egipta réshil, in njih pervénze ali pervorojene uno strashno nozh per shivljeni ohranil.

Nobeniga zhlovéka predérsnoft nizh ne premóre soper bôshjo mozh. To se vidi nad Egipčovskim kraljam. Boshja persanahljivoft je od sazhétka manjšhi, potlej pa smirej vézhi shibe poskushala, kér Bog gréshniku ne sheli smerti, ampak dá bi se spreobernal in shivel. Ako pa ljudjé terdovratni v' svojih gréhih ostanejo, in se per vřim bôshjim opominjevanji ne poboljšhajo; je Bog dovolj mogozhen tudi zél svét gréshnikov shtrafati. To smo vidili per vesoljnim potópu, to je Bog pokasal nad hudóbnimi šodomljani in Gomorjani, téga se uzhimò tudi is te pergodbe.

Ob stiski je kralj obétal ljudřtvo spustiti; bersh pa ko je stiska odlegla, se je skujal. Timu kralju je veliko ljudi enakih. Ob nadlogah in teshayáh déljajo nar lépřhi šklepe, ter obétajo in obétajo poboljšhanje, bersh pa ko nadloge in teshave odjenjajo, tudi shé posabijo, kaj so šklenili in obljubili. Nektéri ljudjé, ki fizer le malokdej v' Boga mislijo, se ga pazh v' nádlogi spomnijo; pa bersh ko nádloga néha, ga tudi shé posabijo. Taki ljudjé se dajo le s' vezhkratimi nádlogami in s' hudim terpljenjem smodriti in poboljšhati.

Israelzi so vřako léto prasniki obhajali v' hvaléshen spomin svôjiga reřhenja is Egipčovske suřnosti. Tudi mi pómnimó sořébnó tiste dni, ob ktérh nam je Bog kako posébnó dobroto dodéлил. Špomnimo se hvaléshno prejéte dobrote, in uterdujmo se s' tém v' saupanji v' Bogá.

Mojseř pélje Israelze škósi rudézhe morjé. Israelzi so v' puřhavi zhudodélno ohrañjeni.

Mojseř pélje sdej Israelze na Kanansko, tode ne po bliřnjim pótu, temúzh ktériga jim Bog kashe. Proti rudézhimu morju jih pélje, ob ka-

térím so se Israelzi ušlavili. Faraon to své, ter misli, de so Israelzi sashli, in shal mu je, de je toliko délayzov is svôje deshele spustil. Škléne jih spét nasaj pergnati, kér je mislil, da so med gorami saperti, in mu torej ne morejo uiti. Še vsdigne f svôjo vôjtko, dere sa Israelzi, in v' tréh dnéh jih tudi doide.

Štrah in trepét je sdeji Israelze prevsél. Pred seboj imajo rudézhe morje, po obéh stranéh stermpozhov e, sa seboj pa Egiptovsko vojsko. Sazhnejo se krégati nad Mojsesam, in pravijo: „Ali si naš sato is Egipta ispeljal, de naš tukej v' pufhavi soyrashnikoy mézh pomori?“ Mojses pogovarja malofézhno ljudstvo, ter ptavi: „Saupajte v' Boga; on bó nad nami veliko zhudo délal, sakaj Gospod se bo sa vaš vojskoyal.“

Oblak, ktéri je po dnévu pred Israelzi hódil, de jim je pot kasal, po nórbi se je pa, ko ogenj svétil, se sa Israelzi na tla spusti. Po strani Israelzov rasvítluje nozh, po strani Egiptzhanov je temán, tako, de pred temôto Egiptzhami ne morejo Israelzov viditi. V' ti sifki se Mojses s' molitevijó k' Bógu oberne, in Bog mu ukashe palizo nad móríam istegniti. Jo istégne, in vodé se rasgérnejo. Vzdigne se shgózih véter, in dno je do suhiga pofushil. Mojses gré s' vřim ljudstvom po suhim skos morje. Ko Faraon to své, je po diviafško s' vřo svôje vôjtko sa Israelzi v' morje planil. Ali, ko so Egiptzhami na řredi morja, istégne Mojses spét svôje palizo zhes mórje, in gléite, vse Egiptzhami savésne morje. To prezhudno reřhenje je Israelze v' shivo prefunilo, in v' saupanji v' bôshjo vsigamogozhno brambo vterdilo. Mojses je poln ser hne hvale s' Israelzi Boga hvalno pešem pél, in v' nji pevifheval nekonzhno dobroto, ktéro je Bog nad řjim in nad

Israelzi pokasal. Hvalimo Gospóda," je rékel Mojsel na glaf, „prelepó se je njegova mozh pokasala nad nami. Vergel je konja in jésdiza v' morje!"

Faraon je mislil, de so Israelzi sashli, in jih bo spét v' svôjo oblast dobil; pa ravno v' tem je nashel svoj grób. Ko hézhemo drugim shkódovati, si sami nar bolj shkódovalno.

Israelzov se je maloferzhnost lotila, ko so bili ob rudézhim morji od vsih strani saperti. Kako se vender kmalo v' nadlogi zhlovéka nesapljivost lóti, zhe mu je Bog tudi lih kar snaminje svôje mogózhnosti in dobrotljivosti dal! Le Mojsel ni bil maloferzhen, temúzh terdno je v' Boga saupal, in Bog je tudi zhudno pomagal. Ako smo lih v' velizih nevarnostih in nadlogah, nikar ne sgubimo saupanja v' Bogá, temúzh s' otrozhjim saupanjem perzhakujmo od njega pomózhni in rešenja. Ako je Bog s' nami, kdo bo soper nas?

Mojsel pélje sdej Israelze naprej po pufhavi. Zhes nekej mészov bi bili lahko na Kananskim, tode préden sméjo v' obljubljeno deshelo, so mógli svôjo divjázhino, terdovratnost in nepokórhino opustiti, in se réda in pokórhine navaditi.

Od rudézhiga morja so Israelzi shé tri dni hodili, in vóde ne najdejo; na sadnje prédejo v' kraj, kjér je vóda, tode grenka je bila, in piti je ne mórejo. Prezej sazhne ljudstvo godernjati. Bog pokashe Mojsesu léf, f' ktérim je vódi grenkóbo odvsél, de se da piti.

Kér niso v' pufhavi mesá iméli, ktériga so se bili v' Egiptu navadili, in ker jim je bil shivesh, kar so ga bili is Egipta seboj vseli, shé poshel; so

sheléli she fushnji biti v' Egiptu, de bi mesó jédli. Nad Mojsesam so godernjali, rekózh: „De bi bili pazh v' Egiptu ostali!” Mojses rezhe: „Drévi bošte mesá in sajtro kruha dobili. Ne gedernjate nad menoj, ampak nad Bogam.”

Kar je bil Mojses napovédal-se je spolnilo. She tisti vezhér perleti velik vlak prepeliz, kére so po stani (lôgarji) Israelzov tako nisko ferfrale, de so jih vjéli, koljkor so hòtli.

Drugi dan so nashli semljo okoli zéliga stana s' malimi okróglimi sèrni natrosheno. Vprashali so se: „Manhu?” To se pravi po nashim jesikit: „Kaj je to?” In Mojses jim odgovóri: „Glejte, krùh je to, kτέρiga vám Bog sa shivesh poshle. Dokler bote v' pufhavi, ga bošte vsak dan svunej sebote, na tléh dobili. Naberite si ga vsak dan tóliko, kolikor ga tisti dan potrebujete, in nizh si ga sa drugi dan ne perhranjuje; pred seboto tisti dan pa si ga she enkrat tóliko naberite, sakaj sebotá je pozhitek Gospodov, in vam bodi svét dan.” Ta jed, ko so jo Israelzi fkosi shtirdeset let v' pufhavi vshivali, se mana imenuje. Bile so majhine, okrogle ferniza, béle farbe, v' ustih pa fladke, kakor medéna potiza. Pekli so jih ali kuhali, ali kako drugazhi perpravljali.

Ko so Israelzi dalej fhli, pridejo v' stran Horebske góre, kjér se je bil Bog Mojsesu v' gorézhim gèrmu perkasal. Óndi jim je sópet vóde smanjkalo. Soper Mojsesa godernjajo, in pravijo: „Daj nam piti!” Bog rezhe Mojsesu: Š' staráshini ljudstva pojdi na Horebsko goró, in udari s' palizo na skalo, in studeniz mersle vóde pertezhe is suhe skale, in vse si shéjo ogafi.

Ti in she drugi sprízhljeji posébné previdnosti bôshje bi bili pazh mógli Israelze v' saupanji v' Bogá uterdite; ali Israelzi so bôshje dobróte, kmalo

spét posabili, per vsakim terpljenji, ko jih je sadélo, so bili nevoljni, so soper Boga godernjali, in so bili nepokorni njegovim sapóvedam. Bog jih je shtrafoval, de bi s' tim terdovratnost in nepokornost od njih odpravil. Pa tudi persanáshliv in dobrotljiv je bil, in desiravno jih je strahoval, jim vendar ni vsih dobrot odtégnil, védno jim je dajal, zhefar so sa svôje shivljenje potrebovali.

Zhe mi ravno nisimo takó, kakor so bili takrat Israelzi, zhudno per shivljenji ohranjeni, skerbí Bog vendar le sa nas. Šaj nam vendar vsak dan daje, zhefar nam je tréba, de shivimo, in pa she vezh nam da, kakor potrebujemo; njegova dobrotljivost je vézhna. De bi mu bili pazh prav hvaléshni, in de bi tudi v' nadlogi vanj terdno saupali! Tode kólikokrat smo Bogu ravno tako nehvaléshni, kakor nékdej Israelzi; kólikokrat posábimo njegove dobrote in sgubimo vse saupanje v' njegovo pomozh, kader terpljenje in britkost nad nas perderó!

Bog da Israelzam sapóvedi.

Tretji méfiz po odhódu is Egipta so perfhli Israelzi v' veliko puhavo do Šinajfke gôre, in tukej jim je Bog hôtel desét sapóved zhastito osnaniti. Bog sapové Mojsefu: Rézi ljudstvu, de naj se danš in jutri ozhishujejo, in oblazhila operejo; pojutrishnjim jim bom svôje sapóvedi osnanil.

Ko se tretji dan napózhi, se nékej strashniga sgodi. Šinajfka gôra se sazgne kaditi. Gróm in blisk osnanujeta bôshjo prizhujózhnost, in teman oblak pokriva goró. Mojsef pélje ljudstvo is shtôrov, in jih vstavi ob gôri; ljudstvo flishi raslozhno osnanovati desét bôshjih sapóved. Bog govori:

1. Jas sim Gospod, tvoj Bog, ki sim te réshil is Egiptovfke fushnosti. Ne iméj ptujih bogov sraven mene. Ne naréjaj si srésane podóbe, de bi jo molil,

Berilo sa male shóle.

E

ne is tiftiga, kar je nad semljo, ne is tiftiga, kar je na semlji, ali pod semljo.

2. Ne imenuj po nemarnim iména svôjiga Bogá.

3. Ne posábi sebóte polvezhovati. Šhéft dni déljaj; sédmi dan pa je pozhitik Gospóda tvôjiga Boga. Ta dan ne déljaj, ne ti, ne tvoj hlapez, ne tvoja dékla, ne tvoja shivina.

4. Špofhtuj ozhéta in mater, de bofh dolgo shivel, in de ti bo dôbro v' desheli, ktéro ti bo Gospod, tvoj Bog v' last dal.

5. Ne ubijaj.

6. Ne préfheshtváj.

7. Ne kradi.

8. Ne prizhaj po krivim soper svôjiga blishniga,

9. Ne shéli svôjiga blishniga shene.

10. Ne shéli svôjiga blishniga hifhe, ne njive, ne hlapza, ne dékle, ne shivinzheta, ne nizhefar, kar je njegoviga.

Vse ljudstvo je flifhalo gláf bôshji, vse vidilo goró se kaditi. V' strahu in trepétu je stalo ob gôri. Rekli so Mojsefu: „Ti nam govôri, in postufhali te bomo, de Bog ne govori s' nami, in ne umerjemo.“ Mojsef rezhe ljudstvu. „Ne bójte se, Bog val je hôtel le s' sdravim straham navdati, de bi njegovih sapóved ne prelomovali.“ Na to gre Mojsef na goro v' oblak, v' ktérim je bil Bog prizhujozh.

Bog je dal Mojsefu fhe druge sapóvedi sa Israelfko ljudstvo, postavim: de naj ptujzu nikar krivize ne déljajo, vdov in sirot ne satirajo, flépzú spodtiklejov ne stavijo, de bi padel nad njimi; de naj fivi glavi vstanejo, in starzhike zhasté; de naj sgubljeno shivino sovrashniku nasaj péljejo; de naj f' fushnji po zhlovéfhko ravnajo, blishniga vfake fhkode varjejo, in mu storjeno fhkodo spét popravijo.

Tudi je Bog Mojsefu sapovédal, de naj Israelzi vsako léto tri vélike prasnike obhajajo. Pervi prasnik naj obhajajo v' spomin reshénja is Egiptovske fushnosti, in de je Bog njih pervorojenim persanéfil. In ta prasnik se imenuje velika nozh. Drugi prasnik naj obhajajo pétdefet dni po veliki nôzhi. Ta dan naj Bogu pervino svojih perdétkov (to je, perve snôpe) v' sahvalen dar pernesó; sato se ta prasnik shetnini ali bínkefhtni prasnik imenuje. Ta prasnik naj tudi obhajajo v' spomin, de jim je Bog na šinajski gôri sapóvedi dal. Tretji prasnik naj obhajajo, ko pospravijo vse poljske perdélke, de se sanje sahvalijo. Ta god so mógli obhajati pod shtôri is koshatih véj v' hvaléshen spomin, de so njih preddédje shtirdefet lét v' pufhavi pod shtôri prebivali, in od Boga zhudodélno ohranjeni bili. Ta god je prasnik shtorov ali podshotorna oblétzniza.

Ko je Mojsef is gôre prishel, in sbranim starashinam ljudstva bôshje sapóved osnanil, obljudi vse ljudstvo jih na tanko spolnováti, in rezhe: „Vse bomo storili, kar je Gospod rékel.“ Mojsef je pod goró altár napravil, in rékel na njem Bogu darováti. Pokrópil je bukve, v' ktériz so bile sapóvedi bôshje sapifane, in ljudstvo s' kervjé darú, in pravi: „To je kri savése, ktéro je Gospod sa vse te sapóvedi s' nami storil. Kakor visdej zhasfito obljudite bôshje sapóvedi na tanko spolnovati; ravno tako vam Bog obljudi pomózh soper vashe sovrashnike, rodovitnost semlje in frézhó, zhe bošte védno po poti njegovih sapóved hodili; zhe pa od njegovih sapóved odstópíte, bodo huda létina, dragina, vójska in druge nefrézhe nad vas perderle.“

Kakó frézhno ljudstvo bi bili pazh lahko Israelzi, ko bi bili bôshje sapóvedi na tanko spolnovali! In kakó frézhno bi tudi mi shivéli, ko bi neprenéhama po poti bôshjih sapóved hodili!

Bog je dal Israelzám sapóvedi ob gromu in blifku, kér so v' Egiptovski fushnosti v' divjazhnosti sraflti, in jih je bilo tréba, ko neukrétne in terdovratne otrôke, le s' srahám fhtrafenge od hudigá odvrazheváti, dôkler se niso nekóliko olikali, in sa mehkejšhi poduk perpravne storili.

Ljudstvo malikuje.

Ko je bil Mojsel na bôshje povelje s'he enkrat na góro shel, in se je shtirdefet dni na nji mudil; so Israelzi jéli godernjati, in rezhejo Aronu: „Narédi nam bogov, de se pred nami nóšijo, kdo vé, kaj se je móshu pergodilo, ktéri naf je is Egipta perpeljal!“ Aron jim odjénja. Veliko mu jih pernese slate uhane in drusiga slata, in Aron jim is slata téle narédi. Vse ljudstvo je sdej sakrizhalo: „Glejte ga Bogá, ktéri naf je is Egipta perpeljal!“ Malikovavsko ljudstvo je tému maliku v' zhaft daritev napravilo, jedlo od darovaniga mesa, pilo, in veséle pésmi prepévalo.

Ko je Mojsel deset sapóved bôshjih prejél, ki so bile na dvé kamnitne tabli sapifane, pride is góre. Saglédati ljudstvo malikováti, ga jésa sgrabi, ob tla je pózhil tabli, de se na kosze rasdrobé; sakaj mistil si je: Tako ljudstvo ni vrédno, de bi od Boga sapóvedi prejéto, in vse je ukasal pomoriti, ktéri so se s' malikovánjem pregréfhili soper praviga Bogá, ki so ga bili ravno obljubili zhaftiti in moliti. — Tréba jih je bilo fhtrafati, kér so prelomili Bogu storjeno perségo; tréba jim je bilo strashniga sgléda, de so se bali bôshje sapóvedi sanizheváti. Kaj bi bilo pazh is ljudstva, ko bi se ne bilo s' takim strashnim sglédam poduzhilo, kólikoshna je pregréha bôshje sapóvedi prelomiti, ki jih je ravno préd obljubilo na tanko spolnovati, ko bi ne bilo skušilo, kólikoshne fhtrafenge vrédna je pregréha praviga Bogá sapustiti, in k' malikam se oberniti?

Aron je bil prešlab, in je pregréšnim sheljam ljudstva odjénjal. Is vse možhi se vstavljajmo, kader se kaj od nas hózhe, kar je na ravnost soper bôshje sapóvedi, in soper notranji glas nashe vesti.

Kako nestanovitne in omahljive so se tukej Israelzi pokasali! Pa preglejmo, zhe ni to tudi naša slabost. Kólikokrat délamo nar bolji sklêpe, in obétamo Bogu poboljšanje; pa zhes malo dni pošabimo spét, kar smo sklenili, in se v' svôje poprešnje grêhe povêrnemo. Zhujmo tedej védno nad seboj, in Boga sa pomozh profimo, de na poti poboljšanja stanovitni ostanemo.

Naprava flushbe bôshje per Israelzih.

Mojsef gré vtrétje na góro, in préjme od Bogá sraven dvéh drusih kamnitih tabel, na ktérah je bilo deset sapoved sapisanih, tudi she veliko drusih postav, pò ktérah naj se per Israelzih flushba hôshja napravi in opravlja. Ko Mojsef is góre prêde, so Israelzi nad njim osterméli, njegov cbras namrezh se je svétel.

Mojsef osnani sdej Israelzam, de hózhe sam Bog njih kralj biti, in jih vladati; sato si bo tudi med njimi kràj isvolil, ktéri bo sanj prebivalishe, sanje pa ozhitno snaminje bôshje prizhijozhnosti. Ta kràj je bil vèlik shôtor, ki se mu je snidniza réklo, in je tri predéle imel, pred dvor, svetishe in presvetishe. Pred dvor je bil velik prôstor na shtiri vogle obdan okóli in okóli s' pregrinjali, ki so na srebernih drogéh viséle. V' njem je bil altar sa darove. V' drugi predél v' svetishe so smeli le duhovni iti, de so flushbo bôshje opravliali. V' njem je bil slat svézhnik s' sedmimi svetili, slata misa s' dvanajst kruhi in altar. V' presvetishe je smel le vèliki duhoven enkrat v' létu iti ob dnévi práva, in Mojsef je vanj shel, zhe je hôtel

od Boga kake povelja dobiti. V' njem je bila fkrinja savése f' tablami bôshjih sapóved.

V' opravljanje flushbe bôshje je Mojsef pa bôshjim povelji isvôlil vélziga duhovna, duhovne in flushabnike, ki so per darovih pomagali, in v' to je bil Levjetov rod odlózhén, kér se je ta rod ob zhafu zhefhénja slatiga teléta malikovanju prav gorézhe vstavljál. Mojsef je po bôshjim povelji tudi fosébné oblazhila odložhil, ktére so duhovni iméli, kader so flushbo bôshjo opravljali. Ko je bila snidniza vfa napravljena, se je nad njo oblak spustil, ktéri je Israelzam dofhmal pot kasal, in to je bilo Israelzam v' snaminje bôshje prizhijozhnosti in pomozhi. Kader se je oblak snad snidnize nakvisfko vsdvignil, so fhotôre pobrali, in dalej fhli; dokler je pa oblak nad snidnizo plaval, je tudi ljudstvo v' svôjim stani ostalo.

Bog je po Mojsefu Israelzam na tanko povédal, kako de hózhe tudi po svunanje zhefhén biti. To je bilo Israelzam pazh prav dôbro, kér so bili per tólikofhnim nagnjenji do malikovanja v' nevarnosti praviga Bogá sapustiti, in se k' malikam oberniti.

Per Israelzih je bila flushba bôshja shé tako napravljena, de jih je vse opominjevalo, de Bog prebiva nad njimi, in je njih Gospod, odrefhenik in kralj; on jih varje, in jim frézho daje, zhe njegove sapóvedi dopolnujejo, pa tudi ôjstro fhtrafuje prelomovavze njegove svéte postave, in kedej se bo Bogú prava in stanovitna daritev sa gréhe sveta opravljala.

Israelzi ostanejo 40 lét v' pufhavi. Mojsefova smert. Josve, Israelfki vojvoda.

Ko so se Israelzi shé zélo léto po pufhavi dalej pomikali, in shé pervi velikanozhni prasník obha-

jali, so perfhli sadnjizh do gor, ko so mejile Kananfko deshelo. Mojsel poshlje dvanajst oglednikov, eniga is nar imenitnistih v'faziga rodú, deshele oglédat, kakofhna de je, in kako bi se nar loshej vanjo perfhlo. Ogledniki se povernejo, hvalijo réf lepôto in rodovitnost deshele, in v' poterjenje svôjiga govorjenja pernesó vèlik grôsd na drogu; tode tudi osnanijo, de se savoljo tóliko velizih mést in savoljo tolikofhnih prebivavzov ne da vanjo priti. To je Israelze takó oplashilo, de so bôshjo pomozh popolnoma vnémar spustili, in se hózhejo nasaj v' Egipt verniti. Josve in Kaleb sta fizer obupljivo ljudstvo k' saupanju v' bôshjo pomozh opominjevala, in mu pred ozhí postavila, de jim bó Bog, ki jih je is Egiptovske fushnosti réfhil, tudi pomagál deshelo pod svôjô oblast dobiti. Pa vse njih opominjevanje je sastonj: she le kamnjati so jih hótli.

Per ti prizhi se je bôshje velizhastvo v' oblaku nad snidnizo perkasalo, in Bog rezhe Mojsesu: „Shtirdeset dni so bili ogledniki v' Kananfki desheli; 40 lét naj se tedej tudi to terdovratno ljudstvo po pufhavi potika, in vfi, ktéri so bili per ishodi is Egipta zhes 20 lét stari, svunej Josveta in Kaleba, bodo v' pufhavi pomerli.

Israelzi so se mógli she 33 lét po pufhavi potikati, préden so fméli v' objubljeno deshelo iti. Ko ob svojih hojah niso vóde iméli, so godernjali nad Mojsesam in Aronam. Mojsel in Aron grefta v' snidnizo, se na obras versheta, in prófita Boga vóde, de bi godernjanje ljudstva potihnilo. In Gospod rezhe Mojsesu: „Sbéri ljudstvo, udari f' palizo na skalo, in vóde vam bo dala v' obilnosti.“ Mojsel rezhe nesaupljiv: „Ali nam bodo pazh te fuhe skale móggle vóde dati?“ Mojsel je dvakrat udaril, in veliko vóde pervre is skale. Na to rezhe Bog Mojsesu in Aronu: „Kér nista mójim besédam verjela, in sta ljudstvu sgled nesaupljivosti dala; ne bosta vidva téga ljudstva v' objubljeno deshelo peljala.

Shtirdefet lét so se Israelzi po pušhavi potikali, in sdej pridejo spét na mejo Kananske deshele. Mojses poklizhe Israelze pred se, jih prijasno in milo opominja, de naj bôshje sapóvedi spolnujejo, in jim védno pomozh od Boga obljudi, ako mu le svésti ostanejo, nasproti pa jim shuga nar strashneji shibe; ako se k' malikam obernejo. Mojses jim prepové s' nevérnimi ljudstvi pezhati se, de jih v' malikovanje ne sapéljejo. She enkrat jim prav v' shivo vse od Boga prejéte dobrote pred ozhi postavi, in jih po tém k' ljubésni in sveštôbi do Boga spodbada. Po bôshjim povelji je Mojses Josveta Israelskimu ljudstvu odlozhil; on je shel pa na visok hrib, is ktériga je rodovitno Kanansko deshelo preglédal, in je na njem umerl v' 120 létu svôje starosti, in vse ljudstvo ga je obshalovalo, kér se je tólikanj sa njih frézho trudil.

Prav po ozhétovo je Mojses pred svôjo smertjo Israelzam lépe nauke dajal; mile so bile njegove sadnje beséde. Nizh ni tólikanj shelel, kakor de bi Israelzi tudi po njegovi smerti védno praviga Boga s' vso zhashtjo molili, in po svéstim dopolnjenji njegovih sapóved zhasno in vézhno frézho dôlégli. Zhe vaf vafhi starshi pred smertjo ljubesnivo opominjajo, globôko si vtisnite njih sadnje beséde v' svôje serza, in jih na tanko spolnite. Ti nauki so vam nar boljshi dél, in ohranijo vafho zhasno in vézhno frézho.

Mojses je do sadniga sdihleja neutrudama délal sa frézho in blagost Israelzov. Torej je pa tudi mirno umréti samogel. Zhe shelimò frézšno umréti, in bres britkiga strahú pred bôshji sódni stól stopiti; obrazhajmo po Mojsesovo neutrudama vse svôje mozhi svôjimu blishnimu v' prid, in spolnujmo na tanko dolshnosti svôjiga stanú. Vezhkrat se oprashajmo: „Kako si bom na smertni postelji voshil, de bi bil shivel?” Torej lep nauk je, ki nam narozhuje: „Shivi vedno tako, kakor si bosh na smertni postelji voshil, de bi bil shivel.”

Josve pélje Israelze v' obljubljeni deshelo.

Josve Mojsefov nastópnik, je Boga svestó zhasil, in terdno vanj saupal. Ljudstvo je imélo veliko saupanje v' Josveta, ker je posnalo njegovo poboshnost in pravizhnost. Gospod rezhe Josvetu: „Ne boj se, pomagal ti bom, kakor sim Mojsefu pomagal, in velike zhuda po tebi délal; peljal val bom v' deshelo, ki sim jo vashim ozhétam-obljubil. Samo de s' malikovavskimi naródi se nikar ne pezhájte, in môje sapóvedi stanovitno spolnujte.”

Zhes tri dni se Josve vsdvigne, in pélje Israelze do réke Jordana. Ko do Jordana pridejo, so mogli duhovni s' skrinjo savése spredejeti, Josve in Israelzi pa gredó sa njimi. Komej se duhovni vóde dotaknejo, kar se Jordan rasdeli, in duhovni in ljudstvo so fhli s' fuho nogó fkósnj. Josve postavi v' frédi réke dvanajst kamnov, in is drusih dvanajst kamnov napravi v' pervim stanu altar v' véden spomin, de jih je Bog po fuhim fkosi Jordan prepeljal. Odsihmalo jim ni Bog nizeh vezh mane poshiljal, kér je na Kananskim niso nizeh vezh potrebovali.

Israelzi so bili sdej sizer shé v' obljubljeni desheli. Tode ta deshela je bila she vender v' rokah mnogih malikovavskih narodov, ki jih je bilo tréba she le premagati. Prebivavzi te deshele so bili gerdimu malikovanju vdani; she ljudi so svójim malikam darovali, in strahne hudobije pozhénjali. Mera njih pregréh je bila polna, in Bog jih vezh nozhe iméti v' desheli, ktéro je bil Abrahamu in njegovim mlajsham obljubil, de bi tudi oni ne bili v' malikovanje sapeljani, in de bi sposnanje in zhasenje praviga Boga popolnoma s' semlje ne sginilo. Bog je torej Josvetu ukasal deshele polastiti se.

Israelzi pridejo nar prej do Jerihe, ki je bilo s velikim sidovjam ograjeno mesto. Bog rezhe Josvetu: „Šest dni naj se skrinja savése okóli mésta nófi; sédmi dan pójdite pa sédemkrat okóli njega, in sadnjokrat naj duhovni v' trobénite satrobijo, in ljudstvo naj sashene veselí glaf, in Jeriho vam bom v' roke dal.“ In glej, duhovni satrobijo, ljudstvo sashene veselí glaf, in sidovi mésta Jerihe se skup sesújejo. Israelzi planejo v' mesto, ga rasvalé, in poderó.

Štrah in trepét se rasléga po vfi desheli. Israelzi se smirej dalej pomikajo, in se she vezh drusih mést polasté. Pét knésov se skléne, in gredó Josvetu f' svôjo vojsko naproti. Bog pa Josvetu sapové, de naj se serzhno v' bôj podá. Bôj se sazhné ob méstu Gabaonu in na uni strani je bila dolina Ajalon. Josve je s' bôshjo pomozhjô sovrashnike premagal. Šovrashnik heshi, in Josve hiti sa njim. In v' bégu pertifne sovrashnika strafhna tózba, ktéra jih vezh pomori, kakor jih je mézh Israelzov pomoril. Israelzi so derli sa béshnim sovrashnikam, in Josve savpije: „Solnze postójnad Gabaonam; in luna ne hôdi is Ajalonfke doline, dokler Israelzi popolnoma ne premagajo!“ Josvetova prôshnja je vflifhana, in smága doblena.

Vezh lét je pretéklo, préden so vfo deshelo ushugali, in vse Kananejze ukrotili. Ko so bili deshelo v' last dobili, jo je Josve med dvanajst Israelovih rodov rasdelil. Levjetov rod ni nobeniga déla deshele dobil, kér so udje tiga rodú po mestih raskropljeni shivéli, in so mógli véro osnanovati, in flushbo bôshjo opravljati. Sato je pa Joshefov rod dva déla dobil, kér je bil Jakob na smertni póstelji Joshefova sina sa svôja otrôka vsél, in jima sagotovil, de bota ko njegovi otrôzi obljubljeno deshele deléshna. Šnidniza se je v' mesto Šilo prenésla, ktéro je fkorej v' fredi deshele bilo, in so se Judje lahko is vfih krajov tje f-hajali.

Ko je Josve previdil de se mu smert perblisuje

je pred se poklizzal poglavarje ljudstva, jih sbe opominja bôshjo postavo sveštó dopolnovati, in se s' malikovavskimi narodi ne pezháti. Opómni jih sbe vsih dobrot, ki so jih dosdej zhudodéino od Boga prejémali, in obljubiti mu morajo, de bodo le pravimu Bogu flushili, ga zhaštíli in molíli. Josve je umerl v' 110 létu svôje starosti, in sakopali so ga v' lastini, ki mu jo je bil Bog obljubil.

Kar Bog obljubi se gotovo spolni. Bôshja beséda je sgól resniza, in v' vsim, kar Bog obljubi, je svéft. Obljubil je Abrahamu in njegovim mlajshim Kanansko deshelo v' last, in glejte, Bog jih je vanjo perpeljal.

Sodniki. Héli. Samuel v' mladosti.

Po Josvetovi smèrti je shlo vse huje. Israelzi so se, desiravno jim je bil Josve prepovédal, vender le shenili s' hzhérami Kananejzov, ki so bili sbe v' desheli ostali, in od njih so bili v' malikovanje in v' mnoge hudobije sapeljani. Nevérni narodi so se fzhašama spét namnoshili, in so môzhni, ter skušhajo Israelze s' bojam premagati in ukrotiti. Zhe so Israelzi svôjo hudobijo sposnali, in spét praviga Boga jéli zhaštiti, in moliti, jih je Bog réfhil po hrabrih ali junáshkih moshéh, ktéri so Israelze soper sovrashnika na vojfko peljali, in ga otepli. Ti môzhni in ferzhni moshjé se sodniki imenujejo, kér so jim po sadobljenim miru vézhi dél sôdbo dali. Dva nar sadnjíshi sodnika sta bilá Héli in Samuel.

Héli je bil véliki duhoven, imel je dva sina, ki sta bila tudi duhovna. Prav nerodno in rasvujsdano sta shivéla, in ljudstvu slabe sgléde dajala. Ljudstvo je bilo téga shalostno, ter je bôshjo flushbo v' némar pushalo. Héli je vse svédil, ni mu bilo vfhézh shivljenje njegovih sinov, svaril jih je tudi savoljo hudôbniga shivljenja, in jima shuga s'

bôshjo shtrafengo; tode huji strah jima dati, je bil starzhek premehák. Savoljo téga je Bog Helitu preroka poslal, de mu sporozhi: „Takó govori Gospod: Isvôlil sim tebe in sa tebój tvôje sinove vélike duhovne. Sakaj tedej svôja sinova bolj ljubih komene? Vsél bom duhovstvo od tvôje hifne, in tvôja sina bošta oba en dan umérta, in drusiga svéstiga slushabnika si bom isvôlil, de bo môjo voljo na tanko spolnoval.

Šamuela si je Bog isvôlil, de je njegovo voljo na tanko spolnoval. Ana, njegova poboshna mati si ga je od Boga sprošila, in ga shé per njegovim rôjstvu sa slushbo bôshjo v' tempeljni odlozhila. Slo je sferbôla, de bi bil lepó srejen, in ko je nekóliko odrasel, ga pélje k' vélikimu duhovnu Hélitu, de bi bil vfe shive dni Bogú posvezhen, in bi mu per snidnizi strégel. Šamuel je rastil v' bôshjim sposnanji, v' zhédnosti in pobôshnosti, in se ni dal od Helitovih hudôbnih sinov sapeljati, kér je védno per serzu imel lépe uke svôje matere. Prav svestó je poslušhal lépe opominjevanja svôjiga rednika Helita, in ni nizm maral sa slabe pogovore in sgléde njegovih sinov. Boga je imél védno préd ozhmi; torej je bil pa tudi Bogú in vfm dôbrim ljudém prijéten.

Šamuel she fantizh je imel bôshjo perkasen. Šamuel spi enkrat v' snidnizi, ki je sferinja savése v' nji stala. Héli je prezej sraven njega néki drugej spal. Kar Bog Šamuela saklizhe: „Šamuel, Šamuel!“ Šamuel je ménil, de ga Héli klizhe. Vstane, gré k' Hélitu, in rezhe: „Tukej sim! Klizali ste me.“ Héli odgovori: „Nifim te klizal ne. „Le idi, ter saspi.“ Ravno tako se je vdrugizh in vtrétjizh sgodilo. Héli je sposnal, de ga Bog klizhe; torej Šamuelu rezhe: „Zhe she enkrat slishih klizati, rezi: Gospod! govôri, tvoj slushabnik poslušha“ Šamuel stori, kakor mu je Héli narozhil. Kar glaf bôshji Šamuelu rezhe: „Štoril bom eno naz' israelkim, de jim bo po ushéfih shuméto, kólikor jih

jo sliši, in vse bom spólnil nad Hélitam, kar sim mu napovédal. Njegova sinova bota en dan vmérla, od njega in njegove hífhe bo véliko duhovstvo vséto, kér ni fhtrafoval hudobij svôjih sinov. Héli je Šamuela sarótil, de naj mu vse pové, kar mu je Bog rasodel. Šamuel mu pové. Na to rezhe Héli, ktéri je do svôjih sinov premehák bil, ves v' voljo bôshjo vdan: „On je Gospod; naj stori, kakor je volja njegova.“

Kdor hózhe Bogá prav zhástiti, in réf poboshno shivéti, ta sna tudi letó med hudobnimi stóriti, to vidimo nad Šamuelam. Ali vézhi dél so sgodi, de imajo otrôzi nad napakami in slabimi sglédi drusih dopadenje in jih posnemajo. Šamuela si vsemite v' sgléd, po njegovo spolnujte náuke, in posné-majte sgléde svôjih poboshnih staršhov, in nikar se ne pezhajte f' hudobnimi in rasvujsdanimi otrôzi. Po tém bote Bogú in vřim dôbrim ljudém prijétni.

Zhe vas starřhi in uzheniki strahujejo, sposnajte is téga njih ljubéšen, ki jo imajo do vas, in njih dolshnost, ki jim jo je Bog naloshil, sakaj odgovor bodo dajali sa vas. Njih prevelika mehkhôba bi vas le pohujřhala, vashe starřhe pa Bogu sóperne in fhtrafenge vrédne stóřila.

Šamuel fodnik. Šavl kralj isvóljen.

Šamuel je smirej raffel v' poboshnosti in pravizhnosti. Bogu je prav dopadel in per ljudéh véliko veljal.

Hélitova sina se nista poboljšhala, torej jih je tudi bôshja řhiba sadéla. Vřtala je vóřka f' Félifhzhani, na ktéro řta tudi Hélitova sina řhla, in řkrinjo savése nefla. Israelzi so tepeni, Hélitova sina umorjena, řkrinja savése pride Félifhghanam v' róke.

Komej je Héli to avédil, kar pade snak f' sídla, si ulómi satilnik in umerje. Štar je bil she 98 lét, in njegove ozhi so bile she otemnéle.

Šamuel je bil shé sdavnej f' svôjo poboshnostjo, in poshténostjo vse ljudstvo na svôjo stran dobil, in vse ga je svéstiga preroka Gospódoviga imenovalo. Bil je tedej sodnik ljudstva isvoljen, in ko je bil sodnik, si je Šamuel persadéval svôje ljudstvo ofrézhiti. Po desheli je hódil, toshbé rasfodeval, in shole postavljaj, de se je mladost bôshje postave, svétih pésem, in drusih koristnih rezhi uzhila. Take shole so se prerošhke shole imenovale.

Šamuel je bil shé štar, in ni mógel shé sam sodnik biti. Dali so mu njegova sina pomagavza. Pa ta nista bila taka dôbra in pravizhna sodnika, kakor je bil njih ôzhe. Podkupiti sta se dajala, in nista smérej pó postavi, in pravizi sodila. To je ljudstvo v' nevoljo perpravilo, in hózhe od Šamuela, de naj jim kralja da, kakor jih tudi drugi naródi imajo. Šamuel jim v' to ne pervóli; temúzh pové jim, de je sam Bog Israelzam kralj, pové jim, kakofhne dôlshnosti de bodo do kralja iméli, in de mu bodo mógli pokorni biti, zhe jih bo tudi terdo dershal. Ali ljudstvo ne odjénja, in Šamuel jim tudi na bôshje povelje kralja obljudi; dan je tedej odlozhil, ktériga se bo kralj isvôljil.

Šamuel je po bôshjim povelji Šavla is Benjaminoviga rodú sa kralja pomasal, in mu rezhe: „Bog te kralja pomashe zhes svôje ljudstvo; po postavi in pravizi ga vladaj, in soper njegove sovrashnike vari.

Kmalo po tém se je kralj vótil. Šamuel rezhe vadljati ali lofati, is ktériga rodú de bo, in sadélo je Benjaminov ród; tudi is ktére hishe, in tudi hisho je sadélo, is ktére je bil Šavl; sadnjizh kdo de is té hishe, in glej, Šavla je sadélo! Šamuel je pa she smirej, desiravno imajo Israelzi kralja, per njih veliko veljal; sakaj smirej je tako poshteno ravnal, de mu ni bilo kaj ozhitati. Sadnizh vender

le pravi Samuel: „Postaral sim se shé, in vi imate tudi kralja. Bodite mu pokorni in svésti Bogú, Ako boš te bôshje sapóvedí spolnovali, boš te s' kraljam vred frézhi; zhe boš te pa bôshje sapóvedí prelomili, ne boš te nefrézhi odšli.“ Samuel umerje v' sivi starosti, in vsi Israhelzi so po njem shalóvali.

Samuel je bil v' môshki, kakor v' mladenfki starosti pobóshen in bres graje. Sato so ga pa tudi splòh, in do sadnjega vsi spofhtovali in ljubili: Zhe hózhete tudi vi v' svòji starosti spofhtovani in ljubleni biti, se po Šamuelovo ské v' prvi mladosti pobóshniga shivljenja navadite. Štrah bôshji je sazhétik vsiga dôbriga.

Vsa drugazhna sta bila njegova sinova. Dvojne štrafenge sta bila vredna; kér sta tako dôbriga in pobóshniga ozhéta iméla. In kako je to v' slivó dôbriga ozhéta boléti móglo, de ima tako spridena fina! Tudi vi imate dôbre in pobóshne staršie; njih lépi sgléd vam bodi védno pred ozhmi, in vas od hudiga odvrazhuj. Mislite si v' kólikofhno britkost bi svòje ljube staršie perpravili, ko bi sa njih svarjenje in lépe sgléde nizh ne marali! Le dôstikrat pomislite, kar svéto písmo pravi: „Ozhétov shégen otròkam híšhe vtérdi, matérna klétov pa jih dô tal podére.“

Šavl kralj. David kralj masiljen.

Šavl se je s' svòjo teléfnó lepóto in velikóftjo, kakor tudi s' dušhnimi darmi od vsih drusih raslozhil. Bil je dobrovqljen in pameten; in ljud-

stvo ga je s' velikim veseljam kralja sprejelo; le malo Israelzov se je nad njegovim niskim stanam spodtikalo, ga sa vidilo in sanizhovalo. Ali Šavl se ni nad njimi mashevàl, temùzh bil je do njih, kakor de bi vfiga tèga ne vèdil. Škerbel je sa frèzho ljudstva, in veliko so od njega perzhakovali. Tudi v' vòjski s' mnogimi narodi je bil jak in frèzhen. Škerbel je, de bi se po vsi desheli pravi Bog zhastil in mólil, in podloshni so ga smerej raji iméli.

Pa Šavla je frèzha storila prevsètniga in napuhnjeniga, in bôshjimu povelju nepokorniga. Šavl je hòtel Filishzhane, ktéri so Israelze možhno

satirali, popolnoma ponishati, in je s' njimi vójsko sazhél. Filishzhani so se s' tóliko mozhjó k' vójski perpravljali, de je Israelze vélik strah opadel. Préden je Savl vójsko sazhél, je hótel Bogu fhe darovati. Kér ni bilo Samuela vprizho, se je sam predèrsnil, de siravno ni bil is rodu Levjetoviga, ne duhoven, Bogu daritev opraviti. Na to pride Samuel, ter pravi: „Kaj si storil? Kér si bôshjo postavo prelómil, ne bo kraljéstvo per tvôji hîshi ostalo, temùzh mòshu bo dano, ki bo sapòvedi bôshje na tanko spolnovàl.“

Na to sapové Bog Savlu Amalèzhanov se s' vojškò lotiti; kér so

Israelzam ob njih hoji skosi pušhavo veliko hudiga storili. Samuel je mogel Savlu bôshje povelje osnaniti, de ne smé ne ljudém ne shivini persanesti. Ali Savl je Amalizhanskiga kralja per shivljenju pustil, in sa se nar bolji shivino perhranil, ter se s tém isgovarjal, de je shivino Bogu v dar naménil. Samuel mu pa v bôshjim imenu pové: „Bogu je pokôrshina prijétnishi od daru.“ Samuel mu je tudi shtrafengo napovédal, de bo od njegove hishe kraljéva zhaft odvseta.

Napùh gré pred padzam. Se nimamo sa kej zhes druge prevsétno povsdvigovati, zhe tudi she tólíko do-

briga storimo. Ali nam ni bôshja rôka pomagala, de smo kaj dôbriga storili? Ponishnost je lepôta našiga shivljenja, in daje vsaki zhednosti sê le pravo vrédnost.

Kmalo po têm je Bog Samuelu rêkel: „Pojdi v' Judov rod v' Betlehem do mosha, ki se mu Isaj pravi, in tistiga njegovih sinov, ki ti ga bom pokasal, kralja pomashi.“ Samuel je shel v' Betlehem, in je Davida nar mlajiga Isajevih sinov Israelzam kralja pomasal. Ta pergodik pa ni bil nikomur po zéli desheli snan; le Samuel, Isaj in David so to

védili. Na to je David shivel ko
 préd; dróbnizo svôjiga ozheta je pa-
 fil, se je musike vadil, je na harpo
 brénkal, in tudi veliko svétih pésem
 v' hvalo in zheštenje bôshje slôshil,
 ki jih psalme imenujemo.

David na králjovim dvoru.

Bôshji duh je ves sděj kralja
 Savla popustil. Nepokojni duh se
 ga je lotil. Kdor namrezh prijasnost
 in milost bôshjo sgubi, ne more vezh
 vesél biti. David je savoljo svôje po-
 sébne umétnosti v' musiki na králjov
 dvór poklizan, de bi s' pétjam in
 brénkanjam na harpo nepokojniga
 Savla rasvesélil.

Dóstkírat je David kalne míšli is Šavla pregnal, in ostal je na kráľjovim dvóru, dokler ni Šavl s' Filishzhani nóve vójske sazheľ. David se sdej sopet domu in k' svóji zhédi vèrne.

Med Filishzhani je nekdo slovel, Gólijat po imenu, predzhigar mozhjó in velikostjo se je vse tréšlo. Gólijat je Israelškiga Boga uklinjal, in predersno govoril, de naj se gré s' njim ktéri Israeliz poskusit. Zhe bo on (Gólijat namrežh) premagan, bodo Filishzhani Israelzov fushnji; zhe pa on premaga bodo Israelzi Filishzhanov fushnji. Ali tudi nar ferzhnéji in nar bolji vojshaki smed Is-

raelzov si ne upajo s' Golijatam se
poskusiti. Šavl tištimu obljudi, kte-
ri tega sasmehovavza praviga Boga
ushuga, svôjo tzhér sa sheno, in nje-
goviga ozhéta hišhi odpisati vse davke.

Ravno takrat pride David v' stan
Israelzov, in svôjim bratam pernêse
shivesha. Kader sašlišhi, kako Go-
lijat praviga Israelskiga Boga sasmeh-
tuje, pravi, de se hózhe on s' tém
mosham skusiti, ter kralju rezhe:
„Gospod! shé enkrat sim na pašhi
medveda ali leva pobil, ki je peršhel,
in óvzo popadel smed zhéde. Mišlim
de se bo ravno taka tému Filishzhanu

sgodila. Bog, ki mi je soper te divje sveri pomagal, mi bo tudi soper tega sasmehovavza njegoviga presvētiga imēna na strani stal." David je vsel svōjo palizo, svojo frazho, in je utaknil pēt gladkih kamnizhov v' tōrbizo. Tako gré poln saupanja v' bōshjo pomozh Gōlijatu naproti. Davida saglédati, ga Gōlijat sanizhuje in sastramuje. David mu pa odgovori: „Ti pridešh nad me s' fūhizo, s' mézham in skitam, jas pa nad te v' imēnu vsigamogozhniga Boga, ki ga ti sanizhuješh." Gōlijat se vsdvigne nad Davida. David mu naproti hiti, s' sše urno v' tōrbizo, vsame is njē kamen, ga dēne na frazho, in

ga na ravnost v' zhélo Golijatu sa-
shéne. Golijat se svèrne na obras;
David k' njemu skòzhi, mu mezh
isdéere, in glavo odséka. Tako so Is-
raelzi Filishzhane popolnoma ushu-
gali. Nad Davidam se je vse zhu-
dilo, in prepevali so mu: „Tavshent
jih je Savl pobil, desét tavshent pa
David.”

Desiravno je to péetje Savlu grósno
sagrenélo, je le vender David spét
na kraljov dvòr pershel, kjér se je
s' Jonatam, Savlovim sinam, na
tanko poprijatlil. Ko je David v'
shalostnih urah kralja s' brénkanjam
prevédrial, se je dvakrat permérilo,
de je kralj sulizo po Davidu vèrgel.

Ali David se je frézkhno ognil, in
 suliza je v' sténi obtizhala. Kér je
 Šavl Davida zhedalje bolj zhèrtil,
 in bi ga bil rad is poti spravil, ga
 postavi poglavarja zhes tavshent mosh,
 in ga nad Filishzhane poshlje, kér
 misli, de bo David v' vójski posé-
 kan. Ali David je spét Filishzhane
 premagal. Šavl je tedej mögel, ka-
 kor je obljubil, svójo hzhèr Davidu
 sa sheno dati, kér je Golijata pobil,
 in Filishzhane premagal. Kdor v'
 Boga saúpa, prav saúpa. Zhe je
 Bog s' nami, kdo je soper nas?

David preganjan.

Per v' sim tém Šavl ni jénjal Davida
 sovrashiti in zhertiti, in mu réš po shivljenji
 stréshe. Jonatu svójemu sinu je to rasodèl.

Ali dobri Jonata misli prav blágo s' svojim prijattam. Gré tedej, in to Davidu pové, svòjimu prijattlu, ter mu svétuje, de naj se perkrije nekòliko zhasa salasovanju njegoviga ozhéta, ozhéta pa pogovarja, in prósi, de naj ne stori Davidu nizh shaliga. Šavl se je potolashil, in je perségel, de Davidu ne bo vezh po shivljenji strégel. Ali ko je kmalo po tém David vnovizh sovrashnika v' vòjski premagal, in se ljudstvu perkupil; je to nevoshljiviga kralja tako sbòdlo, de hòzhe Davida s' lastno rokò umoriti, in de mu sdej zelò ozhitno pokashe svoje sovrashstvo. S' varhi ukashe Šavl Davidovo hisho ostrashiti, de bi ga gotovo v' pést dobil. Ali njegova shena mu je shivljenje otéla; skosi òkna doli ga je po vervi spustila, de varhi niso vidili, in je pobégnil v' Ramo.

Nékej zhasa po tém se je Šavl s' Davidam sizer spravljéniga kasal, in Jonata sam je bil te misli. Ali Davidu se sprava ni resnizhna sdéla, in Jonata je kmalo sposnal, de David prav imá. Ko je namrezh Jonata nekde per jédi od Davidove nedolshnosti govoril, se Šavl tako rasferdi, de sùlizo po Jonatu vèrshe; k' frézhi ga ni sadéla. Jonata je shel Davidu pravit od nevarnosti, ktéra mu shuga, de bi se mógel she, o pravim zhasu otéli. V' pushavi se snideta, ter si persésheta vézhno perjasnost in sveftòbo, in David hvali s' ganjenim serzam blasiga Jonata, bres ktériga pomozhi bi ga bil kralj morebiti shé sdavnej umoril.

Sdej je bil David od vsih sapushèn, in v' bégu se ishe otéti. Le nékej malo svéstih mosh se mu perdrushi, ktéri so perpravljèni zelò svòje shivljenje sanj vanati. Šavl poskusi vse, de bi Davida v' róke dobil; od kraja do kraja ga preganja. David pa beshi smirej dalje v' goré, kër se nikoli ni hòtel s' svòjim gospòdam in kraljam bojevati. Vezhkrat je bil pazh v' nevarnosti sovrashnikam v' róke priti; pa Bog ga je obvaroval. Kdor ima Boga prijatla, mu ljudjé ne morejo slukodovati.

Jonata je lep sglèd blasiga prijatla. Opominja Davida vsake nevarnosti, ga sagovarja per svòjim ozhetu nedolshniga, se sanj ponashta, in postlavi tudi svòje shivljenje savoljo njega v' nevarnost. Vef ljubésnjiv in dóber je Davidu, desiravno je ljudstvo Davida slo ljubilo, in v' zhasli imèlo, in desiravno je imèl priti na kraljev sèdesh, ktériga bi bil Jonata po svòjim ozhetu lahko upal dobiti. — Ravno tako blágo tudi mi vselej mislimo in dèlajmo; in ako smo tako frézhi, de najdemo resnizhniga prijatla, dopolnujmo do njega svefò dolshnosti prijateljstva, in tudi v' nadlògi, in v' nevarnostih ga nikar ne sapustimo. Persadenimo si v'rdni biti taziga prijatla. Švéto písmo pravi: „Svést prijatelj je bolji od slatá. On je dishézhe olje shivljenja. Kdor se Boga boji

najde taziga prijatla. Le med bogabojnimi je resnizhna prijasnost.

Davidova spravnost. Savlova smèrt.

Desiravno je bil David od Savla po nedolshno sovrashen in preganjan; se vender ni hòtel mashevati nad njim, ako je lih enekrati priliko imel. Nèkdej je David s' svòjimi svèstimi moshmi v' globòko skalnato jamo ubèshal. Šavl prav sam pride vanjo, de bi se od preganjanja malo pozhil, in saspi. Davidovi svèstniki ga sposnajo, in svètujejo svòjimu gospòdu, de naj se ga loti. Pa David ves blag in persana shljiv, se nòzhe s' nevrèdnim mashevanjem nad svòjim kraljam, Gospodovim masiljenzam, pregreshiti. Gré le k' svòjimu kralju, in mu odrèshe kòszhik, plajsha. Ko je Šavl jamo sapustil, gré David sa njim, in mu pokashe odrèsani kòszhik ter ga preprizha s' tém, de mu nizh hudiga ne sheli. To lépo in ljubesnivo djanje je Šavla do sòls omeznilo, in je rékel: „Ti si pravizhnishhi od mene; ti mi dôbro shkasujesh, jas pa te sovrashim, in preganjam.“ Še spravi s' Davidam, in gré v' miru domu.

Pa ni bilo dolgo, in v' Savlu se obudi staro sovrashstvo do Davida. Š' trèmi tavshenti vojshakov ga gré lovit v' pashavo, in se vstavi bliso njega. Po nòzhi gré David s' Abisajam, svòjim svèstim tovarsham, v' kraljov stan, in ko je vse spala, pride v'

Savlov shôtor, de ga nihzhè ne vidi. Lahko bl ga bil sdej umoril. Pa David se nôzhe mashevati, sulizo in kupo le mu vsame. Po tem se David na blishno vishavo spravi, pokashe sulizo in kupo kralju, in ga vnovizh preprizha svôjiga dôbriga in spravniga serza. Šavl sposna Davidovo shlahтно serzé, in obljudi, de mu nikoli vezh ne bo shaliga delal.

Sadnjizh pride Šavl she v' vôjsko s' Filishzhani. Bil je poprej serzhan in pogumen; sdej mu pa vse upade, ter hózhe obupati. Pa kakò tudi je môgel upati bôshje pomôzhi, kër se je ljubèsnî in prijasnostî bôshje vsiga nevrédniga storil? Hud boj se vname med Israelzi in Filishzhani. Trije Savlovi sinovi so padli; med njimi je bil tudi Jonata; tudi sam Šavl je bil smertno ranjen. In ko se je vidil od svôjih vojakov sapusheniga, od sovrasnikov pa le shepreganjaniga, je sposnal, de jim ne more ubeshati, rezhe svojimu oprodu, (slushabniku) de naj ga umori. Ko se oproda brani kaj taziga storiti, se Šavl sam na svoj mèzh nasadi. Oproda se téga tako prestrashi, de se tudi on na svoj mezh natakne in s' svôjim kraljam umèrje.

Filishzhani so Israelze popolnoma premagali. Ko so med pobitimi Šavla kralja nashli; mu glavo odsékajo, in jo dajo po desheli prenaashati. Nékej pogumnih Israelzov je truplo svôjiga kralja dobilo is rók Filishzhanov, in ga pokopljejo ter shalujejo po njem.

Kako lepó in blago je sovrašniku odpustiti, in mu dóbro storiti! To ga permora sovrašstvo opustiti.

Ko bi se bil David sovraštvu in mashevanju vdal, bi se bil lahko nad svôjim gospodam in kraljam pregréšhil. Pa njegovo pobóshno in spravno serzé je vsako mashevanje sovrašilo. Jésa ne stori nikóli, kar je prav in Bogú prijétno. Varite se jése in mashevanja, in persadevajte si biti krótki ino spravi.

Kako strashna je pregréha samomorstva! Tako delezh saide zhlòvek, ktéri per spominu svôjih gréhov saupanje v' Boga sgubi, in si v' hudih pergodbah shivljenja ves obupljiv ne vé svetovati in pomagati. Tako si zhlòvek s' gréham nakoplje pogubljenje. Varimo se skérbno vsaziga gréha; perpravi nas ob pòkoj serzá, perpravi nas ob otrózhje saupanje v' Boga, in bres saupanja v' Boga ni miru v' dušhi, né sadovoljnosti.

David David kralj.

Ko je David svédil smert kralja Šavla in njegovih sinov, je bil gróšno shalosten; posébnó pa obshaluje on sgubo svôjiga blasiga prijatla Jonata. Ko ga je bila perva shalost minula, je shel v' Hebron, mésto v' Judovim rodu, in tukej ga je ta ród kralja isvoljil. Drugi rodovi so bili Šavloviga sinu, ktéri je bil she v' shivljenji, kralja isbrali. Ko

so pa tega nesvésti ljudje umorili, je David od vsih rodov kralj oklizan.

David takrat 37 lét star je bil prav dober kralj. Sgled je bil poboshnosti in bogobojnosti, in Bog je s' njim v' vsih rezhéh. Kraljeval je na Israelskim 40 lét s' modrostjo in zhaftjo. David si je isbral v' Jerusalemu svoj sedesh, je povsdoignil zhaft slushbe boshje, in sklenil namesti dosdanjiga shotora, ki je bila skrinja savése v' njem. fesi-dati lep tempel, ktériga je pa Bog she le njegovimú naslédniku rékel postaviti. David se je frézhno vojskoval s' pomozhjo svôjiga nesmagavniga vojvoda Joaba, in si je vezh blishnih kraljéstev podvergel. On je frézhno Israelskiga naroda slo povishal. Pa she bolj si je persadéval s' pravo véro in poboshnostjo ljudstvo navdali; is njega samiga je svétil boshji strah, in popisal je svéte misli in obzhutljeje svôjiga serza v' veliko lépih pésmih, ki jih psalme imenujemo.

Réf, David saslushi, de ga imenujemo poboshniga kralja. Ali pa tudi nar bolj zhlòvek pade, zhe ne kroti védno svôjiga hudobniga nagnjenja. David je poshélel shene svôjiga slushabnika Urija, in te hude shele so ga tako smotile, de je dal vojvodu svoje vòjske povelje Urija, njegoviga svéstiga slushabnika, per oblégi nekiga mésta postaviti na nar nevarnishhi kràj, kjér bo bòj nar huji, in ga bres pomozhi pustiti.

Pa kako slo se je David kesal té hudobije! Ta hudobija mu je bila smirej pred

ozhmu. Vse svôje dni se je pokoril, in persadéval to pregrého poravnati. Vstavljajmo se tedej vsaki hudi slasti stanovitno; potegnila bi nas v' hudôbno délo, in bi nam bila vir nashiga pogubljenja. Veselje, ktero ima gréh, je kratko, in premini se v' brútko terpljénje.

Abfalon se vsdiguje zhes svôjiga ozhéta.

Nizh ni dôbrim starsham britkejshi, kakor zhe imajo hudobne otrôke. Prav hudôbniga sinu je imel David v' Abfalonu. Bil je lépe postave, pa hudôbno je bilo njegovo serzé. Shé vnosi gréhov se je kriviga storil, in sdej mu je zeló v' mislih svôjimu ozhétu kraljéstvo odeséti. S' hinavskimi besédami se ljudstvu perkuplja, da vsakimu v' vsih rezhéh prav, objame vsaziga, kteri se mu je hôtél perkloniti, tóshù soper krivize v' vladanji opravil, in s' takim hlinjenjam in perlisovanjam perpravlja kralja, svôjiga ozhéta, per ljudstvu obljubésen, takó de zhes 4 léta réf pünt soper kralja vstane.

David, kteri je svôje ljudstvo, in njegovo frézho ljubil, beshi is Jerusalema, de bi ne bilo mésto rasdjano. Vse ljudstvo objokuje njegov odhòd; njih veliko bi ga rado spremilo, pa ne perпусти. Absolon nabere veliko vòjsko, in v' nékim lôgu se bòjperzhnè. David je vsim svôjim vojvodam in stotnikam sapóved dal, de naj mu puntarskiga sinu per

shivljenji ohranijo, ako ga v' pést dobé. Desiravno je bil hudobnesh, je bil vender njegov sin, in njegovo ozhétovo serzé se je she smerrej nadjalo, de bó svoj gréh sposnal, in se poboljšhal.

Abšalonova vòjska je otepena; on sam, ko je v' bégu na mèsgu hòtel udirjati, obvišisa laše na véji koshate terpentinke. Joab Davidov vojvoda Abšalona dotezhe, in s'fulizo nesvéstiga sinú prebòde. Tako je konzhal Abšalon svòje shivljenje. Vsa nesfrézha, ktéro je ozhétu nakopoval, je sprideniga sinú sadéla. Hudòbni naklépi se na sadnje vselej popazhijo.

Gorje otròku, ki svòjiga ozhéta saframuje, in sanizhuje svòjo mater! Ne more se mu dôbro goditi na semlji. In zhesa se mu je tamkej bati? Kaj ga she le tamkej zhaka?

Šalomon kralj.

David je imel sinú, Šalomona po imenu, ktéri je she mlad vèlik um rasodéval. Téga je dal preroku Natanu v' podúk. David je došhivel sédem in sédemdeseto léto. Pred svòjo smertjo she je dal Šalomona, svòjiga osemnajstlétniga sinú, kralja zhes Israel masiliti; in ga je lepó uzhal, kakò de naj svòje ljudstvo dôbro in sfrézšno vlada, in s' poboshnostjo in krepostjo se vselej bòshje

prijasnosti vrédniga dèla. David je umerl, in Šalomon stópi na sèdesh svòjiga ozhèta.

Ko je Šalomon kraljevati perzhèl, je pred vsim Boga pomozhi pròsìl, in mu daritev opravil. Po daritvi se mu je Bog v' spanji perkasal, in mu rezhe: „Pròsi, kar hòzheš, dal ti bom.” Šalomon odgovori: „Gospod prosim te modrosti in umnosti, de bom véliko ljudstvo, zhes ktéro si me postavil, mógel po tvòji volji vladati.” Bog mu rezhe: „Kér me ne profiśh ne dolsiga shivljenja, ne bogastva in salog, ne mozhi soper svòje sovrashnike, ampak modrosti; ti bom dal modrost, kakor shne pred teboj she noben kralj ni imel. Pa dal ti bom tudi, zhesar nisi pròsìl, dolgo shivljenje, bogastvo in mozh, zhe bośh po ozhètovo poboshno shivel, in po poti mojih sapóved hòdil.” Šalomon je sahvalil Boga, in je storil nar léps̄hi sklepe, kako se bo té posebne milosti vrédniga storil.

Šalomon je imèl prezej v' sazhètku svòjiga kraljevanja perloshnost pokasati svòjo modrost v' rasfodbi velizih pravd. Dvé matere sta v' eni hiśhi stanovale, in ena njih saduśhi v' spanji svòje dète. Mati sbudivśhi se, to zhuti, vsame uni shivo dète, in ji podtakne svòje mertvo dète. Ko se je mati shiviga dèteta sbudila, in sposnala, de ji je njéno dète vsèto, in pluje podtaknjeno, vstane prepír; vsaka hòzhe shivo dète imèti, in vsaka

terdi: „Môje je.” To je bilo kralju rasfoditi. Ta je rékel svôjih hlapzov enimu mezh perneſti, de bi ſe ſkivo déte na dvôje rásrésalo, in vſaki pol ga dalo. Per ti prizhi ſavpije prava mati: „Oh, moj goſpod in kralj, ne umorite déteta, raji ga uni ſhiviga dajte!” Una mati pa rezhe: „Naj ſe ſgodi, kar ſo kralj rekli!” po tim je ſalomon pravo mater ſhiviga déteta, in ga je nji dal.

Savoljo te ſgôdne in vezh drusih modrih narédeb je ſalomona vſe zhaſtilo po zélím kraljéſtvu in tudi v' nar daljniſhi deſheli ſe je ſliſhal glaſ njegove modroſti. Njegove piſma, poſtavim, pregovori, bukve modroſti, pridigarja; ſo prav veliko perpomôgle mnoge dôbre uke med ljudſtvam raſſhiriti, in ga po njih k' pobošnôſti in krepoſti napeljati. Kupzhija, kmetija, rokodélſtvo in umetnoſti ſo pod njim oſhivéle, in Iſraelzam mozh in zhaſt dajale.

Salomonov tempelj.

V' zhetèrtim letu ſvôjiga kraljevanja je ſazhél ſalomon na Morejſki gôri, kjér je ôzhe Abraham Isaka hôtel darovati, drag tempelj ſidati, de bi v' njem Boga ozhitno molili. David ſhe ga je miſlil poſtaviti, in je v' to vſe potrebné rezhi in velike ſaklade perpravil; pa ſavoljo védnih bojov, ki jih je imel David, je Bog hôtel, de naj mu njegov

naslédnik tempelj sida. Šalomon je ta pre-
dragi in zhaštiti tempelj v' sêdmih létih do-
délal.

Kader je bil tempelj dodelan, ga da Ša-
lomon v' prizho vsiga ljudstva s' veliko zhaštjo
posvétiti ali shégnati. Štarashini is vsiga
kraljéstva in knési vsih rodov morajo priti,
in obhajajo prasník posvezhenja sêdem dni.
Pervi dan nesejo duhovni skrinjo savése v'
novi tempelj; kralj in kraljéstva starashiní
jih spremljajo s' godzi in hvalnim pêtjam,
in bres shtevila shival se je Bogu darovalo.
Bog je s' dopadajenjam na dari poglédal, per
têj prizhi je namrezh oblak svetishe napolnil.
Duhovni odstopijo s' svétim straham, in Ša-
lomon móli klezhé: „Gospod, Israelski Bog!
vém sizer, de te ta hisha ne more obsézhi;
sakaj zhe të she zlo nebésa ne obséshejo,
kóliko manj te' bo ta hisha, ki sim ti jo po-
stavil? Pa le sato tudi sim jo sidal, de milo-
stivo uslishujesh molitev svòjiga ljudstva,
ktéro ti tukej opravljamo, in de te sdrusheni
na tém kraji móremo moliti, in ti svòje
proshne, hvalne in spravne daritve oprav-
ljati. Zhe tedej bòj vstane, in tvòje Israelsko
ljudstvo k' tebi móli; uslishi nasho pròshnjo,
in pomagaj nam soper nashé sovrashnike.
Zhe se nebó saprè, in savoljo pomanjkanja
deshja sahnejo nashé polja, pa semkej pri-
demo, in k' tebi mólimo; uslishi nasho mo-
litev, in pošlji nashim poljam gòrek dèsh,
in radovitnost. Zhe naf bolésen ali druge
nadloge stiskajo, pa semkej pertezhemo, in

k' tebi mólimo, usliši milostivo našho molitev, in dodéli nam sdravje in svôj shegen.

Ko je Šalomon tako mólil, shine ogenj is neba, in povshije shgavni dar, ki so ga duhovni na altar poloshili. In po nôzhi se Bog Šalomonu perkashe, ter mu rezhe: „Vesél bom te hishe, in vašho molitev bom uslisheval, dokler bote dopolnovali moje sapovedi. Zhe pa od pota môjih sapóved odstópite, bom rasdjál to hisho, in naj bo v' oponašhanje vašhim sovrashnikam.” Odsihmal se je slushba bôshja le v' Jerusalemskim tempeljnu opravljala, in ljudstvo je móгло v' vélizih prasniki v' Jerusalem priti.

Pa kakor kóli je bil Šalomon od sazhétka moder in bogabójin kralj, se je vender svôje poslednje léta v' marsktére pregréhe dal sápeljati. Dovólil je svôjim ptujim she nam, de so tempeljne in altarje svôjim malikam slavile; sam tudi je shel, in svôje koléna malikam perpogováł, in je s' tém ljudstvo grôsno pohujshal. To Šalomonovo djanje je Bogá slo rasferdíto, in v' perkasni mu je napovédal: Kér si ti pot môjih sapóved sapustil, bom tudi jáš tvôje kraljéstvo rasdélil: vender savoljo Davida, tvôjiga poboshniga ozhéta, bom she le po tvôji smerti to storil; tudi bom savoljo Davida tvôjimu sínu en dél kraljéstva pustil.” Šalomon je 40 lét kraljevál, in umèrje v' osim in petdesetim létu svôje starosti.

Salomon, Petrus

Prerok Natan je Šalomona s' mladiga k' modrosti in strahu bôshjimu napeljeval. Velika frézha je iméti dôbre uzhenike; sakaj dobri uzheniki vodijo mladost k' sposnanju in bôshjimu zheshenju, in vloshé saštavo kreposti in lépiga shivljenja, zhasne in vézhne frézhe. Šposhtujte tedej svôje staršhe in uzhenike, poslušajte njih opominjevanje, ljubite jih, in varite se s' neporkshino ali samoglavnostjo jih shaliti; povrazhujte jim njih škêrb in trud s' svêstim dopolnovanjem njih volje in s' lépim vedénjam. Saflushijo si gotovo, de jih serzhno ljubite, de jih velikokrat sahvalite, in jim védno veselje delate.

Šalomon je, ko je jêl kraljevati, Bogá modrosti in umnosti prôsil, de bi teshke dolshnosti kralja môgel svesto spolnovati. Tudi mi profimo pred vsakim velikim opravilam Bogá pomozhi; potlej nam pojde lepó od rok vsako poboshno délo, in shégen Bôshji bo nad nami.

Šalomon je s' postavo tempeljna in s' napravo zhasstljive slushbe bôshje svôjo veliko zhasst do Bogá pokasal, pa tudi vse ljudstvo je spodbodel Bogá zhasstiti in moliti. Ali ni to tudi naša dolshnost? Réš skasujmo per vsaki perloshnosti sami vso zhasst do Bogá; in napeljujmo s' ljubesnivim opominjevanjam in s' lépimi sglédi tudi blishniga k' bôshjimu zheshenju in molenju. To se bo posêbno sgo-dilo, zhe smo ob neáeljah in prasnikih s' spodobno poboshnostjo per ozhitni slushbi bôshji, in pogosto in radi, v' svôje in svôjiga blish-

*niga posvezhevanje v' hišo Gospodovo
hódimo.*

Rasdelítev kraljéstva v' Israelsko in Judovsko. Od Israelskiga kraljéstva.

Po Šalomonovi smerti je Roboam, njegov sin kraljeval. Ljudstvo, ktéro je shé pod kraljam Šalomonam godernjalo, je pod Roboamam sbe bolj, kér on ni poslušhal starih modrih svetovavzov, temúzh je ravnal le po neumnih svétih mladénzhev svojih verstnikov.

Sa téga voljo je desét rodov Roboamu odstopilo, in so si Jeroboama kralja isvoljili; le dva rodova Judov in Benjaminov, sta Roboamu svéta ostala. Tako sta bila sdej dva kraljéstva, Judovsko in Israelsko. Kralji Judovskiga kraljéstva so v' Jerusalemu in kralji Israelskiga kraljéstva od kónza v' Šihemu, potlej v' Šamarii prebivali.

Israelski kralji so bili vsi od kraja hudóbni, in pregréšni, in malikovanju vdani. Pervi Israelski kralj je bil Jeroboam. Ta je rékel dva slata teléta narediti, in jih v' Danu in Beteli postaviti, de bi jih molili. Š' tém je hótél vbrantiti, de bi njegovi podlošni ne hodili v' Jerusalem k' vélikimu duhovnu, kér se je bal, de bi se s' podlošnimi Judovskiga kraljéstva prevezh ne poprijasnili, in mu spét ne odstopili.

Amri, eden njegovih naslédnikov je sbe bolj k' malikovanju perpomógel. Postavil je

mésto Šamarijo, in je v' njem svóje selo imel. Ahab, njegov sin, ktéri je 21 lét kraljeval, je malikoval zhes vse. Malikovavsko prinzésino, Jesabelo po imenu je sa sheno vsél, in ta ga je v' nar gerfhi malikovanje in v' nar strahnejfhi hudobije svodila. Maliku Balu v' zhaft je tempeljne in altarje napravljjal, in veliko popov ali malikovavskih duhovnov postavil. Vse zhesfhenje in molenje praviga Bogá je bilo saterto, in njegovi duhovni so se mógli perkrivati, ali so jih pa umorili.

Elija prerok.

Bog je od zhafa do zhafa poshiljal poboshne moshé, ktéri so po bôshjim rasodétji prihodne rezbí osnаноvali ali prerokovali, de bi ljudje vo uzhili, boljshali in k' zhesfhenju nevidniga Bogá spodbadali. Šprizhati, de so od Bogá poslani, jim je dal Bog dar prerokovanja in pomozh zhudeshe délati. Tém moshém pravimo preroki.

Nar vézhi med preroki ob zhafu Ahaba kralja je bil Elija. Slo pobóshen. skerben in pogumen je bil. Šhel je k' Ahabu kralju, in rezhe mu: „Kakor réznizhno shiví Gospod, pravi Israelfski Bog, ne bo ne róse ne dëshja te léta, kér ljudstvo malikuje.“ Po tém se je Elija v' pufhavo odtégnil.

Kar je Elija prerokoval, se sgodi. Tri léta in sheft mészov ni nikar kaplje ne dëshja ne róse kanilo na sémljo. Študenzi in vodnize vsahnejo, polje je enako pufhavi. Štrahna

réva se perzhnè v' desheli. Elijata v' pushavi je Bog preskerbel; po krokarji mu posbila vsak dan kruha in mesá, in pôtok mu daje potrébno pijazho. Posneji je shel po bôshjim povelji v' šarepto k' néki vdovi, ktéri je peshízo móke in bitvizo ólja f' zhudesham tako pomnoshil, de ji ni smankalo shivesha, dokler Gospod ni dal spét deshja in rodovitnosti. In ko je bil po tém ti vdovi sin sbòlel in umerl, ga je Elija s' bôshjo mozhjo spét obudil v' shivljenje.

Ahab kralj je mislil, de je Elija lakote kriv, in ga ukashe povsod preiskati, de bi ga umoril; pa ga ni dobil. Ko je tri léta in shélt mészov préteklo, gré Elija sam pred kralja. Ahab mu rezhe: „Ši tedej ti, ki móje ljudstvo s' lakoto morish?“ Elija odgovori: „Ne jás, ampak ti si kriv nadloge in rév ljudstva, ti, ki ga v' malikovanje sapeljuješ; sató ga Bog, on nefkónzhno svéti, tepe.“

„De se pa ti s' všim ljudstvam preprizhasš, de Bal ni noben Bog; pridi s' ljudstvam in Balovimi duhovni na Karmelsko gôro.“ Ahab kralj je dovôlil v' to, in pride s' ljudstvam in s' 450 Balovimi popi k' preroku. Sdej se Elija v' ljudstvo obérne, in rezhe: „Sakaj omabujete v' dvé platí, in mólite sdej nevidniga Bogá, sdej Bala? Zhe je Gospod pravi nevidni Bog, primite se njega samiga, zhe je pa Bal pravi Bog, dershite se njega. Vidilo se bo, ktéri je pravi Bog. Dva junza nam dajte, darovali jih homo; eniga naj si isberó Balovi preroki, naj ga sakoljejo, in dénejo na germado, pa ógnja

ne pod njo. Potlej naj klizhejo v' Bala, jas pa bom klizal v' nevidniga Bogá. Ktéri Bog molitev uflifhi, in s' ógnjam dar povshije; tiftiga bomo vsi sposnali praviga Bogá in molili. Vse ljudstvo se vda s' veseljam v' to.

Balovi preroki vsamejo junza; ga sako-ljejo, in dénejo na germado. Sdej klizhejo zéli dan v' svòjiga malika, in se ranijo s' noshmi, de kri po njih zrè. Vender le ni ógnja is néba, de bi dar sashgal. Proti poldnévu rezhe Elija Balovim prerokam: „Glasneje klizhite! morebiti ni Bogá domá, morebiti spi, de vashiga glasú ne flifhi.” Pa ni ga ógnja, desiravno so do vézhera na vse gèrlo vpili. Na to postavi Elija altar, poloshi nanj svòj dar, in ga rezhe s' vodó dôbro politi, de sta dar in germada premòzhena. Po tém pa Elija móli: „Gospod, Bog Abrahamov, Isakov in Jakobov pokashi sdej, de si ti sam pravi Bog, in de bres tebe ni nobeniga; de sim jas od tebe poslan, in de sim po tvòjim povelji vse to storil.” She ni Elija odmòlil, glej shé ógenj is neba pade, in dar povshije. Gorélo je tako možno, de poshgè ne le dar ampak tudi kamnje, in zelò s' vodo napolnjeni graben okoli altarja se posufhi. Ljudstvo ostermí, in popada na obras. sposna svòje smotnjave, ter vpije: „Réf, Gospod, Bog Abrahamov, Isakov in Jakobov je pravi Bog.” Balovi preroki pa, de bi ljudstva

spét v' malikovanje ne sapeljevali, so bili pomorjeni.

Po tém rezhe Elija Ahabu: "Hití domú, velik dèsh slíshim perfhumeti." Elija je shel na góro, in je mólil. Tedej je Bog dal veliko deshja, in vse je spét rastlo in rodilo, in kónéz lakote je bil.

Elija od semlje vsét. Elisej.

Bog je Elija, ki je bil sgléd poboshnosti in strahú bôshjiga, prezhudno is téga sveta vsél. Elija je imel uzhenza, Eliseja po imenu. Tému je Bog rasodél, de ne bo vezh dolgo svôjiga uzhenika vidil na semlji. Od sdej se Elisej ni vezh ginil od svôjiga uzhenika. Ko nékdej skupej gresta, in se pogovarjata, glej, je Elija ob viharji na ognjénim vósu od semlje vsét. Elijov duh je bil nad Elisejam. Tudi on je velike in zhudne rezhi délal.

Ko je nekdej Elisej shel v' Betel, v' méstize, ki je bilo na hribu, so mu porédni otrózi naproti prishli. Eliseja vglédajo, ktéri je malo laf imel na glavi, ga oponashajo, in vpijejo nanj: „Pléshéz, pojdi góri, pojdi! — Ali niso bili ti otrózi gróšno hudóbní, kér so se, sbe tako majhini, predersnili preróka bôshjiga saframovati? Kakofhni ljudjé bi bili pazh is tih otrók! Elisej savoljo hudobije téh otrók v' serzu shálosten jim je napovédal, de jih bo Bog hudó vdaril. In réf bôshja shtrafenga jim je sa petami. Dva medyéda perde-

reta is gòjsda, in rastergata in pokonzhata 42 tih hudobnih otrók.

Kako gerdó je, zhe otrôzi stare ljudi saframujejo, ali zhe se savoljo teléfnih graj drugim smejajo! Kako soperno je to Bogu vidimo nad témi hudòbnimi otrozi, ki so saframovali Eli-seja preroka, pa so bili savoljo téga tudi strafhno shtrafani.

Jona prerok.

Ob tém zhasu so prebivavzi Ninivskiga mésta na Asirskim hudòbno in pregréshno shivéli. Bog, on neskònzšno usmiljen, ki nózhe smerti gréshnika; ampak de se poboljsiha in vézhno shiví, je Jona, preroka poslal, de bi osnanil prebivavzam: „Tako govori Gospod: Šhe 40 dní in Ninive bo kònez!“ Jona se hozhe odtegniti tému bòshjimu povelju, kér je védel, de je Bog milostiv in usmiljen, ves poterpeshljiv in dobrotljiv. V' barko tedej stópi, ktéra se je v' drugi kràj peljala, de bi se tako bòshjimu povelju umaknil.

Pa kdo se more bòshji narédbi nasproti staviti? Ali ni Bog na vsih krajih per nas, ali nas ne dersí povsod njegova róka? Tudi Jona ni mogel ubeshati Gospodovi môzhi. Ko je bila barka, ki je bil Jona v' nji, na globokim mórji; se vsdvigne strafhen vihár, in barka je v' nevarnosti iti na kófze. Morjarji mézhejo shé v' morje orodje in blagó, kar ga je vterpéti, de bi barko polajshali, in vsaj svéje shivljenje otéli.

pa vihar ne vtihne, in nevarnost perhaja sbe le vézhi. Vtégnil bi, so si morjarji mislili, med njimi kdo biti, savoljo ktériga jih taka nefrézha tepe, in svéditi, ktéri je je kriv, vadljajo ali losajo. Sadélo je Jona. Jona sposna svôjo nepokórfhino, jo obshaluje, in savpíje: „Réf, savoljo mene je vstal ta vihar; versite me v' morje, de val vsih s' menoj ne bo kônez!" Morjarji niso hôtli téga storiti; pa ko le vihar ni jénjal, ga vershejo v' morje in vihar se umiri.

Bog je hôtel f' tém Jona poduzhíti, de bi bil mogel njegovim ukasu pokoren biti; pa ko je sposnal svôjo nepokórfhino, in jo obshalóval, mu tudi v' valóvih morja ni vsél shivljenja. Poslal je v' ta kräj veliko ribo, ktéra je Jona posherla. Tri dni ga je iméla v' svôjim trebuhu, in se mu ni nizm sgodilo; trétji dan ga je dala is sebe na fuho.

Sdaj je Jona v' Ninivo shel, de dopolni povélje bôshje. Osnanóval je prebivavzam: „Le sbe 40 dni in mésta Ninive bô kônez!" Ninivljani so sposnali svôje gréhe, so se jih kefáli, in so se hudo pokorili. Bogu je dopadlo njih poboljšhanje, in ko je 40 dni minilo, jih ni pokonzhal.

Jona je shel pred mésto, in si naredí proti solnzhnému is-hodu shótor, de bi ga solnze ne peklo. Ob njem je rastla klofhevina ali divja buzha, ena sél s' velikim perjam, ter mu je féngo délala. Tukej je hôtel perzhakati, kakofhna bo s' méstam. Ko je vidil, de se mu nizm ne sgodí; se je bal, de bi ga ne iméli

lashnjiviga preroka, in sazhne to Bogu toshiti. Nekej zhafa po tém je klofhevino, ktéra mu je féngo délala, zherv podjédel, in se vsufhi. Ko je bil shalosten, de je konzhana, mu Bog rezhe: „Ti se jesífh, de je klofhevina ufahnila, ki je nisi ne sadil ne redil; kako te more jesiti, de fim se jas Ninivljanov, ki fim jih stvaril, usmilil, kader so se spokorili?“

Jona je sposnal svôjo krivizo, in je prevídlil, de Bog f' pokornimi gresfhniki milostljivo ravna, in nózhe de bi se pogubili, ampak de naj se spokoré in shivé.

Kér je Bog do nas gréshnikov tako milostljiv in usmiljen; ali nismo tudj mi dolshni tístim is ferza odpustiti, ktéri nas rasshalijo? Bog persanes gréshniku, ktéri se spokorí; kaj nas ne bo ta persana shljivoft in ljubésen ginila, in spodbodla, de délamo sa svôje gréhe réfnizhno pokoro, in de se k' Bogu svôjimu predóbrimu Ozhétu, s' vsim ferzam povernemo?

Kônez Israelskiga kraljéstva. Samarijani.

Bog je Abrahamovim mlajsham, ktére si je bil isvôlil, de bi se po njih sposnanje in zheshenje praviga Bogá na semlji ohranilo, po Mojsefu in vsih prihodnih prerokih osnanoval, de jim bo vselej pomagál, jim mir, shégen in rodovitnost dal, zhe bodo njegove sapóvedi svestó dopolnovali; de jih bo pa tudi f' hudo létino, dragino, vojsko in sushnostjo krotil, zhe bodo pota njegovih sapóved sapustili in ismíshljene

bogóve molili. Vse sgódbe Israelskiga ljudstva nám řefnizo káshejo téga prerokovanja. Dokler je ljudstvo praviga Boga molilo; je bilo v' miru, in varno pred ptujimi sovrashniki, řef řrézhuó je shivélo. Ko je pa sapuřtilo bóshje pota, in ptujim bogovam flushilo; je Bog mnoge nadloge poslal nesvestimu ljudstvu, dal ga je sovrashnikam v' oblast, in na sadnje odpeljati v' fushnost.

Poséбно po kraljéstvu desetérih rodóv najdemo malikovanje slo rashirjeno. Bog je sizer veliko prerokóv poslal, de so ljudstvo k' pokori in poboljšhanju opominjali. Pa ves njih trud je bil sařtonj. Bog je nesvéřto ljudstvo s' dragino, ř' slabo létino in s' drugimi nadlogami tépel. Tode tudi ta ozhétova shiba ni pomagala. Sadnizh je dal malikovavřke Israelze ptujim sovrashnikam v' roke, in je dopuřtil jih fushnje peljati v' deshelo nevérnikov. Afirřki kralj je bil tifti, po ktérim je Bog svóje nesvéřto ljudstvo krotíl.

' She pod predsadnjim Israelskim kraljam je perřhel Afirřki kralj s' vojřkó nad Israelze, jim je odvsél veliko méřt, in pét rodóv odpeljal v' fushnost na Afirřko. Ko po tém Osej, sadnji kralj na Israelskim, dolshniga davka na Afirřko ni hótel opraviti; pride kralj řalmanasar, se bojuje tri léta s' Israelskim kraljam, ga na sadnje vřhuga, vsame véliko méřto řamarijo v' poséřt, vershe Oseja v' jéřho, in shéne řhe unih pét

rodov v' sushnost seboj na Afirsko. Sdaj je bilo rasdjano vse Israelsko kraljéstvo.

Ta shtrafenga je iméla dôbre naslédke sa Israelsko ljudstvo in tudi sa Afirze. Tepeni Israelzi sposnajo sdej svôjo krivizo, se odpovedó malikovanju in se poboljšhajo. Afirzi so se od Israelzov nauzhili praviga Bogá moliti, so sposnali neumnost malikovanja, in so bili szhafama k' sposnanju in zheshenju praviga Bogá perpeljani. — Takó vé Bog hudo v' dôbro oberniti, in shtrafenge, l' ktérimi Bog ljudi obiskuje, so gréshnikam v' poboljšhanje, ali vsaj drugim v' sgléd in svaritev.

Israelsko kraljéstvo je bilo sdej prasno, vsi njegovi prebivavzi so v' sushnost peljani; pa Šalmanafar ga ne terpi popolnoma sapusheniga. Poslal je tedej vanj ljudi mnosih narodov, ktéri so bili vsi malikovanju vdañi. Kér se prebivavzi niso Boga bali, so levi nad nje hodili, in so jih veliko pomorili. Afirski kralj, kér to své, jim poshle eniga Israelskiga duhovna, de bi jih boshjih sakonov uzhil. Ta duhóven jih je sizer poduzhil v' sposnanji praviga Bogá; pa ko so jéli moliti nevidniga Bogá, niso savergli svojih malishkih podób, in takó je bila njih véra smeshana is judovstva in nevéstva. Tim prebivavzam Šamarije se je reklo Šamarijani.

Judje so Šamarijane gróсно sovrashili, kér so deshelo posédli, ktéra je bila njim v' last

obljubljena, in kér so sraven praviga Bogá tudi ismishljene bogove molili.

Sgodba pobóshniga Tobija.

Meù Israelzi je shivel prav pobóshni mosh Tobija po iménu. Sveštó je spolnoval bôshje sapóvedi, ni mólil slatih telét, temuzh v' Jerusalem je hódil vélike prasnike Boga mólit, in sapóvedane daritve opravljat. Imel je ediniga sinu, ki mu je bilo tudi Tobija imé, s' mladiga ga je bôshjiga strahú in poboshnosti uzhil.

Tobija je bil s' svôjimi rojaki v' sushnost na Afirsko odpelján. Pa tudi na Afirskim je Tobija poboshno shivel, in sveštó spolnoval bôshje sapóvedi. Kér je bil pravizhen, je kmalo milost nashel per kralji Šalmanafarji; ta mu je dopustil próstimu hoditi po deshéli. To mu je Israelze tolashiti, perloshnost dalo, ki so raskropljeni shivéli; jih uterdovati v' véri v' praviga Bogá, in opominjati k' svéstimu spolnovanju bôshjih sapóved. Tobija je imél veliko premošenje, pa prav dobrótljivo ga je obrazhal. Lazhne je shivil, uboge oblazhil, ptuje prenozheval, bôlnim potreébnó postréshbo preskerboval, in tudi daljnim Israelzam je denárje posojeval, de bi si v' svôjim rokodélstvu in v' svôjih opraviilih mógli pomagati, le dolshno písmo si je rékel dati.

Po Šalmanafarjovi smerti je Šenaherib nastopil kraljeváti; pa grôšno terdo je s' Israelzi ravnal. Veliko jih je dal pomoriti, in njih

trupla pokopati je prepovedal. Tobija je po nozhi is spanja vstajal, in jih pokopoval. Ko je eniga dné vef truden domú perfhel, in pred vratmi svôje bajte pozhival; mu smetje od lastovke v' ozhi pade, ter oslepi. Tobija je tudi to nefrézho poterpeshljivo in v' bôshjo vóljo vdán terpel.

Ko se je bil Tobija shé postaral, in je ménil, de je blis smerti; je svôjiga sinú pred se poklizal, in mu narozhi: „Idi po denarje, ki sim jih ubogimu Israelzu na Medjanskim posódil, in pernesi mi jih, kér sim oboshal.” Pa préden je svôjiga sinú pustil iti, mu je dal nekólike prav lépih naukov, rékózh: „Moj sin! sposhtuj svôje mater po môji smerti. Dajaj ubogajme po svôjim premoshenji: zhe imash veliko, daj veliko; zhe imash malo, podéli jim tudi kólikor uterpish s' dóbrim ferzam. Vari se vprizho Boga kaj budiga storiti. V' vsih velizih rezhéh vprashaj modréjshi sa svet. Prôfi vezhkrat Bogá, de naj ti k' všimu dobrimu pomaga, in naj te vlada in varije. Nar vézhi bogastvo je, se Bogá bati, gréha se várovati in dóbro storiti. Zhéfar nozhesh, de bi se tebi storilo, tudi ti nikomur ne stóri. Ne dajaj proštora napuhu, ne v' svôjim ferzu ne v' svôjih besédah; on je sazhétik všiga pogubljenja. Ne posabi Bogá vřak dan hvaliti sa dobrote, ki ti jih daje.” — Šin je obljubil vse te nauke svéřté spolniti, in si jih globôko vtisniti v' svôje serze.

Kér mladi Tobija ni pota na Medjansko védil, se mladénizh ponudi ga tje sprejmiti, in saterdi, de posna dôbro mosha, ktérimu je Tobija denárje posodil, in de mu je tudi pot tje snan. Obljubil je skerbnim starsham sinu spét sdraviga perpeljati. Ta mladenizh je bil angel bôshji.

Na poti sta pershla do réke, v' ktéro si gré Tobija noge umivat. Ali na enkrat se velika riba spusti proti Tobiju. Angel rezhe Tobiju: „Potégni ribo na suho, in s-hrani serzé, jetra in shôlzh; kér so dôbre sdravila.” Ribino mesó pa sta jédla po poti.

Sdej prideta k' enimu Isrâelzu, ki mu je Raguel imé, in je bil ravnó is tistiga rodú, kakor Tobija. Edino hzhér je imel, in Tobija jo snubi sa sheno.

Angel je shel na Medjansko po denárje; Tobija pa je per Ragueli ostal. Ko je angel is Medjanskiga nasaj prishel, se ôdpravita na pot proti dómu; starshi so jih sheljno perzhakovali. Tudi Tobijova shena, veliko hlazov in dékel gré s' njima. Angel in Tobija sta nekóliko pred njimi hodila, de bi le kmalo k' dôbrim starsham pershla. Ko so se bli veséli posdravili, je vsél Tobija riben shôlzh, ter pomashe s' njim ozhí svôjimu starimu ozhétu. Pér ti prizhi se odlupi béla mréna od njegovih ozhí, in pobóshni svezhek sopet spregléda. „Hvala tebi, o Bog,” je Tobija

vesél savpil; „spét vidim svòjiga sina!“ Nekež dní po tém je pershla tudi mladiga Tobija shena f' hlapzi, deklami in zhédami, in vse v' hifhi je bilo polno veselja in hvale do Boga.

Sdej hózhejo tudi Tobijoviga tovarsha sa-hvaliti, in mu polovizo vsiga ponudijo, kar je bil is Medjanskiga pernefel; on jim pa odgovori: „Hvalite Bogá, in dajajte njemu samimu hvalo. Sposnajte sdej, de moliti, . postiti se in dôbro storiti je Bogu prijétno, in tudi zhlovéka srézh-niga stori, kdor pa gréh déla, je sam svoj sov-rashnik.“ Kader si, „je rékel ptujiz Tobiju,“ merlizhe pokopoval, svòjim bratam dobróte skasoval, in môlil, sim jas nôsil pred Boga tvôjo molitev in tvôje dôbre déla. Jàs sim Ra-fael, angel, eden sedmérh, ki védno pred fédesham bôshjim stojimò. Hvalite Boga, in rasglafujte zhuda, ktére je storil nad vami.“ Angel sgine. Vsi mólijo, in hvalijo Bogá. Štari Tobija je she dva in shtirdefet lét shivel. Vsi so ustali poboshni, in so bili Bogu prijétni.

Glejte, ljubi otrózi, kakó tiste Bog odo-bróti in varije, ktéri ga ljubijo, in njegove sa-póvedi spolnujejo! Kakó slo ljubi Bog ljudi! Zhaštimo svéte angele, in nikar jih s' gréham ne shalimo.

Judovsko kraljéstvo. Kônez njegov.

Med kralji Judovskiga kraljéstva so bili fizer nektéri; ki so malikovali, in hudôbno shivéli; pa bilo jih je tudi vèzh prav dôbrh,

ktéri so si vse persadjali, de bi malikovanje satèrli, in zhefhenje praviga Bogá vftanovili in povfod rasfhirili.

Roboam, Šalomonov sin, je posledne léta svôjiga kraljevanja v' malikovanje sabrédił. V' fhtrafengo ga je Bog Egiptovskimu kralju podvergel, in mógel je dávik mu dajati. Njegovi trije nasłédniki slahti Josafat, so se s' vřim serdam poganjali sa zhefhenje praviga Bogá, in so rasdjali vse altarje in loge, ktéri so bili malikam v' flushbo.

Po mnosih spremémbah in shalostnih pergodbah je pershel Joakim na kraljev sédesh, ktériga je Nebuhodónosor, Babilonski kralj premagal in vjétiga odpeljal. Ravno taka je tudi Sedekija, njegoviga sinú in nasłédnika, po kratkim kraljevánji sadéla. Ko namrezh davka, snaminja podloshnosti, vezh ni hôtel opravljati, je mogózhni Nebohodónosor Jerusalem s' strashno vojsko oblegel, vshugal in kralja vjél; vse njegove otróke je rékel v' prizho njega umoriti, njemu pa ozhi istekniti, in ga vklenjeniga v' Babilon gnati. Mésto Jerusalem in prelépi tempel řta bila rasdjana, draga posoda sa daritve, vsa slatnina in srebernina je bila is tempeljna v' Babilon prenesena, vsi premoshni in imenitni Judje so bili v' sushnost gnani, in le, kar je bilo prav ubosih prebivavzov so v' desheli ostali. Tému preselovanju se pravi Babilonska sushnost, in je sédemdeset lét terpéla.

Preroki v' Judovskim kraljéstvu.

Tudi v' Judovskim kraljéstvu je Bog vezl prerokov obudil, de bi skerbéli, de zheshenje praviga Bogá popolnoma ne sgine, in de bi se hudobii vstavljali. Torej najdemo v' svétih sgodbah, de je ravno ob tistih zhasih nar vezl prerokov nastopilo, ko je bilo pravo zheshenje bôshje v' nar vézhi nevarnosti.

Med vsimi Judovskimi kralji je bil Ahaz nar hudôbnishi. Nobéden she ni takó slò malikováł, nobeden she ni tako grosovitno branil praviga Bogá moliti, ko Ahaz. Ukasal je na vsih hribih staviti malikam altarje, in jim je sam na njih darováł; dovólil je tudi ljudi jim darováti, in she sam je eniga svôjih finov v' dar dal, rékel ga je v' rasbéljene malikove roké djati, neufmiljeno feshgati. Sadnizh je zlò šapovédal tempelj praviga Bogá sapréti. Bog je téga kralja s' velika slégi krotil, pa se vender ni poboljšhal.

Bog je poslal Isaija preroka, ktéri si je s' vso mozhjó persadéval ljudstvu od malikovanja odverniti, in ga k' zheshenju praviga Bogá nagnati. Vshivo je ljudstvu sleparižo in treparižo malikovanja pred ozhí postavil. Pokasal je, de take narejene podobe ne vidijo, ne flishijo, ne govore, in tudi nizh pomagati nemorejo, de jih je tedej neumnošt moliti, in od njih pomozhi perzhakovati.

Isaija je tudi od prihódniga Mesija tóliko okólishin njegoviga shivljenja prerokováł, kakor de bi bil sam ob zhasu téga obljubljeniga odrešhenika shivel. Prerokováł je, de bo Mesija

od devize rôjen; de bo ljudi popolnoma poduzhil, kakofhen de je Bog, in kaj de hózhe od naf iméti; de bo veliko zhudeshov storil, in s' njimi poterdil, de je od Bogá poslan, in de mu gré bôshja zhaft; de bo poboshen mosh pred njim na svét perfhel, bo uzhil ljudi v' puhavi, jih k' pokori nagibal, in sa prihod Mesijov perpravljaj; de bo od veliko Judov sovráshen in preganjan, nedolshen in radovoljen, ko jagnje v' mefnizo peljan; de bo med hudodélniki umerl, zhaftitljiv bo njegov grób; de bo kraljéstvo njegoviga uka med vsimi narodi na semlji rasfhirano, in terpélo bo do kónza svetá.

Per vsim svôjim trudu je Isaija vender le malo opravil, in Ahaz je ostal do svôje smerti hudôben in vèlik malikovávez.

Kakó strashna pregréha je spremishljeno v' nespokornosti ostati! Takó delezih pride zhlóvek, zhe prezej v' sazhetku ne premaguje in ne krotí hudiga nagnjenja, zhe ne poslusha opominjevanja svôjih starshov in uzhenikov, zhe se pusti od hudobnih sglédov drusih v' gréh sapeljati.

Pod Josijam, sadnim poboshnim kraljam na Judovskim je jél Jeremija prerok uzhiti. Hudó se je tudi on malikovanju vstavljaj, popolnoma ga je hótél satréti. Dokler je Josija shivel, je Jeremija preroka s' vso mozhjó podpiral. Pa po smerti téga boga-

bojniga kralja so bili shtirje kralji saporédama vsi hudòbni. Shuganje bòshje, de bošta mésto in tempelj rasdjana, in de bodo prebivavzi fushnji v' ptujo deshelo gnani, se je tedej spolnilo. Nabuhodónosor je pershel v' Jerusalem, ter je rasdjál mésto iu tempelj, gnal vse premoshne prebivavze sebój v' Babilon, in je storil kònez Judovskimu kraljéstvu.

Jeremija, ktéri je smel s' vboshzi v' Jerusalemi ostati, je sedél sdej na podertü svòjiga preljubiga mésta, in f' sòlsami v' ozhéh prepéval shalostne péfmi, ki jih imamo v' svétim písmu. Ko so prebivávzi, ktéri so bili domá ostali, malikovanju se vdali, in zlò luno jéli moliti, jih je Jeremija serdno svaril.

Kako nefrézhen je zhlòvek, ktéri odstópi od pota bòshjih sapóved, in se hudobii vda! Ne bo shibi bòshji odshel. Ona pride vezhkrat pozhasi, pa pride gotovo.

Jeremija nam da lép sglèd ljubésni do domazhe deshele. Opominjal in svaril je oflep-ljeno ljudstvo in odvrazhoval od malikovanja, de bi ga shugana shtrasenga ne sadéla, in deshela ne bila v' pusho. Per nar uboshnistih prebivavzih v' svòji domazhi desheli je ostál in je vse storil, de bi jo otél in ohranil. Takó tudi mi ljubimo svòjo domovino, vse njéne sadéve v' serzu s' njo obzhutimo, in radi storimo, kar poviksha njéno srezho, vsako nefrézho od njé odvrazhujmo, in vezhkrat Boga prošimo sa-njo.

Babilonfka fushnost.

Defiravno je Bog nepokorne Jude s' Babilonfko fushnostjo poshtrafal, je po nji le vender módre in dôbre naméne hôtel dosézhi. Tréba se je bilo Judam uzhiti, kako nesvésti so bili, de so Bogá sapustili, in lashnjivim bogovam flushili. Tréba jim je bilo sposnavati, de je Bog, neskônzho svéti, ki vse dóbro ljubi, in sovrashi vse hudo, poterpeshljiv in usmiljen; de pa tudi prelomovavze svôjih sapóved hudo pokorí, po pravizi in po pravizhnosti sódi, in de nizh hudiga bres shtrafenge ne ostane. Nesvésti Judje naj bi se po ti Ozhétovi shibi kesáli in poboljšhali, naj bi spét praviga Bogá molili, malikovanju in malishki flushbi se sa vselej odpovédali; naj bi tudi nevérne narode, med ktérimi so bili rastréfeni, uzhili praviga Bogá sposnati in zhaštiti, in jih sosnánili s' obljubljenim Odreshenikam, in takó naj bi sazhél szhafama vèf zhlovéshki rod praviga Boga moliti, in naj bi se perpravljali na Mesijov prihod. Refnizhno, mílostiv je Bog, sgòl dobróta ga je! Tudi, kader têpe, ostane nash Ózhe; le poboljšhati naf sheli, in nasho dusho vézhno svelizhati.

Ali je pa Bog s' Babilonfko fushnostjo svôje neskonzhno módre in dobrótljive naméne per Judih tudi doségel? Defiravno popréjšhni tepeshi per terdovratnih Judih vezhkrat nizh niso sdali, je vender shtrafenga odgnanja is domazhe deshele sanje nar bolji nashédke iméla. Nefrézha fushnosti jim je bila k' poboljšhanju. Vshivo

So sdej sposnall, kako bédaſto je malikovati, in kaſoſhne ſhtrafenge ſo malikovavzi vrédni; sdej v' frédi malikovavſkiga naróda le nar manjiga nagnjenja vézh k' malikovanju niſo kaſali, ktérimu ſo bili vender ſhe v' ſvóji domovíni, blis tempeljna in per vſi prasnizhni ſluſhbi boſhji udani. Nizh jim ni sdej bolj blágo in drago, kakor praviga Bogá moliti; túdi nar vézhi terpljenje in preganjanje jih ni vézh móгло k' malikovanju napeljati.

Bog je ſvójimu iſvoljenimu ljudſtvu túdi v' tém ſavershenim ſtanu poſhiljal preroke, ktéri ſo ſi vſe persadjali ga v' pravi véri uterediti. Ti preroki ſo osnаноvali ljudſtvu tolashna oblubo, de ga bo Bog kedèj is ſuſhnoſti réſhil, in ſpét peljal v' njegovo ljubo domovíno.

Daniel per Nabuhodónosorji kralji.

Bog je Judovſkimu ljudſtvu ſuſhnoſt polajſhoval, kér je vidil, de ſe ſ' ſkeſánim in poboljſhanim ſerzam k' njemu povrazhuje, de ſtorjene pregréhe ſavershe, in sdej ſtanovitno po poti njegovih ſapóved hódi. V' to je bil prerok Daniel od Bogá naménjen.

Daniel je bil smed zhvetérih imenitnih Judovſkih mladénzhov, ki ſi jih je Nabuhodónosor odbral, ter jih je rékel na njegovim dvoru rediti, in vſih umétnoſt uzhiti. Hótel je kralj, de bi ſe Danielu in njegovim trém prijatlam nar bolji jedí od kraljéve miſe dajale. Ko po ſvóji poſtavi, ki jim jo je bil Mojſef v' Bèſhjim

iménu osnanil, od mnogih jedi niso sméli jesti; so profili kraljévíga híshnika, de jim je slabji jéd, le oprefnine in vóde dajal. Per ti slabi in smérni jédi so bili sbe lépsbi in sdravshí na truplu, in so tudi prav umni perhajali. Slahti Daniel je v' modrosti in umnosti vse Babilonske modrijane prekósil. Torej mu je kralj ímenitne opravila v' skerb srozhil, ktére je Daniel tudi s' vfo svestóbo, in f' poséбно modrostjo pod vezh njegovimí naslédníkí opravljaj.

Nékdej se Nabuhodónesor enih sanj, ki jih je imél, ni mógel domisliti, in je sklízal vse islagavze, ktéríh je bilo veliko v' desheli, de bi ga opomnili posabljenih sanj, in mu jih isloshili. Pa vsi so mógli obstati, de téga ne morejo storiti. To je kralja takó rasjesilo, de bi bil skórej vse modrijane v' Babilonu dal pomoríti.

Daniel to své, prósi kralja, de bi sashugano shtrafengo odlóshil. Pótlej je gorézhe k' Bogu mólil, rekózh: „Daj mi modrost in umnost, de bom mógel kralju sanje povédati in rasloshiti!“ Bog je Danielovo molitev uflifhal. Tisto nozh je Bog Danielu sanje rasodél, in mu tudi modrost dal jih rasloshiti. Drugi dan je fhel Daniel pred kralja, in mu sanje pové, ktére je imél, in tudi raslago od njih. Š' tém se je Daniel kralju takó perkuvil, de ga postavi pervíga sa sebój, in s' sazhudenjam savpije: „Bog, ktéríga ti molish, je Bog zhes vse bogove, Gospod zhes vse kralje!“ Tudi uno tré

Judovske mladénzhe je kralj s' imenitnimi flushbami obdaril.

Uzhímo se is sgléda tih Judovskih mladénzhev, de postave in sapóvedi svóje svéte vére svestó dopolnujmo. Sa téga voljo so bili Bogú prijétni, in jim je bil v' vsih nevarnostih pomozhník. Uzhímo se pa tudi is téga, de bodímo smérni v' shiveshi, in de ne jéjmo in ne pimo vézh, kakor kar nám je tréba sa ohranjenje svójiga shivljenja in svóje mozhi. Smérnost ohrani sdravje; nesmérnost pa napravi mnogotere bolésni in vezhkrat naglo smert.

Ti mladénzhi nam she tudi dajo posnémanja vréden sgléd pridnosti v' uzhenji korisnih umétnost. Tako so se storili perpravne sa imenitne opravila, ktére jim je kralj srozhil. Poprimimo tudi mi sa vsako priliko, se veliko korisniga nauzhiti, de bomo mógli kedej blishnimu prav veliko dôbriga storiti.

Trije mladénzhi v' pezhi v' plameni.

Desiravno je Nebuhodónosor ediniga praviga Boga, ktériga so Judje molili, Boga zhes vse bogove, in Gospoda zhes vse kralje sposnal, je vender le ménil, de smé she druge bogove moliti. Tudi ga je bilo sgòl napùh, in je hótél, de bi ga she v' shivljenji njegovi podloshni pohòshje zhaštíli. Rékel si je tedej slato podòba

postaviti. O štavi te podobe je obhajal velik prasník, in je vse slushabnike in veljake svójiga kraljéštva nanj povabil, ter je dal oklizati sópóved: Kader trobénteni glas saflifhite, popadajte vsi na obras, in molíte slato podóbo, kdor téga ne stóri, bo per ti prizhi v' pézh vershen v' plamen."

Trije Danielovi prijatli so bili prizhijózhi, kér so bili imenitni deshelski slushabniki; tudi oni bi bili mógli pred podobo pasti, ter jo moliti. Pa téga niso storili, in sato so bili per kralju satosheni. Kralj jim rezhe: „Le bersh mi molite to podobo; zhe ne kar v' pézh val rezhem v' plamen vrézhi, in ktéri Bog val bo réshil is njega?" Mladéznhi, polni saupanja v' bôshjo pomozh, rekó: „Bog, ki ga mólimo, je dôsti mozhán otéti naf is ognjéne pezhí, in is tvójih rok. Pa zhe tudi téga ne stóri; védi, o kralj, tvójih malikov vender le ne bomo zhaslili, ne molili tvóje podobe!" Kralja jésa slomi, she sédemkrat huje rezhe pézh rasbeliti, všim trém Danielovim tovarsham roke in noge svesáti, in jih vrézhi v' pézh. Pa nizh se jim ni sgodilo v' nji. Vidili so jih próste v' plamenu hoditi, in slifhali Bogu hvalo prepévati. Vidili so tudi per njih she eniga zhetértiga mladéznha.

Nad tém se je kralj sazhudil, in je rékel trém mladéznham priti is ognjéne pezhí. Pridejo, in zlò nizh niso poshkodvani; vesí le, f' ktérimi so bili svésani sa roke in sa noge, je ógenj odshgal, njih lasjé pa in njih oblezhila niso kar nizh osmojene. Pravili so, de jim je Bog angela poslál, ktéri je plamen od njih

rasplal. In kralj je ostermel nad možljó téga Bogá, ter savpije: „Zhefhèn bódi Bog, kτέρiga vi mólite!“ In per ti prizhi je dal po všim kraljéstvu povelje, de bode umorjèn, kdorkóli bi Boga, ki ga Judje molijo, preklinjal.

Kakó zhudno ótmè Bóg vezhkrat svòjè svéste flushabnike is nar vézhih nevarnost! Nikoli ne šapuštite pota njegovih sapóved, temúzh dershte se stanóvitno dóbriga; po tém val tudi Bog ne bo sapustil, in on vam bo v' nar vézhih nadlogah tolashnik, odreshenik in varih.

Tukej vidimo spét ozhitno, kākó se je sposnanje in zhefhenje praviga Bogá szhafama tudi med nevérniki rasšhirilo. Kako smo pazh frézhni, de nam je Bog dal rojenim biti v' desheli, kjér je ljuzh vére povsod rasšhirjena, de nam je dal dóbre starshè, kτέρi naf s' mladiga poboshnosti in strahu bôshjiga uzhé! Ali smo pa tudi Bogu prav hvaléshni sa to? Ali radi poslušhamo pridne nauke in opominjevanje svòjih starshov? Ali si persadévamo rastí v' poboshnosti in bogabojézhnosti?

Daniel v' levnjáku.

Nekej lét po tém je Nabuhodonosor úmérí. Sa njim je bilo vezh kraljev, med kτέρimi je Darij v' misel vséti. Daniel je per tému veliko veljal. Gróšno je bil od njega zhišlan. Drugí kraljévi flushabniki so mu bili tólikanj nevošh-

ljivi; kér je bil is rodú premaganiga Judovskega ljudstva. Smihljévali so si tedej, kako de bi ga spodrinili. Kralja so pregovorili, de je dal ukas: „Trideset dni ne smé nihzhè ne Bogá ne zhlovéka kaziga dárú ali milosti profiti, kakor le kralja. Kdòr bo ta ukas prelômil, bo vèrshen v' levnják.”

Danielovi sovrashniki so shé popréd védili, de on, tako pobóshen in bogabojezh, téga kraljéviga povelja ne bo spolnil. Réf móli Daniel vsak dan trikrat klezhé k' pravintu Bógú, kakor je bila smirej per njemu navada. Danielovi sovrashniki so shli prezej kralju povédati, de je Daniel ukas prelômil, in rekó: „Sa téga voljo mora shtrafengo prestati.” Kralj je zhiflal Daniela, in zló tudi ljubil ga je, kér je bil pravizhen in umen. Nérád je dovólil, de naj vershejo njegoviga svéstiga flushabnika v' levnják; lózhil se je tedej od njega f' témi besédami: „Pomagaj ti Bog, ktérimu neprenéhama flushish!” Šam je sapezhátíl kamen na durih v' levnják, de bi Daniela nihzhè ne mógel umoriti, ko bi mu levi nizh shaliga ne storili.

Kralja je grósno bolélo, de se je s' njegovim modrim in svéstim flushabnikom taka sgodila; od shalosti ni mogel jésti svezhér, in vsó nózh ne spati. Ozhitala mu je vést, de je taziga dóbriga flushabnika dal umoriti. Prezej sjutrej je kralj hitel k' levnjáku, in je sagnal glaf: „Daniel, flushabnik shiviga Bogá, ali te je tvój Bog tudi is mozhí levov otél?” Sdej se je saflifhal Danielov glaf is levnjáka: Moj kralj, dodéli ti Bog dolgo shivljenje! Moj Bog me je

otél is mozhí levov, kér se nisim soper njega pregréshil, in kér sim tudi tebi, o kralj, védno sveštó flushil!"

Tega se je kralj mózhno rasvesélil; prézej je rékel Daniela is jame vséti, in njegove hudóbne sovrashnike vanjo pometati, in ko bi trenil, so jih levi rastergali. Sdej je Darij po vřim kraljéřtvu dal osnaniti: „Odsdej naj vsak zhařti in móli Bogá, ktériga Daniel móli; kér on je pravi in shivi Bog, njegovo kraljéřtvo in njegova mózh je vékomaj.

Ne bodite nikomur nevoshljivi, in nikogar ne obrekujte. Kakó shalořtna se je pergodila Danielovim sovrashnikom, ktéri so mu kraljévo ljubésen nevoshljivali, ga sa to obrékovali, in od kralja ga spodriniti sheléli! Nevoshljivořt in obrekovanje perpéljete v' sovrashtvo, kasheta neperljudno serzé, v' ktérim ne prebiva ljubésen; ampak gólo sovrashtvo do svójiga blishniga, po ktérim si zhlòvek vézhi dél sam nar vezh shkodije. Tukej prav ozhitno vídimo: „Kder drugim jamo koplje, sam vanjo pade.”

Malik Bal.

V' Babilonu je bila podóba malika, ki so mu Bal rékli, ktériga so po bòshje zhařtili. Vřak dan so pred njo pokladali jedí, ktére so bile drugi dan snédene. Tedej je kralj Danielu

rékel: „Glej, mi ne mólimo mèrtve podobe; ampak shiviga Bogá; vsak dan pojé pred njega postavljené jedí.“ Daniel se safméja. Kralj, ktéri je ménil, de je Bal réf bog, poklizhe vse Balove pope, in jim rezhe: „Povéjte mi kdo pojéda jedí v' tempeljnu. Ako jih Bal savshiva, mora Daniel umréti, kér je bogá, ktériga mi mólimo, preklinjal; ako jih pa Bal ne vshiva, val bom dal savoljo vashe goljfiije pomoriti.“

Popi so rekli: „Kralj, sam postavi, kakor je navada pred Bala jedi, in sam saklèni, in sapezhati duri v' tempelj; vidilo drugi dan se bo, kdo pravizo govori!“ To se je zgodilo; jedí se nastavijo na miso, in kralj ostane s' Danielam sam v' tempeljnu. Kader is tempeljna grésta, je Daniel po tléh zhistiga pepéla natrósil, in duri v' tempelj sta sapezhatila.

Drugi dan, ko v' tempel prideta, je bilo vse snédeno. Savpil je kralj: „Vélik je Bal, on je shiv Bog!“ Pa Daniel podershi kralja, mu pokashe stopinje po tempeljnu, in najde skrivne durize v' tempelj, skósi ktére so popi vsako nozh perlésli, de so pojédli Balove jedi. Na to so bili popi pomorjeni, kakor jim je bil kralj sashugal; Balova podoba je bila sdrobljena, in njegov tempelj ves rasdjan.

V' Babilonu so tudi nékako kazho po bôshje zhahtili. Kralj Danielu rezhe: „Pa ta, glej, je vender shiv bog! Mòli ga! Daniel rezhe kralju: „Samo perpušti mi, in bres mezha ti umorim Berilo sa male fhóle.“

téga bogá." Daniel vsáme smóle, sala in laf, je napravil svalkov, jih kazhi da, od ktérik je móгла poginiti. In Daniel rezhe: „Sdej poglejte, kogá de mólite!”

Ljudstvo se je nad tém gróсно rasferdilo; hótlo je od kralja, de naj Daniela k' smerti obfódi. Kralj je mógel raskazhenimu ljudstvu perjénjati, in Daniel je v' levnják vershen. Tode levi se ga niso dotaknili, desiravno so bili isstradani. Kralja je slo veselilo, de je Daniel bres shkóde per shivljenji ohranjen, in je sapóvédal, de naj se vsi njegovi podloshni bojé Bogá, ktériga Daniel móli; kér on je odreshenik, in déla zhuda na semlji, on je Daniela is levnjáka otél.

Kakoshen namen je le Bog imél per vsih téh zhudeshih, ki nam jih svéto písmo perpóveduje? Imel je misel ljudi k' sposnanju in zheshenju praviga Bogá perpeljati, jih dóbre in pobóshne storiti in vézhno svelizhati. In v' résnizi Boga prav sposnati, mu flushiti, in njegove sapóvedi na tanko spolnovati, to nam perdobiva ljubésen in dopadajenje bóshje, naf tolashi v' terpljenji, naf déla sadovoljne, in mirne v' vsaki okoljshini nashiga shivljenja, in nam odgerne veseló vézhnost.

Judje se vérnejo v' svôjo domovíno.

Dosdej so bili vézhi dél vsi kralji Judam fizer dóbri, dovolili so jim kónétovati, in kupzhevati; per všim tém pa so le vender ljudjé po svôji

domovini hrepenéli, in Bog ušliſhi njih ſheljé, kér ſo ſe poboljšhali in ſpokorili.

Daniel prerokje ſvôjimu ljudſtvu v' tolashbo po bôshjim rasodétji napovédal, de jim bo, kader mine ſédemdefet lét njih ſuſhnoſti, dovôljeno verniti ſe na Kanánſko, in ſpét poſtavititi témpelj in ſidovje Jeruſalemfkiga méſta.

Od Daniela napovédani zhaſ, v' ktérim ſo ſe Judje iméli v' ſvôjo domovíno verniti, je perſhel ſ' kraljam Ziram.

Kar je bil Nabuhodónosor kralj Jude v' ſuſhnoſt na Babilonſko vpêljal, je blo ſhé 70 lét preteklo. Sdej je Zir, Perſanſki kralj, ki je tudi na Afirſkim, in Babilonſkim goſpodovál, Judam dovôlil verniti ſe na Kananſko, in v' Jeruſalemu ſpét tempelj poſtavititi. Po tém dovoljenji ſe je vezh ko 40,000 Judov s' Zorobabelam ſvôjim vladnikam v' ſvôjo domovíno vernilo. Kralj Zir jim je dal vſe ſvéte poſóde, ktére je bil Nabuhodónosor is tempeljna porópal, in tudi ſam jim je k' ſtavi možhnó pomagat.

Po Zirovi ſmertí je bila ſtava ali ſidanje tempeljna ſizer nekej lét ſadêrshana; ſamarjani namrezh, ki niſo ſméli s' Judi vréd ſidati, ſo jih is ſovraſhtva per naſlédnjim kralji v' ſum ali raſglaſ neſveſtôbe perpravili. Pa nov kralj, Darij, jim je dovôlil ſazhétó ſidanje tempeljna dokonzhati, in jim je rékel tudi ſhe is njegovih perhódkov veliko denarjov v' to dati. Takó ſta po zhaſi Jeruſalemfko méſto in tempelj ſpét ſtala.

Še vé, de ta ni bil kakor nékdanji prelépi tempelj; pa prerok tolashi savolj téga ljudstvo, rekózh: „Ta novi tempelj bo vender veliko zhaštítljivshi od Šalomonoviga, kér bo vanj kedéj Švéti vsih svétih, obljubljeni Mesija, pèrshel.

Drugi kralj, Artakserkš, je Judam, ktéri so bili she na Afirskim in Babilonskim ostali, v' novizh dovólil domú se podati, in je poslal poboshniga in uzheniga duhovna, Esdra po iménu, vladnika s' njimi v' Jerusalem. Kralj mu je dovólil slató in srebró, kar so ga na Afirskim in Babilonskim prebivajozhi Judje rado voljno v' stavo tempeljna hòtli podariti, f' sebjó vséti, tudi sam is svóje kraljéve saloge je dal tóliko slatá in srebrá, kólikor ga je bilo v' napravo zhaštítljive slushbe bòshje v' Jerusalemu she tréba. Davke, ki so jih Judje dosdej vsako léto mógli plazhevati, jim je odjénjal, in ukasal jim je si is svójiga naroda spét starejšhine, in poglavarje isvoliti. Esdra je spét réd (ali vorengo) duhovnov in levitov postavil, je vse napravil, zhefar je bilo she tréba slushbo bòshje zhaštítljivo obhajati, in je iskal prepise svétih bukev, kar jih je bilo she ostalo.

Artakserkš kralj je sadnjizh pobòshniga Nehemija, ki je bil kraljév tozhaj per njem, poglavarja poslal na Judovsko f' poveljem terdnjavo (ali shanze) v' Jerusalemu spét posidati, in kar je bilo she potrèbniga, napraviti. Ras-kazheni Šamarijani so sídanje Jerusalemskiga

mésta, in méstnih sidov zelò s' oroshjam v' ròki vstavljali; pa Nehemija je vse nasprotleje premagal. Sidovi Jerusalemskiga mésta so bili pod njim postavljeni, in zhaštltljiva flushba bòshja se je v' svòji pervi zhistosti in visokosti perzhéla. Šamarijani, kér s' Judi vred v' Jerusalemu niso sméli tempeljnasidati; so si posnéje na gòri Garizim svoj tempelj postavili, in od téga zhasa je bilo nespravno sovrashtvo med Judi in Šamarijani, de she jedí in pijázhe eden od drusiga néso hòtli vséti.

Judje niso frézhe svòje vére zhislali, dokler so se sméli prosto in bres opovira po nji ravnáti. Ko jim je bilo pa v' neverških deshelah téshej po nji shivéti, so se uzhili njéno vrédnost she le prav sposnavati. Kólikokrat smo s' Judi v' enaki sadévi! Sdravje se she le po bolésni prav zhisla; dobrota kruha se she le takrat prav obzhuti, kader potreba in dragina nastópite. Tako nam mora Bog vezhkrate kákoshen dar kej zhasa odtegniti, de se ga uzhimò prav zhislati in oberniti.

Koliko tolashbe, kóliko pomózhi je Bog Judam v' njih révshini poslal! In, ali ne stori ljubi Bog tudi nam téga, zhe nas tudi s' kako nadlogo obishe? Tudi ko nas tepe in krotí, je nash Ózhe. De bi se le vselej té dobrote in ljubésni bòshje opomnili, in jo sposnali; tudi v' nadlógah in teshayah bi Boga zhasili, in hvalili sa tóliko dobrót, kí nam jih tudi she

takrat podeluje, kader se nam sdi, de naf hózhe sapustiti.

Posneji pergodbe s' Judi.

Posnéje ushuga véliko Persansko-kraljéstvo Alekfander, flovézhi Mazedonski kralj. Pa koj po smèrti téga smagovavza se je njegovo nesméno kraljéstvo v' vezh kraljéstev ali dersháv rasdrobilo. Per tih spremémbah je bila Palestina (Judovska deshela) f' perviga pod oblastjo Egiptovskih, potlej pod oblastjo širfskih kraljov. Med témi je bil Antioh Epifan gròsno neufmiljen in lakomen knés; ni maral, ne sa véro, ne sa poboshnost in zhédnost. Pobóshnimu Oniju je véliko duhovstvo odvsél, in to vrédnost in flushbo prodal njegovimu hudòbnimu bratu, ktéri mu je véliko denarjov sanjo obljudil. Sazhél je Jude savoljo njih vére in postave zeló preganjati. Prepovédal jim je sebóto posvezheváti, in sapovédane daritve v' tempeljnu opravljati. Šam je shel v' Jerusalemski tempelj, in je vse, kar je bilo v' njem svétiga in drasiga, is njega pobral, ter ukasal malifhke podobe vanj postaviti. Dal je povelje prepife svétih bukev po hishah preiskati, in jih seshgàti. Jude je silil v' malikovanje, in jih strashno martral, de bi jih od prave vére odvernìl. Nekóliko Judov se mu je sapeljati dalo; véliko pa jih je bilo, ki so raji nar grosovitnifhi martre, in zeló smèrt hòtli terpéti, kakor kej storiti, kar jim je bilo po bòshji postavi storiti prepovédano.

Veliko lépih sglédov stanovitnosti v' véri in povbshnosti se najde v' tém zhasu preganjanja. — Eleasar 90 lét star svzhek, eden nar pervih mósh, je bil siljen, de bi soper bôshjo sapóved jédel svinjsko mesó, ktéro je bilo Judam prepovédano jésti. Vse so poskusili, svijazho in silo, vse si persadjali ga v' to pregovoriti. Pa Eleasar hózhe raji umréti, kakor bôshjo postavo prelomiti, in s' nepokórfshino bôshjo jéso in shtrafengo si nakopavati. Torej so ga sgrabili in neufmiljeno umorili.

Néka mati l' sédem sinovi je bila satóshena, de ni pokorna kraljovimu povelju, in de se vstavlja jésti jedí, ki so bile po postavi prepovédane. Pred kralja je poklizana, in siljena, de naj se podvershe kraljovimu povelju. Šin sa sinam je neufmiljeno martran, kér so v'fi s' enim glafam savpili: „Raji bózhemo umréti, kakor bôshjo postavo prelomiti!“ Sdej je tudi mati na versti. Šerzhno gré smerti na proti, in veséla da svóje shivljenje v' dar sa to rézh, ki je zhlovéku nar svetéji, sa véro v' praviga Bogá.

V' ti revi in stilki je Bog obudil eno junashko familijo, ktéra si je persadjala, Judovsko ljudstvo soper sovrasniké braniti, in ga od njih satéranja in preganjanja rešhiti. Makabeji se je reklo bratam is te familije, ali tudi Asamoneji, kér je bilo ozhétu njih naroda Asamon imé. Is te familije je vstal vites sa vitesam. Nar bolj

jak med njimi je bil Juda Makabej, ktéri je májhino vójsko ali armado smed Judovskiga ljudstva nabral, in s' njo veliko vezhi armade širzov, šamarijanov in drusih sovrashnikov otépel. Ako je bil ktéri tih vitesov v' bóji umorjen, je koj drugi nastópil, in vójskake nad sovrashnike peljal. Ti vitesi so se s' mogozhnimi Rimljani poprijátlili, in so bili sami svóji in knési spét svobodniga Judovskiga ljudstva. Šzhasama pa so se Rimljani pooblastili Judovske dershave, in so namesti Makabejskih knésov Idumea, Antipatra po iménu, zhes Judejo oblastnika postavili. Sa njim je nastopil Heród, njegov sin, ktériga so posneje Rimljani sa kralja v' Judeji povsdivgnili; on je, de bi se Judam perkupil, Jerusalemski tempelj rasfhiril, olépsfal in prav prijétniga napravil. Ob njegovim zhasu je bil obljubljeni Odreshenik rôjen, ko je bila od stvarjenja nashe semlje 4000 lét pretéklo,

J o b.

V' svétim písmu berémo prav lépo povést od poboshniga moshá, Joba po iménu. Ta povést naf uzhi prav ozhitno, de se v' nadlogi tédno Bogá dershimo, kashe nam tudi, de je Bog ravno takó dobrotljiv, kakor mogózhen, de nefrézhnim in s' terplenjam obiskanim pomaga, ino jih otmé.

Job je prebival v' desheli Uz, in sédem sinov je imel, tri hzhére in veliko zhédo shivine. V' poboshnosti in boshjim strahu je redil svóje

otrôke, uzhil jih je edinosti in mirnosti. Ko so bili odrastli, ni jénjal po ozhétovo sanje skerbeti, velikokrat je sanje môlil, de bi jim Bog pomagal gréha se obvárovati. Tudi, ko je bil frézhen, in se mu je dôbro godilo, je bil Job smirej pobóshen in krepósten.

Bog je hôtel svôjjiga svéstiga flushabnika f' terpljenjam skusiti, in tudi v' nar vézhih nadlogah in sopernostih je ostal Job pobóshen in bogabojezh.

Eniga dné je dobil Job shtiri shalostne porozhila. En porozhnik pride, in rézhe: „Blishni tolovaji so na zhéde tvôjih volov in ofliz planili, pastirje pobili, in zhéde odpeljali.” Drugi pride, in rézhe: „Ógenj je padel iz néba, in je pokonzhál tvôje ovzé f' pastirji vréd.” Trétji pride, in rézhe: „Tolovaji so tvôje velbljude ali kaméle odgnali, in pastirje pomorili.” Sadnizh pride shteterti, in rézhe: „Tvôji otrôzi so se sbrali per nar starjim brati; strashen vihar je vstal, hîsha je na kup padla, in vse tvôje otrôke potèrta.

To flifhati je bil Jób slò shalosten; vender se je kmalo spét savédel, ter rézhe ves vdan v' voljo bôshjo: „Gospód mi je dal, Gospód mi spét vsél; hvaljeno bódi Gospodovo imé!”

Bog je hôtel Joba shtet huje skusiti, in mu je poslál tudi shtet telésno terpljénje in bolezhine. Štrashne góbe so se ga prijéle. Job je terpel neisrezhéne bolezhine, in od ljudi odlózhen je

mógel shivéti. V' ti nadlogi mu njegova shena pravi, ktera bi ga móгла vřaj toľashiti: „Ali se bořh řhe derřhal řvôje poboshnosti? Te je li ta řeshila is řvôjiga terpljenja? Tvôje saupanje v' Bogá je prasno, umréti morářh.“ Pa Job ji je odgovoril: „Neumno govorish. Ako řmo toljkanej dôbriga od Bogá prejéli, sakaj bi tudi nadlóg in sopernost s' voljo ne terpéli?”

Job per vřih nadlogah in bolezhinah řvôjiga saupanja v' Boga ni popolnoma sgubil; vender pa řo ga tako teshřle in polomile, de je savpíl: „Veliko, řilno veliko je môje terpljenje! Oh, de bi ne bil rôjen!”

Nékej njegovih prijatlov, ki řo řliřhali od njegove velike nefréshe, ga pridejo toľashiti. V' tako révnim řtanu ga najdejo, de ře řjokajo nad njim, in savoljo prevelike řhalořti řvôjiga řerzá dolgo nemorejo govoriti. Sadnizh ři persadévajo potolashiti ga, pa ni je dobil toľashbe v' njih góvorih.

Trijé prijatli řo bili te miřli, de Bog le grěřhnikam teshave in terpljenje pošhila, rekli řo tedej: Job ře je mógel soper Dogá slò pregrěřhiti, kër ga ř' takim terpljenjem obiškuje; naj ře le prav is řerzá k' Bogu preoberne, potlej bo tudi řěřhen is řvôjiga terpljenja, in v' poprěřlanji řrězhni řtan pořtavljen.

V' tim tedej Job nobene toľashbe ne najde; on pa le terdi, de Bog na tim řvétu ne obiškuje řamó grěřhnikov, ampak tudi pravizhne ř'

terpljénjam. Job sizer pravi, de pred Bogam nihzhè ni pravizhen; vender stanovitno on terdi, de ni tazih gréhov storil, kakorshne mu njegovi prijatli ozhitajo, in ktéri saflushijo tako terpljenje, kakorshno je njegovo. Tako slò je zhutil velikost svòje nefrézhe, de je ménil, de mu tukej nobeniga reshenja ni vezh upati.

Pa sdej je Bog sam Jobu govoril, in ga poduzhil, de terpljenje vsakimu zhlovéku po svòjih modrih naménih poshila, de ni smerej snaminje jése bòshje, de je tréba v' nar vézhih sopernostih bòshje pomozhi upati, zhas in pot te pomozhi pa njegovi modrosti prepustiti. — Job je sposnàl, de ni smérej pametno od Bogá govoril; kefàl se je svòjiga gréha, de je v' svòjim saupanji v' Boga jél omahovati; in de je savoljo prevelizih bolezhin shèlil, de bi ne bil ròjen bil.

Bog je Jobu njegóvo poterpeshljivošt povernil. Špét je osdravil; Bog ga je oblagodaril s' veliko zhédami, mu je dal spét veliko otrók, in she sto in shtirdeset lét frézhno in dovoljno shivéti.

Job je bil v' frézhni in premoshenji ponishen in bogabojezh; pa tudi v' terpljenji in nadlogah ni sgubil svòjiga saupanja v' Bogá, ves vdán je bil v' voljo bòshjo. — Job nam je tedej posnemanja vréden sgléd poterpeshljivošti in saupanja v' Bogá.

Kakó ljubi in dragi so staršam otròzi, vidimo nad Jobam. Kaj je otròkam storiti, de se te perfèrzhne ljubésni svòjih staršov vrédne storé?

Dòbra vést je réf mémo vsiga drag dar, ktéri se nam ne more odvséti, ktéri naf zelò v' smerti she tolashi, in v' saupanji v' Boga naf krepzhá. Persadevajmo si vedno dòbro vést ohraniti; ona in Bog sta nar bolji prijatla v' nadlogi.

Perzhakovanje Odrefhenika.

Bog je bil Israelfski narod smed vsih drusih narodov na semlji isvòlil, de bi ga v' svét in frèzhen narod srédil. Torej je poklizal Abrahama, moshá nar svetéjiga, ki je tistikrat shivel na semlji, in ga temu narodu ozhéta postavil. „Tebe,“ mu je Bog rékel, „tebe postavim ozhéta veliziga naroda.“ Pa tudi narodu je Bog rékel tam na šinajski gòri: „Zhe bušte moj glaf polufhali, mi bote smed vsih narodov môjo lastina, ljudstvo meni posvezheno.“

Pa isvòlil si je Bog ta narod, ne kakor de bi bil imél ravno tako posebno ljubésen do njega, ne kakor de bi ne bil drugim narodam na semlji ravno tako ljubésen in po ozhétovo dóber; temuzh hòtel je pravo bòshje sponnanje, poboshnost in blagost po tém narodu med vse druge narode na semlji rasfhiriti. „Po tebi,“ je djal Abrahamu, „bodo oblagodarjeni vsi narodi na semlji.“ Kar ima biti duhoven bòshji ljudstvu, ktéro mu je srozhenò, to je imel biti Israelfski narod v'fim narodam na semlji. Tému narodu so bile srozhenè rasodétja postave in objuba bòshje. Ta narod je imel lép

pokliz, pravo sposnanje in zhefhenje bôshje, poboshnost in blagost rasfhirjati po semlji.

Kakor kôli pa je bil terdovraten ta narod, kolikorkrat je tudi v' malikovanje, gréh in révo sabrédel; je Bog po njem vender le svôjo milosljivo in ljubésnivo misel dofégel. Ne le stari prebivavzi Kananfke deshele in njeni mejázhi, Madjanzhani in Moabitani, Filisteji in Širzi, Tirzi in Šidonzhani, ampak tudi nar vezhi in terdnejšhi kraljéstva nékdanjiga svetá so se po Israelzih nauzhili Bogá sposnati.

She léga Kananfke deshele v' srédi svetá, ravno pôleg Tira in Šidona, velizih tershnih mésti nékdanjiga svetá, je bila vsa taka, de se je is njé lahko po vsi semlji bôshje rasodétje rasfhirjalo. In de je réf na shirôko in dolgo do sakranjih narodov perflovélo, se prav ozhitno vidi, postavim nad Šabfko kraljizo, ktéra je savoljo Gospódnjiga iména v' Jerusalem perfhla. Kakó je pa Bog poverhi téga Israelfki narod ob zhasu njegoviga popotvanja she s' Egipzhani, s' Afirzi in s' Babilonzhani sdrushil, kakó je svôje imé po Joshefu in Mojséfu v' Egiptu, po Jonu in Tobii v' Ninivah, po Danielu in njegovih tovarfhih v' Babilonu rasosnanil in povelizhal, vémo is svétih sgódeb. Tudi s' nar bolj flovézhimi naroc, na svétu, s' Gréki in Rimljani, so Israelzi v' drushbo perfhli, in povsod so pravo sposnanje in zhefhenje bôshje rasfhirjali.

Takó se she sdej kashe, de Bog po svôjim módrim in dobrótnim sklepu ves svét vlada, vse sgódbe obrazha, vsih narodov stan odlozhuje; de je on Bog ne le Israelzov ampak vsih narodov, in de vse ljudi s' svojo ljubésnijo obféga, kakor shirôko plavo nebó vso semljo obdaja. V' vladanji Israelfkiga ljudstva se rasodéva bôshja narédba vse narode na semlji rasvitliti, poboljšhati in svelizhati.

Pa Israelfki narod je imel she bôpfhi obéte.

Bog je rékel kazhi, ktéra je nashe pèrve starfhe v' gréh sapeljala: „Sheninih mlajshov eden ti bo

glavo šterl, ti ba ga bosh pikala v' pëto." Šatan, ali hudi duh, je bil tisti, kateri je is kazhe govóril. Bog je tedej rékel: Bo perfhel nékdo, kateri bo mozh téga hudobniga in sovrashniga duha rasdjat, pa bo tudi sam veliko terpel.

Abrahamu je Bog rékel: „Bom pomnoshil, kakor svéde na nebu, tvôje otrôke, — in po nékom tvôjih mlajshov bodo odobrôteni vsi narodi na sémli.“

To obljubo je Bog Jakobu she bolj ozhitno oponovil, in po iménu mu je tistiga njegovih dvanajšterih sinov imenóval, is kateriga se bo Odrefhenik rodil; in tudi zhaš povédal; ob katerim bo na svét perfhel. „Kraljéva paliza né bo preshla od Juda,“ je Jakob umirajozh prerokóval, „ne vojvodstvo od njegovih mlajshov, dokler ne bo tistiga, kateri ima poslan biti, in vanj bodo narodi upali.“

To obljubo je Bog po Mojsefu všimu Israelfkimu narodu ponovil. „Preróka, kakor mene,“ je djat Mojsef, „vam bo Gospod, vaš Bog, sméd vaših bratov obudil. Poslušajte ga vse, kar koli vam porezhe. Kdor pa ga né bo poslušal, naj bo sméd ljudstva isvershen.“

She lépfhi je Bog to obljubo kralju Davidu raskašal. David si je bil svést nékoga sméd svojih mlajshov, kateri bo njegov sin, pa vender vézhen kralj. Vêl samaknjen in P' tóliko zhaštjô govori od njega, de ga imenuje svôjiga Gospoda; kateriga kraljéstvo bo vézhno.

Od téga obljubljeniga Odrefhenika govore sadnizh vsi preroki. She veliko vékov pred so ga popisovali, in mu Zhudodélnik rékli, Bog mogózhni, Bog s' nami, Šin véliziga Bogá, Isvoljeniz bôshji, nad katerim ima Bog svôje dopadajenje, Gospod nam dani v' pravizo, Šveti svétih, Masiljeniz bôshji, Oblagrovaviz in Odrefhenik zhloveshkiga rodú, Knes miru, ki bo ljudém vézhen mir pernêfil, véliki kralj, ki se bo is Davidoviga rodú rodil, ki se bo njegovo kraljéstvo po všim svétu rasshirilo, in

terpelo bo vékomaj, ki se mu bodo s hē vsi narodi podvergli, ki bodo vsi poseméljski kralji prēdenj poklekováli.

Prerokovali so vse spominja vrédnjis hī, tudi s hē takó majhne okólfhine njegoviga shivljenja. Takó, postavim, je prērok Mihej, de kak sgled damo, z lō krāj njegoviga rojstva napovédal, rekózh: Ti, Betlehem na Judovskim, nisi nar manjš hī Judovih mést; sakaj is tebe is-haja vladnik, ktéri bo móje ljudstvo vladal, ktériga ishōd je od sazhétka in od vézhnih dní." Isaija je okólfhine njegoviga terpljenja, in Daniél z hāf njegove smerti na tanko napovédal.

Z hāf, ko je imel Odreshenik zhloveshkiga rodú priti, se je perblishal. Kraljéva paliza je bila odvseta Judovskimu naródu, kopernéla je pod ptujo oblastjo. Ne le Israelzi, ampak ves svét je sdej Odreshenika potreboval. Vsi narodi, ktéri so se s' bōshjimi obéti fōsnanili, so po njem hrepenéli.

Ti tóliki bōshji obéti, ti tóliki upi Israelfkiga naroda so tudi sa naf kāj silno veliziga.

Kólikofhen in kóliziga saupanja vrēden nam móra tisti biti, ktériga je Bog od stvarjenja svetá tólikokrat in f' tólikim flóvesam svétu oblagrovavza obétal; tisti, ktériga so vsi tóliki pa taki svéti mōshjé Israelfkiga naroda, Abraham, Mojsef, David in preróki, Svelizharja vesóljniga svetá iszhakovali; tisti, ktériga so v' sebi iméle vse bōshje obljuje in narédbe, ktéri je bil dobrih in pobōshnih duš nar léps hī upanje.

Takó lepó, milo in ljubesnivo, ko nam je Bog dosdej v' sveto písemskih sgodbah svojo svetóst in ljubésen rasódel, je vse to vendar s hē le pohlévnē sarje pervi perbléfhik. V' njem svestó Obljubljenim, sheljno Perzhakovanim se nam je bōshja Ozhétova ljubésen do vsih ljudi, pō vsi svōji svitlōbi, velika, zhastitliva in dobrótna perkasala.

In timu, ki ga vse moli — f' svéto zhastjó isrezimo njegovo imé — právimo Jésuf Kristuf.

Nekóliko snanosti od sèmlje, na ktéri shivimò.

Bog, stvárník nebéf in sèmlje, naf je stvaril, de bi njega sposnali, zhaslili, ljubili, mu flushili, in de bi bili vézhno svelizhani. Sato nam je dal Bog teló f' petérimi obzhutki, in neumerjuzho dúfho f' pametjo in svobóдно vóljo; sato je od sazhétka sam ljudi uzhil, kako naj bodo dôbri in pobôshni, in posneji jim je poshiljal preróke, ktéri so ljudi v' naukih vére poduzhivali, in jih na svésto spolnovanje bôshjih sapóved napeljeváli.

Sa to shivljenje nam je ljubi Bog sèmljo v' prebivalstve odkasal, in nam stvarjene rezhi na nji srózhil, de jih sa ohranjenje svôjjiga shivljenja, sa svoj prid in sa svôjjo frézho trésno in hvaléshno vshivajmo in nuzajmo. Tréba je tedej, de se uzhimò sèmljo in rezhi na nji bolj sposnati, de jih bomo mógli po bôshjim naménu rabiti ali nuzati.

Sèmlja, na ktéri smo, je terdo, neptevidljivo oblo (to je: okroglo kakor kugla,) in veliko teló, ktériga poverhnjina je vóda in fuha sèmlja. Sèmlja ne stoji na nobenim drugim teléfu, ampak sama plava v' sraku ali luftu, in se v' enim létu okóli sólnza perfúzhe.

De ima sèmlja oblo podóbo, vidimo is téga, kér se gré lahko okoli njé, in se tam nasaj pride, od koder se je fhlo; in kér se sdi, de se rezhi pred nami, hribje, turni in mésta pozhasi is néke globozhine pomikajo in se pokáshejo, de se jim le blišamo.

Vóda pokriva nar vézhi dél poverfhine nafhe sèmlje. Po navadi se vsáme de je tri zhetéti nafhe

sèmlje pod vodo, in de je le zheterti del suha sèmlja. Bres nekònzhniga morjá je she veliko rék, potokov in virov. Kòliko dòbriga nam je vòda! Bres nje bi ne mògli svòje shéje gasti, ne jedi perpravljati, ne svòjiga shivòta zhéditi. Bres vòde bi shivali ne mògle shivéti; shito na pòlji, trava po travnikih, dervéla po vèrtih bi posahnile; sad bi ne mògel rasti. In vender velikrat to dobròto tako malo zhišlamo, kèr nam je ljubi Bog obilno vòde perpravil. Takrat se she le uzhimio to dobròto prav sposnati in spòshtvati, kader so obláki dolgo sapèrti, in dèsh nafhe sèmlje ne pomòzhi in ne poshivi, kader dolga suha nafhe njive in trávnikè shgé, in ljudjé in shivina od vrozhiné omagújejo. Takó nam móra ljubi Bog velikrat nékej zhafa svòje dobrote pertèrgati, naf sprebuditi, naf spomniti, de naj ga vezhkrat sánje profimo, se mu sánje sahvalimo, in de ne vshivájmo dobròt téga svetá, kakor neumna shivina, de bi v' stvarnika ne mislili, od ktériga v'lak dober dar pride.

Sèmlja se rasdeluje v' pèt vélizih délov. Pervi je Evrópa, v' ktérim mi prebivamo; drugimu se pravi Asija, v' ktérim nam je bil Svelizhar ròjen, in je v' niem shivel; tretji se imenuje Afrika, kjér je nar hujshi vrozhina, kjér so ljudje vézhi del zhèrni, in jim pravimo samòrzi. Zheterti del sèmlje je Amerika, ki ga je she le v' létu 1492 Krifhtof Kolumb najdel, ki se je tako delezh pómòrji pèljal, de je do suhe sèmlje prishel. Ta dèshéla nam je ravno nasproti, in je gròsno velika. Pèti del sèmlje je Australija, je is veliko otòkov, in ni dolgo téga, kar je bila od nékih barkovzov najdena. Evropa, kjér mi shivimò, je fizer nar manjshi, pa nar lépshi, in nar bolj obdèlani del sèmlje, in keršhanska véra je tukej pèrva, in nar bolj rasshirana. Sahvalimo dobrotljiviga Bogá, de nam je dal tukej od takó dòbrih starshov rojenim biti, kjér smò nar loshej umni, dòbri in pobòshni in Bogu prijetni.

Zhe se po sémli osrêmo, vidimo, de nismo mi edine shive stvarí na nji. Veliko drusih stvarí najdemo, ki tudi shivé, ki imajo tudi teló in obzhotke, ki jim pa uma in svobóдне volje manjka, ki dôbriga ne raslozhijo od hudiga, ki Boga svôjiga stvarnika ne morejo sposnati, hvaliti in ljubiti, ne zhasitati in moliti; ktére so torej od nas ljudi raslozhene, in od ktéríh smo mi veliko imenitnishi. Te stvarí imenujemo shivali. Vse shivali skupej store *shiválstvo*.

Zhe sñe po naši sémli ogledújemo, saglédamo mnoge sádeshe in seli, germovje in drevéfa. Vse te rastine imajo snotrej zévzhize, po ktéríh se oshivljív fók, ki ga is sémlje in is sraka pijó, semtertje pretéka. Rastejo in zvetó, in nektére imajo vshivno fadje. Tode bres obzhutenja so, bres svobódniga gibanja, in bres shivljenja. Vse te rastine skupej se imenujejo *sádesstvo* ali *sélstvo*.

Na sémli najdemo tudi take teléfa ali stvarí, ktéríh déli so terdó sferjéti, in prav sa prav ne rástejo, ampak se le s' nabiranjem enazih dél po vnánjim vékfhajo, in se najdejo vézhi dél v' sémli. Sem gredó mnoge rúde, kamni, folí, rudnine ali metali. Vse te stvarí se imenujejo *rudstvo*.

Kdo smed nas ne sheli tih rasnih rezhí, ki jih je ljubi Bog nam v' prid stvaril, bolj sposnati? Ali ne bomo is njih tóliko bolj sposnali, kako mogózhen, dobrótljív in moder mora tisti biti, ktéri je vse to is nizh, le s' svôjo vóljo stvaril? Kólikor bolj pa Boga in njegovo vsigamogozhnost, modrost in dobróto sposnámo, tóliko bolj ga bomo zhaslili, molili, ljubili, mu pokorni in hvaléshni biti perhajali, in nizh se ne smémo tako bati, kakor s' gréham njegovo ljubésen in njegovo dopadenje sgubiti.

Od shival.

Shivalfko teló je od zhlovéfhkiga v' veliko rezhéh raslozheno. Zhlovéfhko teló je po kónzu,

niegov vid proti nébu obérnjen; v' njegovim oblizhji berémo šnjegove notranje misli in obzhutljeje, in she is vnanjigá per zhlovéku fklénemo, de mora pameten duh v' njem prebivati, ktéri je po bôshji podobi stvarjen, sa nebéfa naménjen in sato na svétspostavljen, de bi se š' pomozhjó bôshje milosti, š' krepostio in poboshnostjo ljubésni bôshje in vézhniga svelizhanja vrédniga štoril.

Desiravno shivali nimajo pameti, imajo vender od stvarnika svôje umétnosti, ki se jim moramo velikrat zhuditi, in ktére shivalim v' to flushijo, de vedó svoj shivesh najti, si stanovanje napraviti, mnogih navarnost se ogibati, sovrasnikam se braniti, svôje mlade ohraniti, in škode se obyarovati. To perrojeno mózh, ktéra jih napeljuje, vse to opraviti, imenujemo vrojéni nagib.

Mnôshiza shival je velika: pa veliko jih je she, de jih ne posnamo. Veliko shival je tako majhnih, de jih s' gólim ozhéfam ni mozh viditi. V' káplize vóde shivi velikrat veliko shivaliz, in vezhkrat je eno drevó nektérim shivalizam zél svét.

Shivali se rasdelujejo po enakosti njih podóbe in lastnosti v' mnoge raspóle: shivali so dojivke, ptize, semliovódnize (ali amfibije), ribe, mergolinzi in zhervi. — Med dojivke, ki imajo rudézho, gôrko krí, se shtéje naša nar koristnisthi domázha shivina, postavim: kônj, vól, krava, švza, kôsa, prêshezh i. t. d. Med ptize shtéiemo tiste shivali, ki imajo rudézho, gôrko krí, in jaiza nesó, kakor kokóshhi, gosti, raze, in mnogi raspóli pevskih ptizhev i. t. d. Med semliovódnize shtéiemo shivali s' rudézho, merslo kervjo, ki š' pluzhami šôpejo, postavim shabe, kraftavize ali króte, mertinzi, shabe zhepinke ali shildkrote i. t. d. Med ribe shtéiemo shivali s' rudézho, merslo kervjó, ki škósi ufhefa šôpejo, postavim karp, shuka, posterv, slateniza, klin i. t. d. Med mergolinze shtéiemo shivali, ki imajo namésti kervi bálo merslo sokrovizo, š' tipavnizami in vzhlenjenimi nogami, postavim zhebéla,

pajik, mòlj, shidni zherv, muha, komár, brénzel i. t. d. Med zhèrve ne gredó vse shivali, ktere splòh takó imenujemo, ampak le tiste, ki imajo bélo mèrslo fòkrovizo in zhutivnize, pa ne perut in nóg in splòh nizh vzhlenjenih premikavniz ali nog, postavim pólsh, aufhterga, ostriga ali mushel, polip, koralda i. t. d.

Kako obilno je bòshja dobrota zhlovéka preškerbéla? Kako modro je Bog vsako shival ravno tje postavil, kjér svòjo pašho najde, in jo je ravno tako narédil, de v' tistim elementi (pervini) móre shivéti, sa ktériga je naménjena! Kako umétno je sostavljeno shivalško teló, kako permérjeno njih prebivališhu, kako perpravna je njih odéja!

Kér vse shivali ne potrebujejo ravno tistiga shivesha, jih tóliko vezh lahko na sèmlji shivi. Nektère shivali jedó mész, druge le fadesh in korenine rastin; she druge jedó obóje, in nektère jedó gnjilad, ki škodljiv sópar déla, in lahko sapo ali luft spridi. Léfni zherv jé léf, mòlj vólno, veliko mergolinzov jé blato, nektéri ptizhi mergolinze, órli merhovino. Nektérim shivalim je zló strup sdrava jéd.

Tiste shivali, ktere si mórejo shivesha iskáti in loviti, imajo prezhudno urnost sató. Pajik sam is fébe svòjo mrésho spréde, in muhe in muhíze vanjo lovi. Drevésna ali listna shaba more škorej en vatal visòko škakati, de mergolinze lovi.

Shivali, ki ne najdejo shivesha ob vsakim zhasu léta, saloge napravijo, in polétu ali jesén jéd sa simo nanafhajo. Zhebéle si po létu medú nabero; mravlje nófijo svòjo hrano v' velike kupe, de po simi od njé shivé.

Veliko majhnih shival, ktere bí po simi shivesha ne dobile, prespé lakoto in mras, in so vso simo bres jedi, postavim nektère mravlje, muhe, pólshi, shabe in nektère misli. Nektère tih shival

se, kader sima pride, globôko v' sémljo sarijejo, in skerbnô sadelajo pot v' svôje spavnize. Nékteri ptizhi spé na kupu v' votljih drevésih ali dupleh, ali v' skalinih raspókah, in tukej spomladi zhákajo. Zhe se po simi is dupel vsamejo, in na gôrko denejo, ne shivé dolgo, spomladi pa vesele pridejo is svôjih lukinj.

Druge shivali, ktérim bi bilo tukej po simi premerslo, gredó is nashih krajov, in ishejo v' gorkéjih deshelah prebivánja in shivesha; kader spomlad pride, se spét v' perve kraje vérnejo. To vidimo nad sokerjanzi, prepelizami, lastovzami in nad veliko ribami.

Vlaka shival sna stanovanje ali gnjésdo si narediti, ali sizer kako prebivanje si napraviti. Mlada lesiza in jasbez si umé jamo skopati, desiravno je she pred ni vidil; vlaka ptiza si sna gnjésdo narediti, ki je velikrat prav umétno napravljenô.

Pofébnô imenitno je zhebélko shivljenje. V' vsakim panji je zhebél kraljiza (matiza) ki je vézhi od drusih in le jajza nése; po tém so trôtje bresshela, ki po léti jajza sleshejo, in sadnizh delavke, ki so nar manjšhi in prezhudne piskerze na shéft voglov is vóvka délajo, in s' medam napólnijo, ki ga is zvétja serkajo. Vse ima v' panji svôje délo. Kdor ne déla, ga isvershejo, ali pa umoré. Zhebéle svoj panj lepó zhédijo. Kader je kak panj prepóln, isleti rôj l' svôjo matizo, in si drugej stanovanje napravi. V' panji, ki da 2 do 4 funtov vóvka, in okolj 20—40 funtov medu, je 30,000 do 70,000 zhebél. — Ta majhina shivaliza naf uzhi réda in snage, pridnosti in delavnosti, shparovnosti in skerbi sa dni potrebe in pomanjkanja.

Ravno tako imenitno je mravljishe, kakorshnih se v' hôsti lahko veliko vidi. Kakor majhno mésto je skorej, fuho, terdno in prav varno postavljeno. V' njem so trôjni prebivavzi, ki jajza néso, ki jih léshejo, in delavke. Te pólledne nimajo perut. Silno delavne in pridne so, de si shivesha sa sima

neberó, in delezh pónj hódijo. Mravlje so lépa podobna delovnosti, in shé Salomon je rékel: „Lenúh, pojdi k' mravli, in delati se úzhi.”

Kako permérjena je obléka, ki jo je Bog vsaki shivali dal! Shivali po vrozhih krajih imajo vézhi dél tenko dlako, kakor postavim slon; shivali po merslih krajih imajo kôshuh kakor medved. Óvza f' svôjo vovno v' mnosih krajih shivi, is ktére si sekno sa obléko délamó. Perje ptizham, dlaka konjam, volam in kravam na simo gosléji raste, de jih bolj mrasa varije.

Ribe imajo gladke in terde shpire, k' so f' polsko shléso prevlézhene, de v' vôdi tóliko hitreji plavajo, in se gubljejo, in se po kámnji in germovji v' vodah tako lahko ne ranijo.

Te shivaliske odéje tudi nam veliko prida obrode. Kôshuh shival tudi naf po simi gréje; ptizhje in gosje perje da gôrko posteljo; is ovzhje vovne se déljajo mnogotere tkanja in sekna. Kako módro in dobrotljivo je pazh stvarnik vse napravil!

Tudi shivaliske trupla so mnogotere. Truplo vsake shivali je tako stvarjeno, de déla nji perlastene nar perpravnisni opravlja. Rópni ptizhi imajo terdne kremplje, de svoj rop terdno dershé; povôdnji ptizhi, kakor raze in gosi, imajo shiroke nogé f' koshami, de plavajo in vesljajo; rópne ribe, kakor shuke, imajo ôjstire sobé; morastni ptizhi, kakor shtórkle in kljunazhi, imajo visôke nogé in dolge kljune, de li morejo po morastih shivesha iskati.

Shivali imajo marsikdej prav ôjstire obzhutke, ki jih k' svôjimu posébnimu shivljenju potrebujejo. Ravno tako imajo tudi shivali lastno perrojeno umetnost, vse storiti, kar je potrébniga k' njih ohranjenju, zhesar jim ni tréba she le s' uzhenjam perdobiti. Mlada raza sna prezej plavati, mladi pajik ivôje umétno tkanje narediti, mlada lastovza ivôje gnjésdo napraviti, deliravno se ni uzhila.

Vse shivali imajo nekaj nagib nevarnostim, ktére njih shivljenju shugajo, ali uiti, ali se f' svôjmu

orôshjam braniti. Jastrob je preganjavez kuratne. Nad njimi v' sraki tako visôko lêta, de ga zhlóvéshko oko komej sagléda. De le kurje ojštro oko sovrashnika sagléda, mu hiti ulti, ali ošéti se. Pisake s'ha ne posnajo nevarnosti, ki jim shuga; pa slishijo svarljiv glas skerbne kôklje, in se ji prezej sberô pod perute v' varnim kraji.

Opize, (merkuze) sherjavi in druge shivali postavijo strasho, ktéra s' vpitjam vsako nevarnost nasnanje da. Zhernilna riba, kadec je preganjana, ispušti zherni mók (shaft) od sebe, ktéri ji je to imé dal, f' tém vódo skali in vbeshi svôjimu sovrashniku. Vól se brani f' svôjimi rogmí, svinje s' sobmí; pes, volk, lesiza si pomagajo s' grisenjam. Povôdnji ptizhi se naglo pod vodo skrijejo, in se na drugim kraji spét perkáshejo. Šhildkrote, pólshi, ostrige in mušhelni se v' svôje ohishje potégnejo; jésh se savije v' svôje osti; zhebéla in ôse pikajo. Druge shivali, ktére se ne morejo braniti, se otmô s' naglim tékam, kakor sajzi, serne, jeléni.

Desiravno so shivali môzhne in umétne, jih vender zhlóvek f' svôjim unam premága in vjáme, in jih v' svoj prid oberne in suzhi. Ljubi Bog je nam shivali dal v' oblast. V' svôje potrebe in sloshnosti jih snamo rabiti, v' svoj shivesh jih smémo umoriti; pa terpinzhiti in muzhiti jih ne smémo. Per délu, ki ga nam opravljajo jim moramo potrebni pozhitik dovoljiti, in jim dôsti klaje dati. Tudi shivali je Bog stvaril, in hózhe, de naj se svôjega shivljenja veselé. Jih martrati, to rasodéne hudôbno ferzé, ktéro rado kmalo tudi s' ljudmí nevsmljeno ravná in jih martra.

Od prida shival.

Vézhi dél shival je zhlóveku v' shivesh. Vse forte je njih mesô v' slaji in terdnosti. Mi Evropejzi ne jémo lizer mesá od marfaktérih shival, od

ktériga se ljudje v' drusih deshélah svetá shivé. V' jutrovskih deshélah jedó kobilize, ktére so pa vézhi, ko nafhe. Tartarji in nektére druge ljudstva jedó kónjsko mesó; Kalmuki jedó mermóte in jásbize.

Kóliko neisrezhèno salógo shival je Bog v' ohranjenje ljudi perpravil! V'fako léto se bres shtevila rib polovi, in njih salóga se ne pománjsha. Slanike (arinke) lovi samo v' Holandi zhes sto tavshent ljudi. Kólika je salóga terdih ali polénastih rib, ki se v'fako léto ob krajih morjá lové, in delezh rasposhiljajo!

Kóliko prida da zhlovéku le mórski som, (grosna moríka riba) ki je 30 do 40 vátlov dólga. Is nje góviga bóha se naredi ribja mast, f' ktéro usnjarji usnje sdelújejo; od ene same ribe se dobi 80 do 90 kadi ribje masti. Is somovih réber se nareja ribja kost.

Skorej od vsih shival nam je koristno vse, tudi nar manjši rezhi. Is kóshe se usnje sa zhévlje naréja, ali se oblazhila déljajo; mesó nam da mózhen shivesh; is kosti in rogóv se glavniki, gúmbje ali knofi in drugo oróduje déla. Is odpadkov od kósh se lim kuha. Gnój se na pólje svósi, ktéri rodovitnost pomnóshi.

Poséбно nam dajo tiste shivali mnogotéri prid, ktére pervadimo, in v' svóje opravila in déla obrazhamo. Vól nam orje; kónj naf nósi na svójim herbti v' daljne kraje, ali nam pa vósi potrebni shivesh. Kóliko nam kokósh k' shiveshu perpomore! Kóliko mléka, másla in sira nam dajo krave in óvze! Pef varje nashiga stanovanja, mazhka ga snashi od shkodljivih mishev.

Pa zhimú nam je, mislijo nektéri ljudjé, tóliko sto in sto muh, kukzov ali insektov, in zhervov? Zhe tudi prida od veliko shival s'he ne posnámo, ki nam ga storé; je vender gotóvo, de je ni stvari na svétu, ktéra bi ne dála svójjiga prida, in bi ne bila k' ohranjenju vsih drusih. Glistize vertajo semljo, in jo rahljati pomagajo; nektére muhe in

kébri so ptizham v' shivesh; od veliko povódnih kukzov le ribe shivé, kére nam spét shivesh dajo. Druge shivali nam povshijejo take rezhi, kére bi f' svójo sopárno gnjilóbo srak ofkrunile, in nam takó fhkodljive bile; spét druge vlézhejo is semlje in sraka strup na se, in nam pomagajo takó nafhe shivljenje ohraniti. V' módrim stvarjenji bôshjim ni nizh sastonj; vse ima svoj namén; vse je koristno k' ohranjenju vsih; in zhe nam tudi nektére shivali fhkodo déljajo, so vender veliko vézhi korísti, kére nam od druge strani storé.

Od fádeshov.

Šádeshi so tiste slógovne s' tenkimi zevkami navdane teléfa, ki od snótrej rástejo, pa so bres obzhútljeja in svojevóljniga giba. Njih posébní raspóli so; drévje, germovje, sélifha, mah in góbe.

Šhtevilo fádeshov je slo veliko. Vezh ko 30,000 raspólov jih je snanih. Vlak ima svójo poséбно podóbo in farbo, in svójo poséбно lastnost.

Vélíki déli fádéshta so spóh: korenine, séme, listje, zvét, sad. Korenina je tisti dél fádéshta, kéri v' semljo rije, in se prime, de fádesh soper mozh vétra nakvisako dershi. Korenina ima tenke nitke in zévke, po ktérik shivni lok is semlje v' se vlézhe. Ta je is délov vóde, persti, soli, masti ali olja. Déblo je tisti dél fádéshta, ko is korenin vstája, in is njih shiv sók v' se vlézhe, kéri se po tém v' véje in pérje rasdeli. List je prav veljaven dél fádéshta. Po listih is-hlapé preobitni déli loka, po njih se navlezhejo novi shivni déli is sraka, deshja in róse. Torej se sgodi, de se drevéfa rást ostanovi, zhe so mu na gornih véjah listje obère.

Zvétje je nar lépsni dél fádéshta, in murda sálo, vesélo podobo. Ono je mnogotére podobe in farbe. Marfiktéro daje svoj prijéten duh, in nam ozhi svefeli f' svójo lepóto, šádje fádeshov in drevéf je

mnogotaro. Nekej sadja je mesuátiga in sóknatiga, kakor korenje in répa, hrushke, jabelka, dine; nekej je suhiga in f' kósho obdaniga, kakor psheniza, resh, jêzhmen, nekej je f' terdo kosho obdaniga, kakor oréhi in mandelni.

Tudi sadeshi in drevéfa imajo svòje bolésni, kakor israfelke, gerzhe, prifad, f'kaso listja, zhe dobi pége, ali se svije, ali zhe mergolinzi ali infekti svòje jajza vanj saplódijo. Pa zelò te bolésni imajo svoj prid. Tako da góba lahko vnetilo, de se ifkre vanjo vjamejo. Ofa saplódí svòje jajza v' hraftove liste, is tiga se sgodé shifhke, is ktérik se zhernilo ali tinta napravlja.

Vfak fádesh, vfako drevó sadnizh v' starosti spét raspade. Shilize okrepzhajo, sók ne tezhe vezh, ampak se sazhenja vterdovati, deblò in korenine stóhné, in dajo sópet semlji mozh, druge rastine shiviti. Takó vé neskónzhno modri stvarnik vse v' prid obrniti, kar se nam nepotrèbno ali sgubljeno sdi.

Prid sadeshov.

Slò vélik je prid, ki nam ga sadeshi in drevéfa déljajo. Dajo nam jedi in pijázhe, obléke, gorkóte in stanovanja, marsikateriga orodja in sdravil, in nam déljajo mnogo veselje.

Vézhi délj saivali shivi od sadeshov. Nar koristnifhi domazha shivina, kakor kónj, vól, krava óvza in kósa je po simi suh fádesh, to je fenó ali mérvó.

Nobén fádesh ni na sebi nekoristen, noben ne famo shkodljiv. Zhe tudi prida tífih, ki se nam nepotrèbni sdé, ali ki nam kako shkódo déljajo, sdej fhe ne posnamo; vender samóremó fhe v' perhodno njih prid snajti. Nekej nar strupénfhih fádeshov je sa sdravilo v' veliko bolésnih, ali sa shivesh enim shiválim. Šplòh nam déljajo sadeshi f'

tém splòshen in prav veljaven prid, de srak zhistijo, kër ob solnzu nar boljshi in nar sdravshi srak k' dihanju —, shivni srak, isdihajo. Od tod se tudi sapopade, sakaj je prebivanje na kmétih, ki je od vlih strani l' tóliko lito in sto sádeshi in drevéshi obdáno, posébnó po leti nashimu sdravju tako dobrotljivo.

Vsi déli sádeshov in drevésh so sa rabo: séme, sád, listje, kósha, stersh ali musig, déblo, korenine. Dajo nam ali dôbre jedi ali sdravila, ali nam flushijo v' mnogoterih drusih potrebah.

Hózhemo se tedej uzhití posámesne raspòle sádeshov sposnávatí, in njih kakóshnost in prid bolj premisliti.

Od drevésh.

Drevésha se rasdelé v' hostne in vertne drevésha. Hostne drevésha se vézhi dél same po hostah safajajo; vertne drevésha se morajo po vertih saditi in oskerbovati, splòh se sadna drevésha imenujejo.

Hostne ali gojsdne drevésha se rasdelé v' iglasto in listno drévje. Uno ima óske, bodljive igle ali buzike, to pa listje ali shiròke liste. Nar koristniishi iglaste drevésha so per nas: jélka, smréka, barovez, mezéfen, brinje. Zeder raste v' gorkéjih deshelah, in se per nas le s' umetnostjo da rediti. Med listnim drévjam je posébnó: hrašt, bukev, brésha, jélfha, berst, lipa, jéfen, javor, tópol, vérba.

Od vértnih ali sadnih drevésh imamo mnogotere raspòle, kakor: jabelka, hruškke, slive ali zhéshplje, zhéshnje, bréskve, magélize, kòstanj, oréhe, murve in druge sadne drevésha, ktére nam dôbro sádje dajo, in ktérik déblo vezh lét terpi. Gotóvo tedej saflushijo, de si persadévamo saditi, sboljshati in mnoshiti jih, kër nam nash trud l' svòjim sadjam in léfam obilno plazhujejo. Nashi prédniki so nam veliko drevésh safadili, in lépe verte naredili,

ki nam vesëlje déljajo. Tudi mi smo tedej dolshni, svôjim mlajšim drevésa saditi, de bodo tudi ôni nekdey pod njih sênzo pozhivali, in njih sadje vshivali.

Od germovja.

Germóvje, gërme, gosháve, imenujemo' tisto fadeshe, ktére imajo drevesnato, pa nisko deblo, ktéro vezh lét terpi, in se prezej nad koreninami v' vezh zé pov in véj rasdeli. Tako je: Lashko grósdizhe ali ribesel, budézhe grósdizhe, beseg, lésha. Posebniga prida je zhajov, poprov in vóvnen germ.

Zhajov germ je v' Kini in v' Japani, v' jútrovski Asii, domá. Njegovo listje (s' imenam té) je podólgovato, iglato in ko shaga sobato; mézja fufhza, maliga in vélziga travna ga obérajó, na shelésnih plohah fufhé, imajo ga sa priyétni in dôbri té, ki ga Holandski ali Rusovski té imenovaniga kupujemo.

Poprov germ ráste obilno v' jútrovski Indii, na kvifnko gré ko hmél. Na njemu ráste klasje, ki je s' okroglimi jágodzami navdano, ktére na solnzu posufhé, in k' nam, zherni poper imenovane, pernesó.

Vovnen germ ráste v' górkih deshélah okóli fhtiri zhévuje visóko, obrodi tak fád, kakor lashki óréhi, ktéri se, kader dosori, raspózhi, in bélo vovno isfúje, ki jo imenujemo drevésno vovno ali pavolo, ktéra je drashji ko nasha óvzhja vovna.

Od sélifh.

Sélifha so séli ali rastine, ktérih déblo ali steblo vsako léto sima samori. Zhe korenina téh seli prezej s' steb lam vred unerje, jih imenujemo polétne sélifha; zhe pervo léto ishajajo, drugo zvetu in sad rodé, so dvolétne sélifha; zhe pa korenina

vezh lét ofstane, in vsako léto n' ve stebła poshène, fe imenujejo vezhlétne ali zhessimne sélifha.

Bres shtevila veliko je raspòlov sélifh, ki so ljudém in shiválím slo koristne. Sa shivinsko kèrmo ali klajo so mnogotere trave, med ktérimi je dètela posebno imenitna, ktéra vezh lét terpi, in zhe se pokosi, spét nòve stebła poshène. Dètela se féje sa shivinsko klajo, in se pravi sato klájno sélifhe. Dètele posebni raspòli so: travnizhna ali rudézha dètela, fladka in Nemshka dètela.

Kuhinske sélifha so mnogoteri raspòli koreni-nastih, klobkástih, zhebúlástih in vehástih sélifh, kakor: korenje, répa, péfa, kolrava, rétkev, peter-šuil, sélena, podsémeljize ali krompir, zhebúla, drobnjak, zhèfen, shporgel, glavno ali bélo séle, shpinázha, solata i. t. d.

Posebno imenitne so podsémeljize ali krompir, kèr so sa vsaziga dôbra jéd, in révním naméstli kruha. Zhe se sdrobé, se dájo s' móko smesiti in v' krùh pèzhi. Franz Drake je v' léti 1586 perve podsém-
ljize is féverne Amerike v' Evropo pernèsil; v' léti 1623 so perfhle v' Irland, od tod v' Anglijo, in tako dalej na Némshko in v' našho domovino.

Od majerona, shajblja, basilike, melife, méte i. t. d. so le listi al peréfa sa rábo. Od janésa, kopra, kimeljna in gorshize ali shenfa je pa le féme sa rabo. Šòk is zükerniga stebła da zükér; v' Eu-ropi se ga le malo, v' Ameriki pa zelò veliko sadi. Kamilize rastejo na njivah in póljih; na vertih se Rimške kamilize sadé, so manji in manj dilhé. Obóje so sa té, in tudi se v' obesilo devajo.

Šizer so tudi strupeni sadeshi, ktére je tréba bolj posnati, de se jih zhlòvek vé várovati. Taki so: sobnik, svinska deshiza, vólzhje, nozhniza, pasje jagode, lajnesh ali mishje sélize, lisjak, ali preobjedina, babji perstev, podlefk ali ufhiviz. Pa tudi ti strupeni sadeshi so v' sdravilstvu koristni, in dajo sa marfikatere bolésni dôbre sdravila.

Od gób in maha.

Góbe so mefnáte, tenkonitne, nekóliko sóknate rastine; rastejo na semlji, pod semljo, na drévji, pa nikolj ne pod vodó. Od njih prida nam je she malo snaniga: vender pa so shivesh nektérih zherovov, in nektérih mergolinzov. Le eni raspóli so ljudém v' shivesh, kakor: glive, szjzhki, mávrohi, lesizhize, jajzhnize. Te sadne góbe so v' oblizali Lashkiga oréha velike, rastejo pod semljo, in jít isuzheni pesi, in svinje iskopavajo. Drevésna goba raste po starih deblih mnogoterih drevél. V' salitarjovim lugu jo kúhajo, sushé, tolzhejo, in vnetilo is njé naredjajo. Na rane djana kri vstlanóvi. Na starih bukvah in brésah raste nar boljši góba.

Veliko je pa tudi strupénih gób. Néktere so gerde viditi, nektére pa lepó pisane; splóh nam pa rasodéva gnjil, omamljiv smrád in polsezih, sperjémkast potip njih škodljivost. Posušene so terfhi in ufniaste, in pozhernijo vanje vershen kof zhebúle.

Plesnóba obstoji is mnóshize majhnih gobiz, in se vidi kakor tenek, bélkast, víshnast ali selénkast prah, ktéri se szhafama po kruhu, jedi, léfu in drusih stvaréh naredi, zhe so v' mozhernih krajih, koder veter ne vlézhe.

Mah je she bolj sadeshu enak viditi, ima tenke listke, zvetizhe in sád; raste po tléh, po drévji in kamnji. Velikrat so zéle hóste, in zhasi tudi mókri trávniki s' njim preprésheni, kíer je pa shkodljiv, kíer travo odrine. Mehkeji mah se tudi v' polshtre ali blasínize tlazhi, tudi se med kerhke orodja in posóde déva, kader se vkladajo.

Od rúdstva.

Sdej grémo k' rudstvu, in se hózhemo is niega uzhití le tiste trupla sposnávati, ktére so sa nas nar potrebníshí in nar koristníshí, ali vsaj poséбно imenitne.

Rudstvo se imenujejo sploh tiste trupla, které se s' pomanikanjam slošnikov (notranjih posód ali zevk) od vsih drusih natvornih trupel raslozhijo, in tedej ne rastejo od snotrej, ampak se le s' nabitranjam enazih délov od sunoj vékshajo. Leshifhe rudstva je v' semlji, posebno v' hribih. Med rudstvo gredó mnogotéri raspóli persti, kamnja, soli, gorivniga rudstva in rudnine.

Persti in kamnje.

Mnogotéri raspóli persti so, kakor: il ali sloviza, ki se v' ógnji uterdi, sato déljajo lonzharji lonze in marfiktére posóde is njé; kremeniza, ki s' lúgno soljó v' ognji síeklo ali glashovno da, ápniza, ki se v' ógnje v' apno leshgè; pehliza, ki se v' ógnji nespreminljiva, k' ti se shteje tudi morska pehliza ali pena, ta je mehék, bilkastó rumen kamen, is ktériga se tabazhne dimke ali fajse naréjajo.

Dragi kamni ali biferi, ktéri so terdi, in zhe se sbrusijo so prekovidni, imajo vishi zéno, kakor slató in frebró, in se rabijo in devajo v' mnogotére drage posóde, v' perstane, v' gospeške lishpe in sploh v' lepotine. Rédkí so, in ne veliki. Med drage kamne se shtéjejo: demant, ki je bél kakor vóda, in na svitlim farbe spreminja, rubin, topaf, safir, krisolit ali slatnik, karneol i. t. d.

Od soli in goriviga rudstva.

Vse stvari, které se rade v' vódi rastopé, in obzhúten flaj na jesiku storé, se imenujejo sol. Naj snánshi je kuhna sol. Naj zhištejshi in naj boljšhi sol je isvirska sol, ktéra se is tázih virov kuha, ktéri sol v' semlji stopljéno sebój nóšijo. Manj béla in nekóliko grénka je jéserfska ali mórska sol, ktéra se ob brégih morjá ali slanih jéserov dobíva,

ko vodó v' ravne shiróke jáme napéljajo, kjér vóda na solnzu is-hlapi, sól pa ostane. Savolj svóje ojsťrosti je posébnó dóbra sa uterdbo morskih rib. Kamna sól je po terdosti, podobi, zhístoffi in farbi slò raslòzhna. Šolniki (Šolnífške jáme) so na Šolfburfškím, Tirolfškím, Ogerskím in Galífškím.

Šalitar se déla is šalitarfke perfťi. Šalitarnate perfťi se nasíplje v' posódo s' luknizhastím dnám, ktéra se postavi nad drugo posódo, in tako se f' político vodó prezedi. Nabrana gófha se fkuha, de se vóda is-hlapi, in is tega, kar ostane, se dobi právi solitar. Šolitar dévajo med shvéplo in oglije, is ktériga smódnik (pulfer) délajo, kér se naglo in f' shumam ushgé.

Vitriol je rudnífška sól; is shelésa, kufra in zinka se dobi vitriol. Imajo ga sa zhernílo, sa obrasenje ali malanje, sa zhernenje mnogoterih perpráven, posébnó usnja.

Golún je sa sdravílo, fklézhe sdravílo soper divje mesó v' ranah, sa farbanje, kér farbe bolj shive déla i. t. d.

Ne le v' shiválfťvu in fadefťťvu so gorívne sfvari; ampak túdi med rustvam. Takfšno je górfško olje. To je nekako pravo ólje, ktéro se le malo od uniga ólja raslòzhi, ki se is shiválfťva in fadefťťva déla. Na veliko krajih ga je veliko pod sémljo, ali nesmesťhaniga, ali v' drusih sfvaréh. Úno tezhe navadno s' vodó is górfkih tokáv, je rijavkasto ali selénkasto, in neprijétno dífhi. Zhe górfško ólje s' vodó ne tezhe, se premíni v' górfško ali semeljno smólo.

Zhe se perfť, ktéra je is segnjítih shivál, fáfdeshev ali korenín, górfškiga olja navsáme, in gorívna postane; da pravo fshoto ali torf, ktéro kóp-ljejo, fufhé, in namefťi drev s' njo kuríjo,

Premog (gorívni kamen) je zhern, svétel in velikrat slò terd. Is shelesnatiga íla in apna je s' górfškím oljam navdaniga.

Jántar ali bernsfťajn je vézhi dél rumén, nekóliko prekoviden in se da savoljo svóje terdosti sfťru-

shiti, ré sati in likati. Najde se ne le na nekté rih mórskih bregih, ampak se tudi v' maršikté rih deshelah is semlje škopáva. Menijo, de je jántar smóla sdavnej pogresnjenih drevéš, ktéra se je s' drugimi rezhmi sméfhala, in svôjo natoro szháfama v' semlji spremenila. Vézhi kofi se v' maršiktére pošódešin podóbe podélajo.

Shvéplo je prav pogostne rábe. Šhvepléni klinzhiki in shveplénke so sa netilo, shvepléni kófzi sa shvepljenje sódov, shvepléni zvét, ali shveplena móka sa sdravila; shvepléna sól pa so snane mezhivne sdravila.

Švinzhenik, is kteriga se zhertniki (ali pláštisti) naréjajo, ima švinzhenast líšk, je nékoliko tolst, in škorej véš sšine v' ógnji.

Od rudnine ali metalov.

Rudnine, te tólikanj potrebne rudstva, spoznamo po njih pošébní téshí, po njih pošébní svétlosti, po njih neprekovidnosti in stopljivosti. V' hribih so, is kté rih se s' velikim trudam iskopavajo. Najdejo se ali z hísté, ali s' drugimi stvarmi sméfhane.

Nar snanšhi rudnine so: slato, frebró, kotlovina ali kufer, sheléso, kofitar ali zin, šviniz, shivo frebró, zink.

Slato je med všimi rudninami nar bolj rédko, nar téshji, nar zhistéji in nar kovavníšhi, in se da nar bolj rastegniti. Is eniga sláta ali zekina naredi slatar 300 slatih líštikov, kté rih všaki tri zhveterovogelne zóle ali pavze obšéshe. Sa rabo se slató navádno s' drugimi rudninami sméfhá.

Šrebró se najde ali zhisto ali v' rudi. Šhestnajšt lotov zhistiga frebrá, to je bres sméfi druge rudnine, se imenuje márka. Ko pošodo ali denarie is njega délajo, ga s' kotlovino méfhajo. Petnajšt lotov frebrá, in en lóť kotlovine da petnajštlóťno frebró. Trinajšt lotov šrebra in tri lote kotlovine da trinajštlóťno frebró.

Berilo sa male fhóla.

L

Kotlovina se tudi najde ali zhišta ali v' rudi. Ena libra kotlovine sméshana s' ofmimi loti zinka, da lépi méfing, in ena libra kotlovine sméshana s' 26 loti zinka da tombak lépe slate farbe. Zhe se méfing f' zinam stopí, da ta sméf bren svonovina imenovan, is ktére se svonóvi, kanoni, in druge take rezhí delajo. Esih s' kotlovino stori selenino ali grinspan, ko je sa farbe. Kuhinska posóda is kotlovine se mora saziniti, kér se kotlovina s' kiflostjo rada rastaja, in selenino napravi, ktéra je sdravju slo fhkodljiva, in zhlovéka zeló v' smert perpraviti samóre.

Zin se navadno najde v' rudi, in ga kopajo na Pémskim, Sakfonskim, in Anglefskim. Kér je zin, is ktériga se posóda déla, vzhafi f' svinzam sméshan, je neváрно v' njih spravljati flane in kiflo jedi, sviniz se námrezh f' kiflostjo rastaja, in sdravju fhkodije.

Sviniz je med všimi rudninami sa slatam nar téshji, pa tudi nar mézhji. Sa marfkaj prav pride, pa tudi fhkodije, zhe se f' kiflostjo rastaja, in med jedi smesha.

Shelésó je nar korisfnishí in nar navadfnishí rudnina med všimi. Bres shtevila veliko rezhí is njega délajo. Malokdej se najde zhišto, navadno v' rudi. Nar boljshí shelésó pride is Šhtajerskiga in is Šhvédskiga. Tenko tólzhenimu shelésu se pravi shelésna plata. Jèklo je zhišto in slò utérjeno shelésó. Med shelésne rudnine se shtéje tudi magnet, ki shelésó na se vlézhe, in zhe prosto vifi, se vifelej f' svójim kónzam na en kraj svetá obérne.

Shivo frebró imá svitlòbo, in je tekózhe. V' sgórej sapèrtih zévih, ali glashovnatih rórih káshe vézhi ali manjshí tésho sraka, in od tod is-hajajozhí spremín vreména.

Od prida rudstva.

Prid, ki nam ga rudstvo obrodí, je splòh vèlik. Bres apna, kamnja in shelésa bi ne mógli velzih in perròzhnih prebivalíh sidati. Kóliko perprav-niga oródja bi ne iméli, ko bi rudnine ne bilo. Bres sòli bi jedi ne bile tako dôbre in môzhne. Nektére sdravíla se is rudstva naréjajo. Kóliko stó in stó ljudi se preshivi s' obdelovánjam rudnine in drusiga rudstva. Is slatá in srebrá se denarji délajo, f' ktérimi se kupzhija, ki bi sizer le na ménjo shla, neisrezhenó slajsha.

Kakó prezhudno je bogastvo natvóre rasdeljéno! V' goráh, v' brésnih gór in skál nam je to natvore bogastvo skrito, de iskáje in dobivaje ga svòje možhí skušhamo, in de najdenó ljudém v' prid obdelujemo in obrazhamo. Bog je splòh vse v' natori tako narédil, de nam nizh bres truda ne da, in nam pravi: „Délaj o zhlòvek! vse na sèmlji, pod sèmljó, v' vòdi, v' sraki, v' goráh in dolinah je tèbi slu-shivno, vse je v' tvoji prid stvarjeno.”

Od fápe, (sraka ali lufta).

Dósdej smo se veliko shiválstva, fádeshtva in rudstva uzhili posnati. Sdej bote tude kej slifhati sheléli od fápe, od vòde, od ógnja, od luzhi. To snanje je tudi slò potrebno, de si bote védili bolj sjafniti vsakdanje perkásni v' natori, varvati se marfiktérih nevarnost, in splòh dobróte bolj spon-nati, k' nam jih je ljubi Bog po sèmlji povsòd per-pravil.

Šápa je tekózha, stegljiva stvar. Šápa je steg-ljiva; kér se da slifniti, in zhe slif jénja, se spét naglo stégne. Šápa je tekózha; kér óbdá nahó sèmljo do nekake visokósti, vlése v' vse prasnòte vsíh drusih stvari, in se skušha povsòd enáko spro-stréti. Tréba nam je je vsak trinik shivljenja v' dihanje.

Obód fápe, ktéri nasho semljo obdá; se ime-
núje srak ali obód šoparja, ker so marfiktéri šoparji
v' njem, in plávajo po njem. Zhe fápe tudi ne vi-
dimó; jo vender zhutimó; zhe les' roko proti obrásu
máhnemo. Kar v' sráku s' glédamo, kakor meglo,
oblake, so rastajani deli drusih stvarí, kakor prahu,
vóde marfiktérnj šoparjov. Šoparji in drugi tekóžhi
lahki delíki vstájajo smerej od semlje, in se vsdigú-
jejo v' sgórní srak, ker so lahkeji, koker spódní
srak blis semlje, v' ktérim shívimó. Ti šoparji
létajo tako dolgo po sraki, de se jih vezh nabere in
sdrushi, ter potlej savolj téshe kó desh; snég ali
tózha na semljo pádejo.

Šápa nam je sploh velika dobróta šivarnika,
ktéro maloktéri prav šposnajo, in zeniti védo. Bres
fápe bi ne móгла robéna shiva stvar obštati, ampak
ljudi in shival bi bilo kmao kónez. Bres fápe bi
fadeshi ne mógli rasti in obštati. Bres fápe bi ne
mógli flifhati, in ta tóliki dar govorjenja bi nam
bil saštonj.

Zhe je zhistejí srak, v' ktérim zhlóvek shíví,
to je zhe ima manj šopárjov, in drusih rezhi v'
febi, bolj pomaga k' sdravju. Šápa je shkodljiva
nashimu shivljenju, zhe je polna prahu, vóde, ali
shkodljivih šopárjov. Šápa se spridi v' vsih sapér-
tih krajih, ako se od zhasa do zhasa l' zhisto od
svunej dobleno fápo ne oponoví; posebno se óndi
spridi, kjér velíko ljudi v' majhnim prostóri skupej
prebiva. Špávnize in prebivávnize je tréba tedej
vsak dan pridno odpirati, in tóga tudi po simi ne
smé opustiti, kdór hózhe svóje sdravje ohraniti in
uterditi.

Ne hódi tedej tudi v' pódsemeljške jáme in v'
kédre, ktéri so bili dolgo saperti, préden se sa-
perta fápa s' nóvo ne nádomešti; ne hódi v' kédre
ali kléti, kjér móšht is grósdja, jabelk ali hrúšk
kífa, zhe jih nísi pred dolgo zhasa odperl, ali zhe
nísi saperte shkodljive fápe isvetral ali s' sašhigalam
sboľjšhal in szhistil.

Prosta zhišta šapa, ktero kmet na svôjim polji škorej smirej vshiva, je sdrava, in utedi teló. Vlákna šapa ali pišh, ki naglo is kraja v' kraj, postavim škosi vrata proti oknu vlezhe, je zhlovéku vezhkrat škodljiva, posebno, kader mu je vrozhe. Torej je tréba zhlovéku od mladosti prošte šape navaditi se, in ne preobzhtljivimu biti. Hladna in zlo mersla šapa je škorej smirej sdrava, posebno po simi; tode njéne škodljive ojšrósti do našiga shivôta se je tréba s' previdno obléko varovati. Hladna šapa shile utedi in kri poshivi.

Šapa, kér ima škerzhljivost in stegljivost, se dá v' ósik proštor šifniti, pa se naglo spét stégne, zhe šif odjénja. Zhe se šapa v' vétrino pukšho šifne, naglo sashéne kuglo, ako se s' silo šifnjena šapa ispušti. Tudi smodnik ima svôjo mózh od šape v' njem sapérte, ki se sasmódi, naglo rastégne, in s' veliko mozho rasprostri.

Zhe se šapa is vótle rezhi potégne, kakor se perferkavnikih sgoti, pertifka vnánja šapa s' silo v' njo; sato se vótel kljuzh is kτέρiga se šapa potégne, na shnable obéfi. Zhe se škropivnizhua zév v' vódo ytákne, in satik is nje vlezhe, vstaja vóda v' bresšapno zév, kér jo vnánja šapa vánjo tishí. Ravno to se sgoti tudi per ognjénih škropivnizah. Sato vstaja vino v' serkavnizo, is kτέρé se šapa isferka, in tózhe takó dolgo, dókler šapa ne jénja od sunej vina pertifkati.

Od gláfú.

Gláf vstane, ako se šapa s' kako stvarjó v' tresperpravi; postavim, zhe se s' rokami plófkne, se preshéne šapa, in perpravi v' tres, ali zhe se smodnik v' pukšhi sashge i. t. d. Gláf, don ali shum je mnogotéri, kakor je shé tres v' šapi storjen, mozhan ali slab, nagel ali pozháfen.

Gláf se rastéga na vse strani, in pretezhe v' eni sekundi zhes 500 vatlov; luzh se pa she veliko

hitreji rasfhiri. Tega se preprizhamo, ako od delezh vidimo pushko sashgati. Od delezh se vselej préd ogenj sagléda, prédén se pók slifhi. Ob hudim vreménu se préd blifkanje vidi, kakor gróm slifhi.

Gláf nam je slo potreben in koristen. Bres glafú bi ne mógli eden drusiga ne slifhati, ne eden drusimu povédati, kar mislimo in zhútimo. Po glafu ob hudim vreménu ugánemo, ako je blis ali delezh: zhe vezh zhasa med blifkam in grótnam pretézhe, dalj od nas je hudo vréme; kólikor hitreji gróm sa blifkam pride, tóliko blishe je hudo vréme, kér nam luzh vselej préd do ozhi pride, kakor gláf do ushéf. Premózhén in prenagel gláf fhkoduje ushéfam. Satorej ni prav, poséбно majhinim otrókam ali bolníkam, preglasno na ushéfa govoriti, kér so njih ushésa slabe in slo obzhutljive.

Od vétra.

Ako se fápa kjé f-hladi ali fegréje, in torej sgofti ali stanjsha, se shéne gósta fápa vselej v' kraj tanjšhi fápe; fápa namrezh je tekózha, in se tedej hózhe vselej in povsod v' enakotéshnost djáti. Zhe se tedej fapi v' ktérim kraji, ali v' sraki enakotéshnost sgubi, se sazgne fápa gnati, in je véter.

Mersléji fápa je navadno gostéji od górké, kér gorkóta fapo raspénja, zhe ima dosti prostóra. Zhe se, postavim, v' kúrjeni hifhi po simi ókno odpré, se shéne vnánja mersla, gostéji fápa f' silo v' hifho, kjér je fápa tanjšhi, in takó dolgo se shéne, dokler se enakotéshnost v' fapi ne sgoti.

Kakor so fhtiri strani svetá: is-hod ali jutrova strán, sahód ali vezhérna strán, jug ali poldnévna strán, séver ali polnózhna strán: ravno tako se vetrovi rasdelé v' fhtiri vélike vetróve, v' is-hódni, sahódni, jushni, séverni véter. Po mnogotéri stópnji mozhi in náglósti fape dobi véter mnogotére iména. Tedej so navadni vetrovi, píshhi, viharji,

vertune. Viharji vstanejo, zhe vetróvi od vsih strani p' silo naglo skup pergermé. Vertune vstanejo, zhe môzhna vétra nasproti pisheta, in tedej, zhe se sadéneta, sápo, in s' njo vred prah, listje in druge rezhi okróg súzheta.

Môzhen in ójster véter je fizer lahko ozhém in sploh sdravju fhkodljiv; móker véter napravi lahko tekline (flufe,) nahod in káfhelj, zhe neprevidama górek shivót naglo na véter pride. Viharji vezhkrat hífhe odkrijejo, drévje ofhkodvajo, in marsikako drugo fhkodo naredé. Ali koríst vetróv je vender veliko vézhi, kakor fhkóda, ktéro zhasi naredé, prava dobróta bôshja so.

Vetrovi zhifijo srak od fhkodljivih sopariz, májejo sápo, de se ne fkasí, in de nalésljivih boléšen ne sanése; pomanjshajo veliko vrozhino, in vélik mras, kér is drusih krájov mersléji ali gorkéji sápe nashenó. Súshé sémlijo ob preveliki mózhi; rasdelé oblake, in pernesó ob veliki súfhi dobrotljiv desh. Rastrosjhajo séme drevéf in sádeshov, in sáfévajo mlade drevéfa, korístno rodno drévje in marsikatére sádeshe in sélifha. Májejo vódo, de se ne vsmrádi. Gónijo barke zhes mórje; gonijo malne, in flushijo mnogotéro ljudém. Kako dobrotljiva je tedej sápa, kako korístni so vetróvi! In vender malokdej mislimo, de se nam tudi v' tém bôshja dobróta rasodéva, in de bi mógli Bogá sanjo hváliti.

Od vóde.

Vóda je tekózha, prekovidna stvar, bres farbe in duhá, kader je sama na sebi. Vóda rék in morja se po previdnosti bôshji smirej máje in giblje, kér bi fizer kmalo sazhéla gnjiti. Vóda rék tézhe íš víshjih krajov v' smirej nishji, in sadnizh v' mórje. Vóda v' morji se po vetróvih in po bibi (po odstópu in nastópu) máje. Vóda morjá vstája namrezh fhéft

úr, in pada sopet shéft úr; vftaja se imenuje natók, pád utók; natók in utók pa se imenuje s' eno besedo biba. Biba je tedej védna, natók in utók pa v' 24 úrah dvakrat nastopita.

Nar vézhi dél semlje je s' vodó obdán. Is grósne shirjave morja, kakor tudi is jéser rék in potokov vftajajo smirej sopárizze, ki se v' oblakih nabirajo. Oblake, ki se nad mórjam déljajo, vetrovi vézhi dél nad fuho semljo feshenó, in v' njih sápo padene sopárizze gredó ko desh ali snég na nafho semljo, in jo storé rodovitno. Is oblákov isvirajózha deshévniža se spét v' isvire in potoke nabira, is njih so vézhi réke in bístrize, ki proti morju deró, in se vanj stékajo. Po ti módri narédbi se vóda smirej giblje, de nam verte in pólja pomáka, de se nam sa nafhe potrebe, perrozhnosti in vesélje v' breshtevilnih virih in potókih natéka.

Bres vóde ne mórejo biti ljudjé, shiváli in rastnine. Bres vóde bi ne mógli shivéti, ne jedi si pérprávljati, ne shéje ogafiti. Vóda je nar sdrávshi pijázha; kér stori, de kri nespotikama po shilah tézhe, raspére shlése in volhoto, ktére bi bile nafhimu sdravju shkodljive. Vóda nam je potrebna sa snashbo obléke in shivóta, in snága ohráni sdrávje; kér f' to se sóki v' téku, in potivnize odperte ohranijo, ktére so po nafhi kóshi, in imájo ta namén shkodljive sóparje is náfhiga shivóta is-pufhati.

Vfaka vóda ni enako zhísta, sdrava in dôbra. Isvirna in studénzhna vóda je boljshi, kakor tekózha, kér ta ob svôjim téku nektére stvari raspére, in tedej marfiktére déle seboj nófi, ki jo nesdrávo storé. Deshévniža, sneshniža in ledniža ravno sátó ni dôbra sa pitje. Sátó je neváрно prezej is vfaziga svirka, pa she bolj stójézho vódo piti, kér se lahko kej shkodljiviga spije.

V' nekterih krajih je vóda prav s' veliko rudniškimi déli sdrushena. Taki isvirki se imenujejo

sdravni studenzi katerih raba je v' nektarih bolésnih slo koristna.

Kjer so pa plitve, stojéze vodé in mlake; je fhkodljivo blis njih prebivati, ker gnjile soparize is njih vstájajo in zhišto sápo spridijo, ktere v' sopenje smúrej potrebajejo.

Od megle, oblákov, róse in sláne.

Megla vstáne, zhe veliko vóдне soparize po spódni sápi léta, in se sgósti. De se pa soparize namnoshjo in sgósté, se sgodi poséбно od mrasa kteri soparizam ne da nakvisúko vstájati. De tedej megla vstája, móra sápa sa sposnanje mersléji býti, kakor semlja, de se is njé vstájajozhe soparize sadershujajo in sgostujajo. Sato se vidijo megle nar vezhkrat per velizih vóдах; ravno sato so spomladi in vjesén nar navadnih. De megle, ktere se mézsa fushza káshejo, zhes sto dni v' hudim vreménu spét pridejo, je prasni góvor.

Oblaki niso nizh drúsiga, kakor megle ali vóдне soparize, ki so nakvisúko vstále, ki jih sápa nósi, vetrovi pregánjajo, in ki niso sló dálezh od semlje.

Rósa pride od rósnih sopariz, ktere svezhér ali po nózhi od semlje, in poséбно od sélish vstájajo, sjutrej pa ob mersléji sápi se v' kaplje nabirajo. Rósa tedej ne pride od vísháve dóli; vstáne le od sopariz semlje in sélish. Zhe se stéklo ali glash na sélishé povésne, se bo vidilo, de bo sjutrej she vézhi rósa po njem, kakor, ko bi ne bilo pokrilo. Rósa se pa le takrat na sélishé obési, kader ni vétra; zhe je vetrovno, preshéne véter tenke soparize, préden se mórejo v' kaplje sbrati.

Slana ni drúsiga, kakor smérsnjena rósa. Zhe namrezh spomladi ali vjesén, kader je sápa sló mersla, od semlje in sélish soparize vstájajo, se s' mrasam pred sólnzhnim is-hódam v' sláno premené.

Od dëshja.

Zhë se vòdne soparize v' oblake po vètru, mrasu ali gròmnim tresu stífnejo; to tëshji od sàpe, in padajo v' kapljah na tla. Timu pravimo dësh. Zhe kaplje v' veliki mnòshizi is visòzih oblakov padajo, padàje vezh sopariz seboj jemljó, in se takó povékfnajo; vstane nahiv. Prafunik pride v' slò dròbnih kapljizah is niskih oblakov. Plòha pride is posamesnih dalej gredozhkih oblakov. Splòshen dësh je, zhe je v'le nebo nad ktèrim krajam f' sne-shnénimi oblaki perpresheho. Babje pshéno in tozha so smersajene manjšhi ali vézhi dëshévne kaplize. Oblak se uterga, zhe vetróvi vélik oblak naglo stífnejo, ali ga pa ob visòke goré sadenejo; takó se soparize naglo v' vodó spremené, f' silo se ulijo, in vezhkrat veliko shkòdo naredé. Vertanja se sgodi, zhe mòzhni nasprótni vetróvi oblak stífnejo, v' vodó premene in v' kròge verté. Mávrista ali bòshji stolzhek se naredi, zhe na ktèri strani néba dësh gré, in tje nasproti sòlnze sije. Delé ali lomijo se namrezh sòlnzhni sharki v' padajòzhkih dëshévnih kaplizah, in dajo v' sedmèrih rishah mnogotére farbe v' svoj ódsvétik. Savòlj okroglosti sòlnza, se vidi tudi mavrista kakor pòl obòda.

Dësh nam pernèse slò veliko prida; s' njim se semlja namòzhi, omehzhá in vrodovitni, fapa ozhifli, in tudi létna vrozhina smánjsha, kër pride dësh is vishjih mersléjih krájov, od koder hladi in pòshivlja. Ljudjé in shivali dobivajo po dëshji prézej vòde, ktére potrebujejo, ali se jim vsaj isviri in réke s' vodó napòlnijo.

Od snegá.

Snég se sgodí, zhe mras vòdne soparize po fàpi letajòzhe v' tenke kòfme stífne. Sneshéni kòfmi so zhuda lépi in umetni. Vsfak ima shésti vòglov,

ti so s' brěščhtevilnimi majhnimi buzikami tako po rédi osálifhani, de jih nar imenitnišhi umetnik ne more prav na tanko sasnámvali. Škosi povézhnik se vidijo kakor sgól lépe svěsdize ali rōshize. Šnég nám da' ravno tisti prid, ktériga nam desh perněse. Věrh téga varije snég semlje s' sčlifhi in sádeshi vřed, kakor oděja, ójstriga simškiga mrasá, in štori, de mlada fětev po semlji ne posebe; ampak spomládi vnóvizh oseleni, raste in obilni sad rodi.

Od hudiga vreměna.

Povřod po našhi semlji je nčkaka tenka ognjina rasřhirjena, ki jo tudi tenko ognjinřtvo ali divji ógninřtvo ali divji ógenj imenújemo. Zhe se té ognjine v' enih oblakih dōřti naběre, in zhe se tém ognjinřkim oblakam drugi neognjinřki blishajo, kar se polétu vezhkrat sgodi; vřtane huda ura ali hudo vrěme. Zhe se namřėzh ognjinřki in neognjinřki oblaki řternejo, in eden ob drúsiga děrgnejo; se ushge ognjina, in blifk is oblakov řhine, ter velikrat krivo in naskřishim řhvinga. Njega gláf je gróm, ktéri je sa naš veľ neshkodljiv. Blifk je tedej is ognjine, ktéri udari, in rasdrobi, in ushge, kjér kaj goriviga saděne.

Blifk nar vezhkrat udári v' viřđko osidje, v' svonike, v' viřđke drevěfa; sato so tisti ljudjé, ktéri so ob zhaři hude ure v' svonikih, ali ktéri pod velikimi drevěfi pred deshjam řtréhe ishejo, v' nar vėzhi nevárnosti od blifka umorjeni biti. Ob hudim vrěmenu ni vărno vrat in óken na enkrat odpréti, de řápa řkos ne potegne, ktěra bi utegnila blifk navlėzhi. Ravno tako je nevărno blis ktériga dimnika biti, kěr blifk rad v' dimnik řhine, in tedej lahko tiste poškodije, ki so blis njega. Tudi ni řvétovati, de bi kdo ob hudim vrěmenu naglo domu tékol, hitro jěsdil al pěljal se, kěr vlak řápe, ali vėzlu řopářiza blifk lahko sa seboj potěgne.

Shé pred nékej zháfam so snajdlj réfnizhen pomózhik, f' kterim se poslopje tréskajobvárje. Na poslopje se postavi shelésen, na kónzu okroglast drog nakvífiko, od téga droga se debelkasto sheléso ob sidu, in na kakim naštranskim kraji v' sémljo ali v' vodnják ispeljá. Zhe se hudo vréme perblishá, in zhe udári, gré blisk-tenká ognjina-po shelésnim drogu, ali po shelésnim dratu, obnemaga, in sadáhne v' sémlji, ali v' vódi, de nobene škode né stori. Hudo vréme, ta strafhno lépa perkásen, ktéra na glaf osnanuje bôshjo vsigamogozbnoft, imá veliko prida sa naf, in sa vfo nátóro. Sémlija se f' tém pretréfe; rafi sadeshov, in drevéf; kakor tudi rodovitnoft sémlje se f' tém poviklha; fápa se nezhistih soparjov snebi, omotna létna vrozhina se smámflha in ohladi, in velikrat se sémlja s' rodovitnim deshjam napóji.

Nézne svitline so blifki, kterih gróm se savólj velike dálje ali drusih sadershkov ne flifhi.

Od marfikterih drusih perkásen na nebu.

Sarja vftane, zhe is-hájajozhe sólnze sopárizé po sraku letijózhe in obláke obflje, in zhe ti svóje prejéto svitlôbo na naf mézhejo. Ravno to se sgódi ob vezhéрни sarji, kjér solnze ob svójim sahódu obláke in soparje nad nami letijózhe obflje, in ti plómljeno solnzno svitlôbo nam poshiljajo.

Svésdautrini, ognjéne képe in letézhi posojali ali lintveri nilo nizh drusiga, kakor ushgáne rezhi; ki se v' sraku naberó, se ushgó in ki jih fápa nófi in podi, ali pa náglo na sémljo padejo.

Posemeljski plameni ali véfhe so ushgani sopárji, ki is mozhirnih kráiov vftájajo, in savólj njih lahkôte jih vsak gibljeje fápe nad sémljó semtertje góni. Réf je tedej, de se jih ni tréba kakor duhov batí. Tóliko se jih je pa vender tréba varvati, kader jih kdo vidi, in sa njimi gré, de se to-

liko vanje ne sagléda, de bi pót sgubil ali saštel. Kér se le po nôzhi vidijo, je lóhka, zhe kdo sa pót nima fkerbi, in gré sa njimi, de v' možhirje saide, is ktériga vstájajo, ali de ga v' postránfke in nevarne kraje sapeljájo.

V' vsakim kraji, pod vsakim nébnim pasam samore zhlóvek frézhno shivéti,

Dosdej smo shé veliko flifhali od modre narédbe nafhe sémlje, in vidili, de stvarjene rezhi na gláf osnanújejo bôshjo vligamogózhnost, modrost in dobrotljívošt. Pa ravno takó prezhudna je modróšt in dobrotljívošt tudi v' tém, de ljudjé samorejo po vsih krájih, pod vsakim nébnim pasam vesélo in frézhno shivéti, zhe le natorne dobróte, ki jim jih je Bog perprávil, po pameti in f' sdershnoštjo vshivajo, svóje telézne nagnjenja in strásti premá-gajo in obersdajo, bôshje sapóvedi smirej na tanko spolnujejo, in le v' bôshji ljubésni in v' dôbrih délih svóje frézhe in svôjiga svelizhanja ishejo.

Vsak kraj nafhe sémlje ima kake korísti in dobróte, ki jih drugi nima, ktéri tedej prebivavzam tíslo naméštijo, kar jim od druge sírani manjka. Takó je sízer v' nektérikú deshélah vrozhina sló velika; ali óndi je marfikako pelhko in hládivno fádje, ktéro shivót pokrépzhá. V' goratih deshélah floré sló dôbre klaje in pashe, de imajo prebivávzi obilno mléka, masla in síra, in v' dolinah se najde sdrava vóda in ravno pravšuma gorkóta. Prebivavzi merslih krajov bi ne hòtli svôjiga lóva, svôjih sverin, svóje koshuhóvine, svóje mēlne hrane, in svóje obilnošti drev sa nizh saménjati. In kjér ni drev, jih natora namésti f' premogam in fphoto.

Lapónzi in tiste ljudstva, ki dálej proti séverju prebivajo, pravimo, so nefrézhni ljudjé. Njih deshéla je sama versta hribov, ki je vézhi dél f'

snégam in lédam pokrita. Vézhi dél léta je sima; nozhí so dolge, in imájo le majhin sòr. Tukej shivé ljudjé fhéft méfzov v' védni nôzhi, in ne sli-fhijo okolj svôjih kôzh drusiga kakor vetróve bru-méti in sveri rijoveti, ktére gréjo na svoj rôp.

Ali ti ljudjé niso tako nefrézhni, kakor jih mislimo. Uterjen shivét imájo, so od rôjstva manjšhi in možnéji koker mi; ravno sató móre njih shivét vezh mrasa prenéstti. Laponez je réven, pa vender dôsti bogat, kér drusiga ne potrebúje, kakor kar lahko imá. Ene méfze ne vidi solnzhne svitlôbe; ali séverni sòr in méfiz mu rasvitulujeta nozhi, de vidi svéri in ribe loviti. Léd in snég ga ne ustra-fhita, kér jih je od mladosti navajen, in je sa njih uterjen. Bog mu je shivali dal, ktére vse njegove potrebe sadovoljijo. Séverniga jeléna imá, ktéri je nashimu jelénu slò enak, in ta mu daja mléko, in vlézhe mu sni. Kósha in dlaka te shiváli mu dajo obléko, sshotôre in postelje, njéno mesó mu da hrano; parkli posódo, in zhéva mu dajo pa vervi. Ševrni jélen shivi vézhi dél le od mahú, in téga revniga shivesha si sam ishe spod snéga. Sa pos-kufhnjo so shé take Laponzè v' gorkéji in rodovit-nishí kraje djáli; pa so le sheléli v' svôjo domazho deshèlo nasaj.

Od tod vidimo, de zhlóvek v' vsaki deshéli, pod vsakim nébnim pašam frézhno sadovoljno shi-véti samore. Vshivaj le ôndi, kjér shivish, dari in dobróte, ki ti jih je Bog perprávil, smérno in hvaléshno; veséli se svôjiga shivljenja, kér imá veliko zéno pred Bogam, zhe ga prav obrazhsh; bódi dovóljen s' tém, kar ti je Bog dal; varij se strast, ktére same zhlovéka nefrézhniga storé; po-sébnó se varij sovrashtva, nevoshljivosti, jése, nes-mérnosti, in vsake neródnosti, stóri smirej le to, kar ti bôshje sapóvedi, tvôja vésti in tvôj st. n uka-sujejo; po tém bosh frézhno in vesélo shivel, zhe tudi sémlija, ktéro obdelujesh, ni slò rodovitna, in zhe si tudi morash v' poti svôjiga obrasa svôj kriuh

flushiti; frézno bošh shível smirej, dokler se tvôje truplo v' semljo ne poverne, is ktére je vséto, in dokler tvôja dušha k' Bogu ne pride, ktéri jo je dal.

Od solnza, svésd, planétov in lune.

Dosdej smo se uzhili nekóliko sposnati sèmljo, in druge stvarí na nji, in vidili smo, kako sploh korístno in dobrotljivo je ljubi Bog vse napravil, kako je vse rezhi na sèmlji k' našimu pridu stvaril.

Pustimo sdej svôjo sèmljo na stran, povsdignimo svôje ozhi nakvišhko, in kaj saglédamo tam gôri? Vidimo sálo solnze, k'f svojimi dobrotljivimi shárki vse ofvétí, ogréje in svefeli; ob svitli nôzhi vidimo bres shtevila veliko svésd in prijasno luno. Te bresshteviline nébne stvarí s' našho sèmljo vred se imenujéjo fkupej svét ali vesvoljni, vesmirni svét.

Šólnze, ki nam tako dobrotljivo svéti, ki f' svôjo gorkóto všim sèliffham rást in ték daje, je veliko vézhi od našhe sèmlje. Šólnze se nam le sato majhino sdi, kér je gróšno delezhi od naf.

Sólnze stoji smirej na enim kráji. Sdi se nam fizer, de solnze vsák dan is-haja in sahaja. Ali ne solnze, ampak sèmlja se vertí, in se oberne s' všimi svôjimi prebivavzi v' 24 urah okóli; to stori nozh in dan, in v' enim létu ali v' 365 dnéh in 6 urah se safuzhe okoli solnza. Kakor se nam sdi, de solnze gré, sèmlja pa stoji; ravno tako se tiffimu sdi, ktéri se v' ladii pélje, in na brég gléda, kakor de bi se brég in drevéfa premikale, in de bi ladja stála, desiravno naróbe brég per miru stoji, ladijo pa valovi naglo dalej nesó.

Tázih solnz, kakorshno je našhe, je she veliko na shirókim prostoru nebá. Vsaka svéstda, ki jo po nôzhi nad seboj na nébu saglédamo, je solnze kakor našhe, in nektéra svéstda ga she preséshe na velikósti. Te nébne stvarí se imenujéjo stavne svéste ali stavnize, to je nepremakavne svéste, kér se

smirej v' tistim pafu, in v' tisti dálji na nébu vidiijo. Nafhimu solnzu enako imajo svôjo lástno luzh.

Tiste nébne stvarí pa, ktére se kakor nafha sémija okóli solnza fuzhejo, in od njéga svitlôbo in gorkôbo dobivajo, se imenujejo planeti ali premikavne svésde. Kometj ali répafte svésde se tudi fhtéjejo med premikavne svésde: v' podólgovatih krogih se fuzhejo okoli solnza. Perkasen répafnih svésd zelò níz ne poméni; ampak se ravno tako koker solnzni is-hod ali sahód po navadnih natornih postavah sgodi.

Luna se tudi fhtéje med premikavne svésde, in je stanovitna spremljávka nafhe sémije. Pósedetkrat manjši je od nafhe sémije, in se safuzhe okoli njé v' 27 dnéh, 7 urah in 43 minutah. Veliko tavshent mil je od nafhe sémije delezh. Luna dobiva svitlôbo, kakor nafha sémija, od solnza, in de je sdej manj sdej vezh svitlôbe na luni viditi, pride od njéne mnogót're obernitve proti sémiji in solnzu. Kakor shé luna svôjo ofvitleno strán bolj ali manj proti nam oberne, imamo mláj, prvi krajiz, ship, sádnji krajiz.

Od merkujenja solnza in lune.

Luna se fuzhe okóli nafhe sémije, in s' njo vred vfako léto okóli solnza. Zhe tedej luna per tém fukanji na ravnost med solnze in sémijo pride, perkrije nafhi sémiji solnzno svitlôbo. Ta perkasen se imenuje solnzni mrak. Zhe pa sémija pride na ravnost med solnze in luno, perkrije luna svitlôbo, ktéro fizer od solnza dobiva. Ta perkasen se imenuje lunen ali méfizhen mrak.

Ob solnznim mraku ni solnze otemnjeno, ampak le sémija, kér solnzni sharki savolj lune v' frédi stojéze ne morejo na sémijo pafiti, in je popolnoma ofvitliti. Ob méfiznim mraku ne pridejo na luno solnzni sharki, kér jih sémija v' frédi

stojéžha pobére, in ravno sato lune prav ne osvitlé.
 — Uzhéni svesdoglédi vedó solnzhne in mézžhnw
 mráke veliko lét pred isfhteviliti in povédati.

Kakó veliko, kakó neisrežheno je stvarjenje!
 Kdo samore déla tvóje vsigamogozhnosti, o Gospod,
 preglédati, kdo jih samore premériti! Kako lepó,
 kakó prav, kakó modro je vef svét narejen! Mili-
 jonov in milijonov ljudi prebiva na ti semlji, in sa
 vse skerbi. Ozhe v' nebésih s' neisrežheno dobróto
 in modrostjo! Kdo je v' stanu isfhtéti ptize v' sráku,
 ribe v' vódi, domazhe in divje shivali po semlji,
 zhédo mérgolinzov in zhervov! Šolnze je grosno
 veliko, svésde se ne dajo isfhtéti. Skosi 6000 lét
 se suzhejo te nébne stvari v' nar lépfhim redu po
 svójih potih, ktere jim je Bog sasnamoval, in nikóli
 she niso zeló níz od njih sahle. Prav résnizhno!
 Per premisfhjevanju salih bóshjih dél more zhlóvek
 le zhuditi se, pokleknite, in molite tistiga, kteri
 je vse s' nekónzhno mozhjó, modrostjo in dobróto
 is níz naprávil, in tako lepó in prav narédil.

In vender veliko vezh, kakor vse to je zhlóvek,
 ki ga je Bog po svóji podóbi stvaril, ki ga je an-
 gelam perdrushil, in ki ga je gospodarja te semlje
 postavil.

Gospod! zhe déla tvóje vsigamogózhnosti, vélik
 prástor na nébu, solnze, luno, svésde poglédam,
 ki si jih ti tam góri posádil, kaj ti je zhlóvek, de
 se ga spómniš, de si ga takó visóko povsdignil?
 Hvála, zhášt in molitev bódi sato vézhnimu, nek-
 kónzhnimu Bogú od véka do véka!

Dolžnosti podložnih do svôjiga deshéli-
niga oblastnika, do gosposke od njega po-
stavljene in do rôjstne deshële.

*Per vsaki hišni in vsaki soséski mora kdo
biti, de ima ukazovati, kdaj in kakó de naj
se kej opravi in stori, kar je potrebniga sa
hišho ali sosésko; mora kdo biti, de ima sa-
povedati, kaj de naj vsaktéri ud stori ali ne
stori, de se réd, mir in edinošt ohrani. Ko
bi vsaktéri, kar bi hôtel, smél storiti, ko bi
nikôgar ne bilo, po ktériga vólji se mórajo
vsi sdrusheni ravnati; bi bila neródnost, ne-
pôkoj in raspertija, in hišha ali soséška bi
ne môgla obstati.*

Ravno takó, in she veliko bolj je sa vso
deshëlo, kjér tóliko drushin, tóliko sosésk in
tóliko tavshent ljudi skupej prebiva, she ve-
liko bolj je tedej potrebno, de je kdo, ktéri
sapóvedi in povelja vsem prebivavzam deshële
v' spolnovanje daje, in ktéri potrebne na-
práve stori, de réd, pôkoj in edinošt povsod
prebiva, in de se varnost shívljenja in la-
stine vsem prebivavzam ohráni. Tistiga,
ktéri ima pravizo v' vsi deshéli ali per vsem
ljudstvu sa vse deshëline prebivávze sapóvedi
dajati, in splôšhne nápráve storiti sa réd,
pôkoj, edinošt in varnost shívljenja in lastine,

imenujemo nar. višhi deshêlino gosposko, vladnika, deshêliniga oblastnika, samoderhza, ktéri po mnogoterosti vladstva, po ktêrim vlada, imá predimek: Zesar, kralj véliki vójevoda, vójevoda i. t. d.

Udje méstniga drushtva se imenujejo med seboj somestnizhani, in vsi v' sadévki deshêliniga oblastnika se imenujejo podlôshni.

De je deshêlini oblastnik od Boga namenjen in postávljen uzhi ruslôzhno svêto písmo. Rim. 13, 1. 2. „Vsakteri bôdi vikshi oblasti podlôshen; kër je vsaka oblast od Boga postávljena. Ktêrikoli so oblastniki, so od Boga postávljeni.“

Kër je deshêlini oblastnik od Boga postávljen, in je ôzhe svojim podlôshnim, tedej je tudi vsaki podlôshni dolshan, svôjimu oblastniku spred vsih drusih ljudi, zhasť in sposhteranje skasovati. To nam sapové svêto písmo, rekôzh: I. Petr. 2, 17. „Bojte se Boga in zhasťite kralja.“

Kër je deshêlini oblastnik od Boga postávljen, in je ôzhe in dobrotnik svojim podlôshnim, s'no mu tedej tudi posêbno ljubésen, svestôbo in sposhťovanje dolshni.

Kakor pa otrôk ljubésen do svôjih stárhov s' svêstim in radovoljnim spolnovanjem njih sapôved skashe, ravno tako naj tudi podlôshni svôjo ljubésen deshêlinimu oblastniku s' svêsto in radovoljno pokôrshino do vsih njegovih postáv in ukasov skasújejo.

Postave in ukási, ki jih deshêlini oblast-

nik svôjim podložnim daje, imajo le ta namen, frézho vse deshêle in vsih udov deršave povishati. Le vladnik sam more narédbe in kukshnosti svôjiga vladstva nar bolj previditi, in tedej nar bolj vediti, klére postavave in narédbe so k' frézhi vse deshêle potrebne in koristne. Posámesen deshêljan ne more potreb vsih podložnih previditi; tedej tudi velikrat ne more vediti, sakaj te ali une postavave in ukasi deshêlini oblastnik da. Satorrej je vsák podložhen dolshán, postavave in ukase deshêliniga oblastnika radovoljno, na tanko in vselej, tudi takrat spolnovati, kader ne vé in ne sapópáde, sakaj de so dáne.

Švéto písmo nam ozhitno sapové, gosspóshine ukase savolj svôje vestli spolnovati; Rim. 13, 1—5. „Vsakteri bôdi víshni oblástli podložhen; kër je vsaka oblást od Boga postavljena. Kdor se tedej vikshim vstavlja, se vstavlja bôshji narédbi, in sam sebi pogubljenje nakópa. Sakaj deshêlini oblastnik je slushabnik bôshji tebi k' dóbrimu; ako pa hudo sturish, boj se ga, mézha ne nôsi sajstónj; sakaj on je slushabnik bôshji, mashevaviz v' shtrafengo timu, kléri hudo déla. Vikshim morate tedej podložni biti ne samo savoljo shtrafenge, ampak savoljo vestli.”

Švéto písmo tedej s' rasložhnimi besédami uzhi: „Kdor se vikshim vstavlja, se vstavlja bôshji narédbi, in sam sebi pogubljenje nakópa.” I. Petr. 2, 18—24.” Bodite svôjim gosspódam podložni, ne samo dóbrim in tihim, ampak tudi ójstrim; kër to je prijétno

Bogu, ako kdo savolj njega, ki sa vse vé, shalofst prenése, in po krivizi terpi."

Kér je oblastnik od Boga postávljen, je ózhe deshéli, in vèlik dobrótnik svòjim podlòshnim; smo mu tedej sató veliko hvalo dolshni, ktéro mu poséбно s tém skasujemo, de ma dolgo shivljenje, sdravje in bòshji blagodar per vsih njegovih délih vòshimo, in njegove postave in narédbe na tanko in radovóljno spolnujemo.

Kér je pa le Bog, ktéri samore vse nashe shelje vshlishati in spolniti; svòje prošnje tedej sa svòjiga deshéliniga oblastnika k' Bogu poshiljajmo, velikrat sanj Bogá prošimo. To nam sapové s. pismo: I. Tim. 2. 1. "So-séбно vas opominjam, de opravljajte prošnje, molitve, perporozhevánja in sahvale sa vse ljudi, slasti pa sa králje in sa vse gos-pófke, de mirno in pokojno shivité v' vsi poboshnosti in zhistosti.

Deshélini oblastnik skerbi sa réd in pokoj po vsim svòjim vlastvi, sa várnost shivljenja in premoshénja svojih podlòshnih, in ofskerbi vse, kar je k' njih srézhi potrebniga in korislniga. Tiga vsiga on sam ne more storiti; pomózhi in perstópka drusih ljudi mu je tréba, de srézho svòjih podlòshnih, ki sanjo skerbi, tudi réš doséshe. Sató srozhi nektérim podlòshnim nekóliko svòje oblasti in pravize v' njegovim imenu k' spolnovanju njego-

vih postáv in narédeb perganjati, sa réd in pòkoj zhuti, podlòshnimu po nedolshnim okri-
vizhenimu pravizo dati, prepiram kònez sto-
riti, nepokorne strahovati, in srèzho prebi-
vavzam povishti. Podlòshni, ktérim deshé-
lini oblastnik nekòliko svòje oblasti k' vla-
danju dershave srozhi, se imenujejo dersha-
vini opravilniki, sòdniki, gospòske.

Gospòske so od deshéliniga oblastnika
postávljene, in s' potrébno oblastjo navdane;
njegovi namestniki so tedej per njegovih pod-
lòshnih. Tedej je vsak podlòshen dolshan
gospòske s' ponishnim zheshtenjam in spofht-
tovanjam slufhati. Svèto písmo pravi: „Da-
jajte vsakimú, kar ste dolshni; zhast, ko-
mur ste zhast, spofhtovanje, kómur ste
spofhtovanje dolshni.”

Kér gospòske v' imenu deshéliniga oblast-
nika ukase déljajo, in povelja dajò, tedej je
vsak podlòshen dolshan gospòskine ukase in
povelja radovoljno, na tánko in vselej spol-
novati. Svèto písmo nam sapoveduje, rekòzh:
I. Petr. 2, 13. 14. „Bodite vsaki gospòski
savolj Bogá pokorni, ne samu kralju, kakor
nar vishimu gospodu; ampak tudi njegovim
k' hvali pravizhnih in mashevanju hudodél-
nikov od njega postávljenim namestnikam.”
Jesus sam se je podvèrgel sòdbi Rimskiga
deshéliniga poglavarja Ponzija Pilata, in
mu odgovori: Ti bi ne imel oblasti do mene,
ko bi ti ne bila od sgòrej dána.

Gospòske zhujejo sa réd, pòkoj in edi-
nost, sa shivljenje in premoshtenje podlòshnih.

Naj tedej vsak podložhen svoji gospóski vse dobro vóshli, in sheli, in naj svoja shelje Bogú poshilja; naj sanje Boga móli.

Tista deshèla, v' ktéri je kdo bil rôjen ali srejen, ali v' ktéri stanovitno prebiva, se imenuje rôjstna ali domazha deshèla, domovina, ozhéstvo ali ozhetnjava. V' domovini dobi vsaktéri prebivavez potrebni shivesh; tukej je suzhèn v' potrebnih in koristnih snanostih, súrjen in srejen; tukej dobi branilev in varnost svojiga shivljenja in premoshènja, in marsikatere druge dobrote, ktére mu pomagajo shivljenje in sdravje ohraniti, in svoj visóki vézhni namén sadobiti. Vsaktéri tedej sadobi od svoje domovine mnogotere in velike dobrote. Sato je vsak prebivávez svoji domazhi deshèli hvalo, ljubésen in pomozh dolshan. To hvaleshnost, ljubésen in pomozh imenujemo splòh domovinsto ljubésen. Domovinska ljubésen ali domoljubje je tedej dolshnost vsaktériga podložhniga.

Kaj bo tedej storil, kdor domovino ljubi?

Kdor svojo domovino ljubi, se bo nad v'sim veselil, kar srézho domovine povishá; serzé ga bo bolélo, zhe jo nadloga in nesrèzha sadéne; vse njéne pergódké bo v' serzi obzhútil. Prèrok Jeremija je v' serzu obzhútil vse nadloge svoje domovine, in je shaloval nad njenim rasdjanjam v' svojih shalostnih pèsnih. — *Jesuf je jokal nad Jerusalemam.*

Kdor svojo domovino ljubi, ji is serza vse vóshli in sheli, kar je sanjo dóbriga in korístniga. Svojo domovinsko ljubésen te-dej tudi s' tim skasújmo, de ji vse dóbro in korístno is serza vóshimo.

Ali ne bilo bi dosti, vse veséle in shálostne pergódke svoje domovine v' serzu zhutiti, in ji vse dóbro in korístno is serza vóshili; dóbri deshéljan bo tudi perpravljén s' besédo in djanjam v' potrebi svoji domovini po svoji mózhi pomagati, in bo skerbel vse odverniti in obváravati, kar bi ji bilo shkodljiviga in nevarniga. Tudi s' tim tedej skashimo do-movinsko ljubésen, de radi in radovoljno vse storimó, kar srézho domovine povísha, in si persadévamo vso shkodo od nje odvernili.

Kaj je domovini réf korístno ali shkod-ljivo, kaj njéno srézho povísha ali pomanj-sha, to nar bolj listi rasfodili vé, ktéri po-trebe vse deshéle posná, in sa srézho vsih podlošnih skerbi, in ta je deshélini oblaštík. Deshélini oblaštík daje tedej postave in po-velja v' spolnovanje vsim podlošnim, in ukáshe s' tim vsaktérimu, kaj de naj stori ali opusti, de se srézha vsi domovini ohráni in povísha. Kdor tedej svojo domovino ljubi, bo postave in povelja deshéliniga oblaštíka rad, na tánko in vselej spolnoval.

V' boshjo zhasť in sa povíshanje krepósti in poboshnosti morajo zérkve ali boshje húshe, shále ali uzhivnize biti; k' temu je treba du-hovskih in deshélskih uzhenikov in prédnikov, treba je zérkve in uzhivnize sidati in popráv-

ljati. De se ohrani red in pokoj, varnost shiviljenja in premoshenja, de se postave in povelja desheliniga oblastnika spolnujejo, so opravilniki, sodniki in drugi predstojniki potrebni, ktère mora domovina shivèti. — De se kupzhija slajsha in povisha, de se obilni domazhi perdelki drugam poshiljajo, in druge potrebne rezhi od drugod vòsijo; se morajo zèste in mostovi narejati, in v dobrim stánu ohranovati. — Sa oskerbljenje ubosih, vdov in sirot, bolnikov in hrómzov so posèbne oskerbne hìshe ali narédbe potrebne. — De se vnánji sodrashniki domovine odvrazhajo, de se deshela ropa, in rasdjanja obvarije, so potrebni vojaki in vòjskine trume. Ti morajo preshiviljeni, oskerbljeni, in s potrebnim orodjem prevideni biti, in she druge branivne narédbe morajo storjene biti.

De se vse to, kar je k' srèzhi domovine potrebna; sadobi, de se potrebni uzheniki, opravilniki in vojaki plazhujejo in oskerbé, de se vse potrebne deshavne narédbe ohranijo, potrebuje domovina denarjov in marsi ktèrih drusih rezhi. Denarji in druge rezhi, ktère so domovini potrebne, se imenujejo nje potrebe.

Kér so vse te naredbè v si desheli k' pridu, in vsaktèrimu podloshnimu potrebne in korìstne, naj tedej v fák, ktèri svòjo domovino ljubi, rad in s pravo vóljo njenim potrebam pomúga. Svèto písmo nas k' témú opominja: Rim. 12, 5—11. „Mi, ki smo kristjani, kolikor nas je, smo eno-telo, in takò je edea

drusiga ud. V sak skerbi vsim drugim k' pridu biti." I. Peter. 4, 8—10. „Pred vsimi drugimi rezhmi iméjte bratovsko ljubésen med seboj. Slushite eden drugimu s' daróvi, ki jih je vsaktéri prejél."

Koriste in boljshke ozhitnih narédeb domovine vshivajo vsi njéni prebivavzi. Sato je tudi sléhern dolshan k' potrebam domovine pomagati. Ko so pa stan, premoshenje in vnanye okólshine podlòshnih mnogotére, tedej gospófska napové, kóliko ima vsaktéri podlòshni po méri svòjiga stanú in premoshenja k' potrebam domovine pomagati. To, kar ima vsaktéri podlòshen k' potrebam domovine pomagati, se imenuje dazha ali davik. Kdor svòjo domovino ljubi, bo tudi davke radovoljno, in po svòji vésti na tanko opravljal. Tudi mi tedej svòjo domovinsko ljubésen s' tim skasujmo, de radovoljno in vestno dolshne davke opravljamó.

Švéto písmo to raslòshno sapové: Mat. 22. „Dajte Zesarju, kar je zesarjoviga;" to je, opravlajte s' vestjo njemu dolshne davke. Rim. 13, 6. 7. „Opravlajte davke tudi sa voljo vesti. Dajte tedej vsakimu, kar ste mu dolshni, davik, komur ste davik, zol, komur ste zol doshni."

V vsáki desheli morajo nektéri take déla in flushbe opravljati, ktére so k' pridu vse domovine, in sa srézho esaziga podlòshniga potrebne. Take déla se imenujejo ozhitne ali vládske opravila in flushbe, in kér jih mora, komur so srozhené, sam v' svòji osébi ali

peršhoni ofkerbèti in storiti, se jim pravi ofèbne slushbe; kakor postavim opravilo uzhenika, sodnika, opravilnika, vojaka. Ko bi nihzhè tazih vladskih opravil in ofèbnih slushb ne hòtel prevsèti, bi domovina ne mògla obstati. Kdor svòjo domovino ljubi, bo tudi rad, zhe je poklizan ali is svòje dòbre volje vladске in ofèbne slushbe opravljal, tudi zelò takrat, kader mora svòje shivljenje v' nevarnost postaviti, kakor postavim vojak, sdravnik. Tudi s' tèm tedej svòjo domovinsko ljubèsen skasujmo, de radi k' njenimu pridu vladске in ofèbne slushbe opravljamo.

To nam ukasuje svèto pismo: Rim. 12, 4—11. „Vsi smo eno telò, in tako eden drugiga ùdje.“ Slèpimu bodimo oko, gluhimu uho, muta stému ùsta, hròmimu nòga. To je, eden drugimu ljubèsnjivo perstopimo, in v' potrebah svòjimu blishnimu radi pomagajmo. „Po milosti nam dodeljene imàmo mnogotère dari. Zhe imà kdo slushbo, naj s' vestjo ofkerbljuje njène opravila. Zhe je kdo uzhenik postavljen, naj se pezhà s' uzhenjam. Zhe je kdo predstojnik, bòdi s' vso unetostjo in vestjo. V' tìm, kar imàte dèlati, ne bodite lèni; gospodu slushite.“ I. Joan. 3, 16. „Kako velika je bila Jesufova ljubèsen do nas, smo v' tìm sposnali, kèr je svòje shivljenje sa nas dàl; tedej moramo tudi mi perpravljani bìti, shivljenje sa brate dati.“

Zhe pa tudi pergodke svòje domovine v' serzu zhùtimo, ji dòbro vòshimo, in smo

perpravljeni, k' pridu domovine po svôji môzhpomagati; je vender le sam ljubi Bog, kteri samore domovini vse, kar ji je dôbriga in korisniga, dati, vse hudo in nesfrézhe od nje odverniti, jo blagodariti in osfrézhati. Kdor svôjo domovino resnizhno ljubi, bo tedej tudi svôje shelje sa frézho domovine k' Bogu povíshal, velikrat in perserzhno bo sanjo môlil. Tudi mi s' tém skasújmo svôjo domovinsko ljubésen, de vezhkrat sanjo k' Bogu môlimo, od kteriga samò vse dobro pride.

Kdor svôjimu deshelinimu oblastniku dolshno zhast, ljubésen in perstopnost, podloshnost in vóljno pokorshino skasuje, in sanj k' Bôgu môli; kdor gosposkam od deshelniga oblastnika postavljenim zhast in pokorshino skasuje, in sanje môli; kdor imà pravo domovinsko ljubésen, in jo s' tém nansanje dáje, de vse pergodke svôje domovine perserzhno obzhuti, in ji vse dôbro resnizhno vóshni; kdor je per volji, ji k' frézhi pridno v' djanji pomagati; kdor vsim postavam in poveljam desheliniga oblastnika voljno pokorshino skashe; kdor potrebam domovine rad in rozhno pomaga, in s' vestjo dolshne davke oprávlja; kdor je perpravljen, domovini vladske in osébne slushbe opravljati, in sa njéno frézho in bôshjo pomozh velikrat k'

Bogu móli; kdor vse te dolshnosti opravlja; se imenuje dóber in svést podloshen.

V vsakim, tudi v nar nishjim in rév-nishim stanu, v vsih pergódkih in okóli-shinah shivljenja je mogozhe in tréba te silne dolshnosti na tanko in radovóljno spolnovati.

Ták podloshen sadóbí ljubésen in dopa-den je bôshje, si sa slúshi dóbro imé per ljudeh, in se stori vrédniga dobrot v tém in v pri-hódnim shivljenji.

Tém dolshnostim tisti nasproti ravna, ktéri s' besédo ali djanjam sanizhvanje, mer-slóto ali zelò sovráshtvo do svójiga deshé-liniga oblastnika kashe, ktéri zhes njegove postave ali povelja godernjá, jih graja, ali jim zelò morebiti nasproti déla. Soper te dolshnosti se pregreshi tisti, ktéri do gosposke od deshéliniga oblastnika postavljene sanizh-vanje, nepokorshino ali nasprotnost kashe.

Ravno tako se tisti pregreshi, ktéri je per vsih pergódkih svóje domovine enakodu-shen in neobzhutljiv; ktéri ji vsiga dóbriga is serza ne vošli, ali kaj taziga pozhenja, kar je sa réd, mir ino pókoj domovine ne-varno in shkodljivo. Tudi greshi, kdor od narédeb in naprav domovine sanizhljivo go-vori, njih korist in dobroto odrekuje, in jih graja; kdor k' potrebam domovine nozhe pomagati, in dobrodelnih ozhitnih narédeb nozhe podpirati; kdor morebiti zelò s' gerda samopridnostjo, golufijo in odertijo pomán-kanje in potrébo povikshta, in svójim deshe-ljanam frézho podkopá in podere; kdor se

dolshnim davkam odtégne, ali manj plazha, kakor je plazhati dolshan; kdor postavljene zeflovine in mostovine ne opravi. Sadnjizh greshti tisti, kateri postopaje shivi, in domovini s' delam in pridnostjo zelo nizh ne pomága; kdor se v' ozhitni flushbi golufije in nesvestóbe dolshniga stori; kdor nozke domovine, kadar je sila, tudi s' nevarnostjo svôjiga shivljenja braniti.

Zhlôvek, kateri-te dolshnosti v' némar pusti, pokashe gerdo nehvalëshnost do Bogá, ki nam shivéti da v' soféskini drushbi, de eden drugimu ljubésnivo pomagamo uzhiti in boljshati se, potrebni shivesh si perdobivati, shivljenje si slajshati, in k' pridu biti edea drugimu. — Ták zhlôvek je nehvalëshen in bres ljubésni do drusih ljudi, s' katerih persadevanjem in pomozhjo je toliko prida, slôshnost in veselja v' svôjim shivljenji sadóbil. Ták shkodi je sadnjizh sam sebi, in se nefrézhniga stori, kér se kakor nepriden in shkodljiv ud ob dobro imé perpravi, in pomozhi drusih ljudi nevredniga stori; s' tim tedej, de k' splohni srezhi domovine ne pomága, sam svojo srézho podére. Takó se tak zhlôvek she tukej na semlji Bogu in vsim dobrim ljudem soperniga in shibe vrédniga stori, in tam v' perhódnim shivljenji ga zhaka ójstra sôdba.

De vse dolshnosti do des'héliniga oblastnika, do gosposk in domovine spolnájmo, nam je v' zhéterti bôshji sapóvedi sapovedano, kτέρα se tako glasi: „Sposhitajozhéta in mater, de dólgo shivish, in se ti dobro godi na semlji.“

Spolnujmo tedej vse dolžnosti do svojiga
deshéliniga ozhéta, in do gosposk od njega
postavljenih radi, na tanko in vselej; on je
namrezn od Boga postavljen naš vladati in
varvati; on skerbi s' modrimi in dobrotnimi
narédbami, s' neutrudenim persadevanjem
sa poduzhenje in srejenje mladosti, sa lépo
vedenje in bôshji strah, srézho vse deršave
in vseh podložnih postaviti in uterditi; on
imá sa téga voljo veliko skerbi, déla in teshav
prevséti in prenesti.

Tudi svôjo domovino in s' njo vred vse
njene prebivavze ljubimo kakor svôje brate,
bódimo si med seboj kakor dôhri otrôzi eniga
ozhéta, in pomagájmo poshleno is vseh možih
k' srézhi vse domovine in vsaziga prebivavza.
— Le tako samóremo Bogú, nebeshkipu ozhé-
tu, dopásti, ktéri tudi vse ljudi ljubi, in nam
je ljubésen do blishniga kakor drugo veliko
sapoved vse postave na tanko spolnovati sa-
povedal.

Djanski pregóvori sa mladósti.

S' Bógam sazхни vsáko délo,
In bo dober ték imélo.

De dóber si, in dóbro strísh,
Sató na svétu le shivísh.

Zhe hózhešh frézhen biti
Še morášh mlad' uzhíti:
Šhe sdej skerbéš' Bógu dopašti,
Od dné do dné v' dóbrim rasti.

Zhe nauk pošlúšhašh,
Špolnit' pa ne íkúšhašh.
Ši frézho kasísh;
Vše bode vesélo,
Te rado imélo,
Zhe lépo shivísh.

Zhe staršhe šposhtuješh, in ljubísh Bogá,
Je vše ti prijasno, te rado imá.

Obléka prave hvale vrédna,
Ni drága ampak snashna, zhédna;
Kér snashnost je zhédnost, mladino lepí,
Bogá in ljudém všim jo perporozhi.

S' zhašam svôjim prav ravnaj,
De ti shal ne bôde kdaj.

Révesham pomagaj rad,
Kér je révesh tud tvoj brat.

Hinavšhno sovráshi,
In kar si, to káshi.

Is nizh si, zhlôvek, od Boga storjen,
Šposnáti in ljubiti ga je tvoj namen.

O Bog, velika je oblást,
Neskôznhna je mogozhnost tvôja,
Zhe tvôjih del premišli zhašt,
Štermi nad njimi dušha môja.

Neskôznhno si dobrótljiv Bóg
Po zélim svétu króg in króg
Tvoj blagodar kraljuje;
Veséla giblje vsaka stvar,
In zhut' ljubésni tvôje dar,
Ti hvalo všo darúje.

Bog pravizhen si Gospod,
Po délih povrazhujesh;
Hudôbne tépešh ti povšod,
Pobóshne obdarujesh.

Réf je, kar ti Bog govorišh,
Modrost si sgól bres smóte;
Kdor v' té saúpa, mu delišh
Obljubljene dobróte.

Kdor védno misli na Bogá,
 Se njemu rad perporozhúje,
 Kdor s' Bogam déla vse ravná,
 V' nefrézhi k' njemu le sdihúje,
 Kdor po sapóvdih prav shiví,
 Je svôjim prédnikam podlôshen,
 Kdor dôbro vselej rad storí,
 Le on, le on je réf poboshen.

Vsmiljen Bog rad persanáfha,
 Gréfhniku rad odpuští,
 Ktér pôkore ne odláfha,
 In predersno ne grefhi.

Omikana pamet, nedolshno ferzé,
 Nar lépfhi sakladje sa léta mladé.

Marfktér se v' nefrézhi prepôсно kefá,
 Zhe svôjje opravila bres glave ravná.

Pravizhen in dober do vsaziga bódi,
 Po vnanji dosdévi nikogar ne fôdi.

Kar dôbriga svôjimu bratu storísh,
 Štokratno plazhilo v' nebésih dobísh.

Zhe hózhefsh sébi kdej :
 In drugim k' pridu biti,
 Še morafsh pridno sdej,
 V' mladosti déla uzhiti.

Nedolshnost in pridnost in dobre shelje
Nar lépfhi veselje sa dobro ferzé.

Postave so potrebne, hudôbnike kroté,
Postave naš ljubésni, pravizhnosti uzhé.
Kob' vsák, kar hózhe, smel storiti,
Kdo nék bi mógel frézhen biti.

Otrók, ki staršhov ne sposhtúje,
Jih drashi, shali, sanizhuje;
Popazhi svôje si ferzé
Hudôbnishhi od dné do dné.

Otrók, ki révesha ne shali,
Mu rad svôj kószhik pomolí;
Še per ljudéh nar lépfhi hvali,
Óbilno Bog ga obdari.

Zhe dobroto kdej prejámesf,
Škashi hvalo mu lepó;
Š' tim dobrotnika si vnámešf,
Rad te sŕhe obdaril bó.

Bod' trésev, sméren vsaki dán,
Ta svèt te bo otél:
Bošh star in malokdej bolán,
Šhe v' starosti vesel.

Po postavah ne ravnáti,
Shali to Bogá, ljudi;
Kdor jih nózhe spolnováti
On blago prostošf sgubi.

Skrivnosti svojih varnoštkri mi šomlakob
 Zhlóvéku, ktér nérád molžhi.

Nauka stárlhóv sanizhvát' ne smésh,
 Kér si she malo tkush, malo vésh.

Kdor teshko déla, ga ne sanizhúj,
 Zhe réven je in nísik tudi;
 Savóljo pridnost' vselej ga sposhtúj,
 In mífli, de se sá te trudi.

Bod' svěst, posítěno iměj serzé,
 Ti bodo úpajě ljudjé,

Shkodosheljni nevéshliviz
 Švóje frezhe je moriviz;
 Taziga povfod zherté,
 Radi od njegá beshév.

O sdravi ukí fo,
 K' jih starsh' otrokam dájo!
 Ktér jih spolnújejo,
 Shivljenje frézhno imájo,
 Nesíushljív mora pa
 Velikokrat térpěti,
 In glava termásta
 V' nadlogah kopernéti.

Nauki modrósti in krepósti is Salomónovih pregóvorov.

Sazhétik modrósti je strah bôshji. Štrah bôshji pa študi vse hudo.

Špolnui nauke svôjiga ozhéta, in bodi pokóren poveljam svôje mátere.

Modróst je boljshui kakor slatô in frebrô. Zhimu so bogáštva hudôbnimu, kër si modrósti in krepósti ne more sanje kupiti.

Štrah in švarjenje dásta modróst; otrôk pa, ktériga prepusté njegovi volji, bo framôta svêjshu šarfham.

Kdor se s' dobrimi in modrimi ljudmi pezhá, bo tudi dober in moder, perjatel bedákov bo pa njim enák.

Zhlôvek si persadéva, Bog dodéla. Zhlôvek šklépa, Bog škléne.

Saúpaj v' Bogáris zéliga ferzá; vanj misli per vřakim délu, in ne sanashaj se sam na se; ogiblji se vřiga hudiga in šposhtuj Gospôda.

Moj šin, zhe te greřhniki vabijo, ne hôdi sa njimi, ne pezhaj se s' njimi, njih pota so hude in špázhene, kdor šhiv ôgel prime, ali se ne špêzhe?

Špomin poboshniga ostane v' zhařti; imé hudobnesha pa framôtno šgine. Zheřar se hudôbni boji: to bo zhesnj priřhlo; pravizhnim pa se bo godilo po njih sheljah.

Povřod so gospôdove ozhi na dôbre in na hudôbne obernjene. Vřakimu bo povernjeno ponjegovih délah.

Nad sedmériimi rezhmi se gospódu poséбно gnjúfi: nad prevsétnostjo, nad lashmi, nad ubíjanjam, nad serzam, ktéro hudo hózhe, na hudimi déli, nad krivimi prizhami, nad tistim, ktéri raspertijo déla.

Kdor dóbro s' hudim vrazhuje, od njega hífhe ne bo nefrézha nikóli odstópila.

Šam sebe ne smésh hvaliti, ampak drugi naj te hválijó.

Kdor svôje smóte perkriva, se jih tudi ne bo snébil; kdor jih pa rasodéne, in se jih varije, bo odpufhenje sadóbil.

Mladénizh svôjih navád, tudi zhe bo star, ne bo posábil. Mladi se navadi, stari storí.

Gospód! Daj mi, ne pomankanja, ne bogástva, ampak le tóliko, kólikor k' shivljenju potrebújem; de v' frézhi tebe ne posábim, in v' potrebi ptujiga blagá ne poshelim, in tebe ne rasshalim.

Kdor rad postopa, bo pomankanje terpel. Lenúh, pojdi k' zhebéli, in glej, kakó je pridna. Po létu si shivesha perpravljja in nabíra, de ima po sími ob zhém shivéti. Kdaj se bofh is svôje lenóbe sdramil? Le drémlji le; pa védi, de potreba in fila, kakor s' oroshjam obdáni kojnik nad te pride.

Dóbro imé je boljshí, kakor veliko bogástvo.

Ponishen odgovor slómi jéso, zhmerná beséda jo pa ushgè. Prepírljiviz podpihuje sdrashbo, ponishni pa jo skulha pogladiti in sravnáti.

Ne brani, zhé kdo ubógim dôbro storí. Pomagaj raji sám, zhe ti je mozh. Ne rèzi: pojdi pa jutri pridi, potlej ti bom pomágal, kar vender

sdej prezej floriti samorefh. Bog je révesha ravno takó, koker bogatínza stvaril.

Ne vefèli se nikoli sovrašnikove nefrèzhe, kër je to soperno Gospodu; daj mu raji jèsti in piti, zhe je lazhen in shéjin, tako mu bofh shivo óglje na glávo nanáfhal, Gospod bo s' dopadènjam vidil, in ti povèrnil.

Kdor komu drugimu jamo koplje, lahko sam vanjo páde, in kamen, ki ga v' koga drusiga sa-shènefh, nate páde.

Kdor koga posvari, bo od poboljšhaniga vézhi hvalo prejél, kakor, kdor se mu perlisúje.

Zhlovéfhka prijasnost je golusljiva, in lepôta sgine; bôshji strah pa pernèse právo hválo.

Moj sin! ne posabi vender môjih náukov, in ohrani môje sapóvedi v' svôjim serzu; to ti bo dalo dolgo shivljènje in mir, milost in dopadenje bofh f' tim sadobil per Bogú in ljudéh, sladko bo tvôje spanje, in perjéten tvoj pôkoj; sakaj Bog ti stoji na strani, in zhuje nad tvôjimi stopinjami.

Pravila ali regelze sa perljudnost.

Zhe smo perljudni in lépiga vedénja in sadershanja, nam bodo ljudjé bolj nágnjeni. Perljudnost tedej se shtéje med perpomózhke, si ljubésen in nágnjenost drusih ljudi sadobiti, svójo zhaft in frezho povikshati.

Ohranite tedej v' spominu téle nauke:

1. Prezej ko vitanete is pósteljé, se oblezite zhédno, pa ne vprizho drusih ljudi, zhe je mogózhé. Umite si obrás in roké s' hládno vodó, in poravnájte lepó lasé po glavi. Maršiktéri otrózi, kader se sjutrej oblázhijo, morajo dolgo s'he le svóje obléke ifkati; to pride od njih neródnosti. Otrózi! uzhite se réda, navadite se ga sgodej. Réd je dúfha vsih opravíl. Réd vam odvérne trud in oframotenje. Shé v' mladósti se mórate réda navaditi, de bo szhafama kej is vas! —

Po redu vezhkrat se dobí,
 Kar délo nam ne dodeli;
 Samúda pa sitnost in trud
 S' rédam odvérne se tud'.

2. Pogledjte; ali je vse oblazhilo na vas zhdno, ali so shkorne ali zhevli sbrifani, ali je perilo in drugo oblazhilo finashno, in ali ni kej rasterganiga.

Kdor stergan in vmasan kam gre,
Povsod ga neradi terpe.

3. Perva misel per vstajánji bódi k' Bógu obernjena. Satorej opravite prezej, ko se obléznete, prav perférzhno in pobóshno svójo jutrejno molitev; sahvalite dobrothjiviga Bogá, de je vas, vashe ljube starshhe, brate in sestre po nózhi vsiga hudiga obvárval, in vam dal pókoj, in novo mozh sa délo, profite ga, de vas ta dán blagofloyi, in vam, vasnim starshham, bratam in sestram vse potrebno dobro da.

4. Pojdite potlej k' svójim starshham, ali k' svójim sorodnikom in rednikom, per ktérilih shivite, perklonite se jim prijásno, ali jim roké kúshnite, in jim po navadni shégi dóbro jutro voshite; potlej pojdite k' svójim opravilam.

Od dershanja shivôta.

1. Štoje dershite glavó na rávnošt. Ne pazhite si obrása, de bi ozhi ali ústa na strán obrazhali in t. d. Ne devajte nóg naskrishem.

2. Gredé smirej enako stopajte, ne pa sdej na ósko, sdej na shiróko; ne skákajte in ne shépajte.

3. Šedé ne devajte ne kolén, ne nóg naskrishem, per miru jih iméjte, in ne naslánjajte hërbita na stol. Ne opirajte ne glave na roké, ne komólza na miso. Na ravnošt se dershite.

Per misi.

1. Po molitvi k' jedi se s'he le pòtlej use-
dite, ko so se imenitnišhi usédli.

2. Pušite nar pred imenitnišhim jedi vséti,
in s'he le potém pride vèrsta do vas. Ravnajte
spodóbno per misi s' shlizami, vilizami in no-
sham, in várite, de si perta ali oblazhila ne
pomashete.

3. Ne jéjte prehitro in poshréfhno, ampak
shvezhite jedi prav in sadósti.

4. Ne pihajte jedi neperljudno, ampak
zhakajte raji, de se uhladé. Ne umashite rók,
in várite se, perste per jedi nespodóbno rabiti
ali nuzati.

5. Ne vštajajte bres potrebe od mise, in
sahvalite se po jedi svòjim staršham prav per-
fèrzhno.

6. Po jedi molite pobóshno, in sahvalíte
dobrotljiviga Bogá, de vam je tako dobrotljivo
hrano dodélil.

V' tovaršhi.

1. Posdrávide fléherniga prijasno, -in sa-
hvalite se jim, ktéri so vas posdravili.

2. Zhe pridete k' snánim, vohíte jim po
okólishini dôbro jutro, ali dober vezhér.

3. Zhe vas kdo imeniten, ali ktéri vikšhi
frézha, odkrite se mu sdélezh, perklonite se
mu, postojte nekóliko, in s'he le pòtlej se po-
krite, ko bo ene stopinje od vas.

4. Zhe k' komu v' hiſho pridete, poter-
kajte na lahko na vrata, in pozhakajte malo,
préden ſpét potercate, zhe val niſo ſhe v' per-
vizh ſliſhali. Pòtlej ſtopite odkriti in natihama
v' ſtanizo ali zimer, in vrata tiho ſa ſebój sa-
prite. Perklonite ſe potém, sdej povejte in
odgovorite na kratko in raſlóſhno, kar imate
povédati in odgovoriti. Kader narozhilo oprava-
vite, perporozhíte ſe ponishno, in pojdite ſpo-
dóbno in ſpoſhtljivo.

5. Ne mahajte s' rokami, kader govorité.
Tudi ne sdéhajte; zhe pa le morate sdéhati,
ne odpirajte úſt, de bí vſaktéri vidil, ampak
sakrite úſta s' roko ali rúto.

6. Na ozhitnih krajih ſam per ſébi ſméjati
ſe, péti, koga na glaſ klízati, v' pſe kej me-
tati, je neſpodóbno.

7. Zhe pa na ptuj vert pridete, varite ſe,
bres dovoljenja roſhe ali ſádje tergati, in po
gredéh ali tratah ſkakati.

ſhe vezh pravil od perljudnoſti bí ſe vam
tukej lahko dalo. Pa glejte le, kako ſe lepó
srejeni ljudjé vedejo, in poſnemajte jih.

Sarobljenga ljudjé
Povfód nerad' terpé.

Velikim in majhnim bod'
Perljuden, pameten povfod.

Pametnoſt, perljudnoſt, dvé rezhí
Oblazhilo vrédno je zhaſtí;

Lépska otróká, sálsha moshá

Blágor le njému, kdor ga imá.

Kakó se imáte uzhénzi sadershati, vam po-
vedó shoffke postave.

Pravila sa sdravjearstvo.

Teléfno sdravje je veliko vrédno.

Sraven dúfhnih dobrót se tudi take, které nafhe teló, in nafho zhasno frézho sadévajo. Med témi je sdravje velike zéne. Zhe imá bolnik tudi nar salíshi stanovánje, nar lépsfhi verte, miso polno nar drashjih jedi, zhe ima she tóliko premoshénja, mozhi in zhafsi; ga ta obilnost, ta blefhôba in vífokost vender ne bo veselila. Vse bi rad dál, ko bi si le mógel sdrávje kupiti.

Bolnik ne more dolshnost svôjiga stanú spolnováti, po svôjih délih in opravilih hoditi; vse móra drugim ljudem prepustiti, ktéri ne spolnujejo smirej f' pravo skerbjó in svestôbo njim srozhenih dél in dolshností.

Kakó frézhen je pa sdrávi! Vsfaka jéd se mu perléshe, sladko in mírno spí, vesél in pokrepzhan se sbudi, dobrovoljen in vesél gré na svôje délo, spolni svôje dolshnosti s' lahkoto in veseljam, Bogú in ljudém lahko flushi, in déla bres vsiga sadershka sa sadobljenje svôjiga imenitniga vézhniga náména.

Pa vender veliko ljudi le malokdeje misli, kóliko dobróta je sdravje; ne premislimo, kako lohka se sdravje spravi, huda bolésen dobí, ali zelò shivljenje sgubi. O, kóliko nespametnih otrók se vgonóbi ali pohabi shé v' svôji pèrvi mladosti! Kóliko se jih stori po neprevidnosti, preshirnosti in nepokórfhini nefrézhnih in kruljovih, ali morajo zelò pred zhasam umréti, kér opominjevanja in svarjenja svójih staršov in uzheníkov niso poslušali! Ali se ne storé taki ljudjé tudi Bogú sopernih in shibe vrédnih, ki nam je to drago dobróta, sdravje dal, de ga sferbno várimo in ohranimo, de samoremo svôje dolshnosti na tanko spolniti, sebi in svôjimu blishnimu veliko dôbriga storiti?

Zhe hózhete svôje shivljenje in sdravje ohraniti, si morate med drugimi té le pravila v' véden spomin vtisniti in na tanko se po njih ravnati.

1. Bodite smérni in trésvi v' jédi in pijazhi; f' preobilnostjo v' jédi in pijazhi si zhlóvek sdravje konzhá, si navlézhe marsikétre bolésni, in velikrat prenáglo smért. Sméren in trésev je pa tisti, kéri le tóliko jé in pije, kólikor mu je tréba, de svôje lakot in shéjo preshéne. Kdor vezh sné, kakor kar mu je tréba k' ohranjenju svôje mozhi, ali kdor is sladkofnédnosti mnogotére in shkodljive jedi savshije; sboli in oslabí, in se stori neperpravna sa svôje déla in dolshnosti. On'grefhi, kér bóshje dari ne zhisla, in kér se neperpravna stori, veliko dôbriga med drugimi ljudmi délati, in svôje dolshnosti na tanko spolnováti. Kdor hózhe dolgo shivéti, in sdrav biti, ne smé nikóli nesmérno jésti,

mora le takrat jésti in piti, kader je lazhen in shéjin. Jéd, ktéro zhlôvek savshije, kader ni lázhen, déla njegovimu shivotu slabost namesti mozhi, in mu odvsame rádoft in veselje do dél in opravil.

2. Bodite snashni per jédi, obléki in stanovánji. Zhe si zhlôvek obrasa in rok ne umije vsak dan, in vezhkrat tudi nog: se pótné luknize ali potivnize po nafhi kóshi tako samashejo in samafhé, de sopariza ne more fkosi njé, od tod tedej mnogotére bolésni vftanejo, kakor ispuhfki ali hrafte po shivotu ali glávi, ofkrumbe i. t. d.

Bódi snashen per perilu in obléki. Zhe se perilo in obléka vezhkrat sménja, se shivot loshej potí, in kosha zhisfteji ohrani, kar veliko bolésen odverne. Zhe te desh smózhi, bersh sménaj môkro obléko f' súho, de ti mokróta v' shivot ne slése in sdravju ne fhkódije. Snashnost sdravje ohrani.

Škérbi sa zhisto sápo v' stanovavnizi, odpri ókna vsak dan. Pométi vsak dan is stanize netnágo in odpri vrata in okna, de se prah iskadi. Kako dobrotljiva je zhistá sápa sa nafhe sdravje, se nar bolj obzhuti, kader se v' stanovavnizo stopi, ktéra je bila dolgo sapèrta, áli kjér je prebivanje veliko ljudi sápo spridilo. Teshava in britkost naf prevsamete v' taki stanovavnizi. Kako lahko pa sopemo, ko is take stanovavnize v' profto sápo pridemo!

3. Ravnaj se pa tankim rédu per jédi in pijazhi, déli in pozhivanji, spanji in zhutji. Tisti ne ostane sdrav, ktéri v' jédi in pijazhi níma réda, danf prevèzh, jutri premalo jé; sdej postópa, sdej se shéne zhes svôjo mózh, sdej prevèzh, sdej premalo spi,

Berilo sa malo fhóle.

O

in se splòh v' vsih svòjih délih in oprávilih po nobenim rédu ne ravná.

Smérno, trésvò jéj in pí,
 Šnáshen bod' v' vsaki rézhi,
 Zhuj o pravim zhať in spi;
 Terdno sdravje bo ti k' frézhi.

4. Bodite previdni in varite se vsiga, kar bi vtegnilo vashe shivljenje in sdravje v' nevárnosti perpraviti. Kóliko ljudi in kóliko otrók se je s' neprevidnostjo v' bolésen, in velikrat v' sgodnjo smért perpravilo! Ne pite nikdar, ako ste vrózhi; fizer si pijete smert. Ne pite nikóli prezej na vrozhe, ali zelò na tolfte jedi. Ne pite vrozhivnih pijazhi. Sa otròke so take pijazhe slò shkodljive. Posébnò je shganjè sa ljudi pravi strup; kér spridi vlage, flabí zhutnize, rasdéne sdrávje in je shé marfiktére ljudi ob hísho in premoshénje, in pred zhasam v' grob spravilo. Nar boljshi pijazha je hladna zhista vòda.

Ne poshirajte jedi poshréshno in prenaglo. Varite se nesréliga sadja, marfiktéra huda bolésen se dobí od njega. Ne jéjte jágod ali selenjáv, ktérih ne posnáte, kér so nektére strupene med njimi.

Špomladi in vjeséni, ko so gòrki dnévi, in hladne nozhi, varite se, de se sjutrej ali svezhér ne prehladitè; in po nôzhi ne odpušhajte odpertih óken, kér vam ponòzhna fápa lahko prehlájo ali bolésen naprávi.

Po simi ne hodíte is mrása prezej k' pèzhi, in splòh ne bódite nikóli predolgo per nji ali preblis

nje. Velika vrozhina od pezhi je vsélej nesdrava; glavo stori bôlno, in napravi she marfiktére druge bolésni.

Ne omahujte neprevidno s' nôsham ali vilizami, utegnili bi sebe ali koga drusiga raniti, ali zelò okó istekniti. Ne dotikajte se strelivniga orôshja. Kóliko otrók je shé f' tém sebe ali druge poshkodovalo, ali zelò umorilo.

Ne hodite nikjér na visôko, od koder bi pasti utegnili. Ne hodite v' nesnáno vodó. Ne hodite k' nobenimu konju prebliso, she manj se sméte ktériga pertakniti; marfiktéri otrôzi so shé od kónj pokvézheni, ali zelò ubiti. Varite se, de ne pridete derézhimu vósu prebliso, de vas ne povósi.

Ne kasite si sób f' sladkarijami, tudi ne pregrisujte niti, ne grisite oréhov ali drusih terdih rezhi. Usta si pridno smivajte.

Ne slabite si ozhi. Ne glejte dolgo v' fólnze; varite shkodljiviga prahú v' svôje ozhi; ne délajte bres luzhi, kader se nozh blisha, in se smrazhi. Zhe vam kaj v' ozhi pride, ne menzajte jih, ampak shkufhajte tisto rézh slahkama is njih spraviti.

5. Poséбно se várite strast, niso le samo pregréfhne, kér so svétim bôshjim sapóvedam nasproti; ampak so tudi slò nevarni sovrashniki sdravja in shivljenja.

Varite se sovrashstva, kér po njem kri kipi, nepôkoj vstane, flast do jedi mine, pa bledost in medlóst nastópi. Nevozhlivost poshrè nar boljšhi mózh shivljenja, vsame spanje, in je enaka kôstnimu raku. Jésa napravi tréf in zhafi smertne bolésni;

slabosti déla shivotu, in gaŭkonzhá. Marfiktéri je sira hú umerl, ali je pa savolj védne ŭkerbí, sira hu, shalosti in gnjéva svôje sdravje saprávil, in si bole-havo shivljenje navlékel. Pa tudi nesméno naglo veselje samore omedlévzo ali naglo sméert nagnati.

Naj se tedej zhlôvek shé v' mladôsti navadi svôje sheljé in slasti premagovati; pohléven in per-próft biti, zhe je pa vender zhlovéka jésa ali kej drusiga taziga snotrajniga hudó perjélo; naj gré kam ven, in naj se raji v' kej drusiga samifli, naj popred ne jé, in pijé, préden se ni popolnoma umíril.

6. Poséбно dóber perpomózhik sdravje ohra-niti je délo. S' délam se ohrani in pomnóshi teléсна mózh. Navadite se tedej delavni biti. Le varvati se mórate, prevelíke téshe nositi, ali prehude teléšne váde se podstópiti. Š' pléšam, tékam in skakanjam so si shé marfikatéri otrôzi neosdravne bo-lésni in sméert nakopáli. Po velíkím gibanji ali trudu se ne podajajte na enkrat k' pokoju, ampak le pozhaŭi. Ne sedíte v' sholi skluzheni, ampak na rav-nosti, de se perŭi ne vtisnejo, in oték kerví ne vŭstavlja.

Nar boljšhi pozhitik po trudu in délu je spánje, pa le níkar ne spíte predolgo; fédem ali ósem ur je sadôsti, de se nash shivot v' spanji pozhije in pokrepzhá. Ne spíte v' debélih pernatih pósteljah, ne s' rokami pod glavo djanimi, ne s' skluzhenim shivotam. Navadite se svezhér kmalo k' pozhitku hoditi, sjutrej pa sgodej vŭstajati. Sgódna daníza pridnim slatiza.

7. Pred nekoliko léti fo she v' marfiktérih vaséh otrózhje kosé rasfajale, in veliko otrók pomorile ali pokvézhile. Snajdli fo pa prav láhko, vfo nefhkodljivo in gotóvo pomózh, f' ktéro se zhlôvek nalésnosti morljivih otrozhjih kos lahko sa vselej obvarje. To prav pravo pomozh je pred nekej léti néki sdravnik na Anglískim na snanje dál. Šposnal je namrezh, de tisti ljudjé, ktéri fo kravje kosé prestali, navadnih otrozhjih kos niso dobili. Tedej fo perporozhevali otrókam kravje kosé splòh staviti, in jih potém hujših navadnih kos obvarovati, in sato fo tudi nash deshéli ni ôzhe ukasali, de naj vřim otrókam kantonfki sdravniki nalafh sato postavljani kravje kosé stavijo. Od téga zhasa fo ôndi, kjér se to dobrótljivo povelje na tanko in splòh spolnuje, kosé jenjale rasfajati, ktére fo pred takó strafhno davile. Zhe bodo vezh lét saporédama splòh to pomózh rabili, ne bo nihzhé vezh v' nevarnosti prifhel, de bi ga kosé ob shivljenje, ali ob vid in sdravje perpravile. Kóliko tavshent otrók in odrashtenih, je dosdej shé f' to pomozhjo te kushne bolésni obvarvanih, popazhenja, sleposti, boléhavosti in drusih tesháv réřhtenih, in per shivljenji ohranjenih!

In to pomozh je prav láhko iméti. Povřod fo sdravniki, ktéri snájo kosé staviti. Kosostava ni bolézha ali nevárna. Otroku se na rôki s' buzko ali iglo kósha malo vprafne, nekej sókrovize od kos vanjo déne, in varje de se prehitro ne obrifhe, ampak de se mora f' kervjó smefhati. Zhes ene dni dobí otrók na vprafnjenih rokah kake mehurje,

ki se v' 10 ali 11 dneh popolnoma napno, okrog in okrog ruzehé, fizer pa v' zelò nobéno bolésen ne perpravijo. K' vezhimu vstane lãhka, komej obzhutna mersliza na kratik zhaf, tako de otrôzi vèzhi dél svunej postelje vstanejo, lahko jedó, pijó in spé kakor v' sdravji.

Kako bi se mógli pred Bogam sgovoriti, ko bi sdej, ko nam je Bog tako dôbro pomozh soper kosé snajti dál, is lenôbe ali svojojglavnosti te pomozhi ne ífkali in ne rábili, in bi raji od kos umorjeni bili, ali zhe bi tudi le vid sgubili, ali si bolehavost in druge nadlôge navlékli? To bi bla tepenja vrédna nehvaleshnosti sa bôshjo dobróto!

K a s a l o.

	Pag.
Šhólfke postave sa ljudske shóle po z. k. Estrajfhkih dershavah	1
Povésti is svetiga pisma stare sávése	3
Nekóliko snanosti od sèmlje, na ktéri shivimò	144
Dolshnosti podlòshnih do svòjiga deshèliniga oblastnika, do gosposke od njega postáv- ljene in do ròjfine deshèle	173
Djanski pregóvori sa mladóft	192
Pravila ali regelze sa perljudnost	200
Pravila sa sdravjevarstvo	205

Handwritten text in cursive script, likely a signature or title, possibly reading "Johann Baptist" or similar.

Natinnil Jur Ueberreuter.

Shólske postave sa ljudske shóle po z. k. Estrajshkih dershávah.

I. Sa vedenje pred shólo.

1. Otrózi! svôjô shólsko perpravo iméjte smirej lepó sloshèno in perpravljeno; nizh na nji ne spridite, in zhédno jo varite.

2. Ne jemljite je nikoli vezh v' shólo, kakor kar je sa v'fako uzhenje potrebujete. Nôshi in zher-tala ali linirji se brez ozhitniga pervoljenja uzhenikoviga ne sméjo v' shólo nositi.

3. Prédén greste s' doma. pregléjte, ali je vasha obléka zhédna. Obras, roké in nogé si umite, nohté poréshite, lasé lepó poravnajte. Tudi potrebo opravite poprej.

4. Zhe savoljo kake bolésni ali savoljo kaziga drusiga praviga sadershka (vsroka) ne morete v' shólo priti, prošite, de se uzhenikam nasnanje dá.

5. O pravim zhasu pojdité s' doma, in po póti v' shólo se ne sadershujete, de o pravim zhasu pridete. Ojstro vam je prepovédano se na tazih krajih sadershevati, ali she zelò rasgrajati, kjér se ljudje f-hajajo.

6. Tiho in pametno hodite. Posdráivate se, kader se na póti snidete. Zhe greste zhes pólje (od delezh) sberite se fantje s' fanti in deklétas' deklétí.

7. Kader do shóle pridete, otrebite blato ali snég s' zhévljov, snég otrebite tudi s' klobukov in plajshov.

8. Posdravite jih, ktéri val v' shóli frézhajo.

Berilo sa male shóle.

A